

MAPPING CLÚSTERS

DE LES ILLES BALEARS

G CONSELLERIA
O TREBALL, COMERÇ
I I INDÚSTRIA

Institut d'Innovació
Empresarial
de les Illes Balears

G CONSELLERIA
O TREBALL, COMERÇ
I I INDÚSTRIA
B
/

idi Institut d'Innovació
Empresarial
de les Illes Balears

Edició i publicació

IDI, Institut d'Innovació Empresarial de les Illes Balears
Plaça de Son Castelló, 1
CP 07009

Coordinació del projecte Mapping

Vanessa Rosselló Garí, responsable del Servei de Finançament de l'IDI

Equip tècnic

Joan Matamalas González, cap de secció de la Direcció General d'Ocupació i Economia del Govern de les Illes Balears

Carmina Muñoz Adrover, tècnica del Servei de Finançament de l'IDI

Miquel Quetglas Oliver, cap del Servei de Conjuntura i Planificació Econòmica de la Direcció General d'Ocupació i Economia del Govern de les Illes Balears

Beatriz Pino Roca, responsable del Servei d'Internacionalització de l'IDI

Manel Porras Romero, assessor tècnic de la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria

Vanessa Rosselló Garí, responsable del Servei de Finançament de l'IDI

Marga Vidanya Socías, responsable del Servei de Suport a Sectors de l'IDI

Assessorament lingüístic

Servei Lingüístic de la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria

Coordinació d'art gràfic

Àrea de Disseny de l'IDI

Idea gràfica i maquetació

Raül Casado Cantarellas · www.signaturacomunicacio.com

Impressió

Planisi

Dipòsit Legal

PM 1441-2016

MAPPING CLÚSTERS
DE LES ILLES BALEARS

PRESENTACIÓ

Amb aquestes línies tenc el plaer de presentar el *Mapping de clústers de les Illes Balears 2014* a les persones, les empreses, les entitats i les institucions públiques i privades de les Illes Balears. Es tracta d'un document d'anàlisi de la realitat econòmica de les nostres illes que significa el punt de partida per a la implantació d'un procés de clusterització dins el sistema productiu balear. Aquest procés forma part, com a instrument de política pública, dels eixos estratègics del Pla Industrial que el Govern de les Illes Balears aprovarà el proper any, a través de la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria i com a part integrant dels Acords del Canvi signats amb les forces polítiques que li donen suport.

L'objectiu d'aquest estudi és identificar els clústers potencials existents a les Illes Balears mitjançant una anàlisi estratègica per negocis del teixit empresarial balear. Seguidament, un cop identificats, se'n du a terme la caracterització completa fent servir com a guia la cadena de valor. A més d'obtenir aquesta radiografia del sistema de valor de cada clúster, el document farà possible l'establiment d'uns criteris per implementar de forma eficient polítiques de generació i reforç de la competitivitat i la innovació de cadascun. Evidentment, per conèixer el camí a recórrer s'ha de tenir ben clar quin és el punt de partida i afrontar el futur amb garantia d'èxit.

Les Illes Balears es troben immerses en un procés significatiu de reactivació econòmica, en el qual s'assoleixen valors que superen els màxims de l'anterior fase expansiva. Tot i això, la nostra economia té pendents desafiaments importants, com poden ser la caiguda tendencial del nostre PIB per *capita* i la disminució de la productivitat global de l'economia. Per tant, hem de fer front a aquests reptes de fons aprofitant el període positiu de creixement en el qual ens trobam, ja que aquesta és l'única manera d'avançar decididament cap a un model econòmic més productiu. Així doncs, l'objectiu genèric és posar les bases per millorar la competitivitat de l'economia balear i, d'aquesta manera, posar el rumb cap al desenvolupament socioeconòmic i mediambiental de la nostra terra.

Un dels instruments que es posarà a l'abast per a la consecució d'aquesta finalitat d'incrementar la competitivitat seran, sense cap dubte, les polítiques públiques de clusterització en el sector industrial balear. El propòsit dels clústers és millorar la competitivitat de les empreses reforçant-ne l'estratègia i les condicions de l'entorn on competeixen. Els beneficis que reporten per a les organitzacions empresarials són nombrosos: des del desenvolupament del coneixement sobre el negoci (competència, cadena de valor, etc.) fins a l'intercanvi d'informació estratègica entre els membres del clúster, passant per la capacitat d'innovació en el model de negoci i pel disseny d'una estratègia agrupada d'internacionalització. En conjunt, assolir uns avantatges competitius essencials que ens diferenciïn en els mercats globals i locals.

El document que teniu a les vostres mans és un exemple de recerca aplicada posada al servei del coneixement i la innovació. Els recursos tècnics i humans d'aquesta Conselleria, en concret els de l'Institut d'Innovació Empresarial de les Illes Balears (IDI) i de la Direcció General d'Ocupació i Economia, han analitzat l'estat de l'economia balear des del punt de vista dels clústers, i han obtingut directrius i recomanacions sobre les possibles actuacions per arribar al desenvolupament estratègic del procés de clusterització en l'àmbit geogràfic balear.

De ben segur que serà un instrument de gran utilitat per a les empreses, per a l'Administració en general, per a un ventall de professionals, sobretot per al professorat i l'alumnat, i evidentment, per a tots els ciutadans balears.

Iago Negueruela i Vázquez
Conseller de Treball, Comerç i Indústria

INTRODUCCIÓ

L'Institut d'Innovació Empresarial de les Illes Balears (IDI) és una entitat pública que depèn de la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria de les Illes Balears, que té com a objectius principals la promoció econòmica i empresarial de les Illes Balears i, en concret, el foment de qualsevol sector industrial i innovador de la nostra comunitat.

En un context de crisi industrial, especialment dels sectors tradicionals, les perspectives de futur per a l'adopció d'una política industrial més vigorosa semblen estar canviant. El punt de partida és el coneixement de la conveniència de prendre en consideració les "necessitats específiques dels sectors".

En aquesta línia, des de fa més de quinze anys, l'IDI ha desenvolupat polítiques actives i participatives directament amb els sectors amb l'objectiu de fomentar un canvi estratègic i estructural en les empreses per tal de millorar-ne la competitivitat. Una de les eines que s'han utilitzat per aconseguir aquest objectiu ha estat la **metodologia clúster**, decisiva per fer front als nous reptes de futur i aprofitar les sinergies conjuntes.

Des del començament, l'IDI ha exercit de dinamitzador de diferents clústers, especialment en les fases inicials de diagnosi, en la definició i posada en marxa d'un pla d'accions per a la millora competitiva de les empreses, i en la promoció de projectes col·laboratius que incorporin elements d'innovació. Aquesta dinamització s'ha fet per a cada clúster mitjançant jornades d'immersió estratègica, tallers d'estratègia empresarial i negoci, cursos de formació específics, realització de visites a empreses, elaboració de plans estratègics, i identificació de projectes conjunts amb un component innovador.

Els sectors amb els quals s'ha fet feina d'una manera molt propera han estat principalment els sectors tradicionals de Balears, en especial els sectors agroalimentari, del calçat i la pell, tèxtil, de bijuteria i joieria, de la fusta i el moble o nàutic. Així, s'han impulsat i promogut els clústers següents:

- **Clúster de la Fusta i el Moble de les Illes Balears**, impulsat per l'IDI i gestionat per CETEBAL.
- **Clúster de la Moda** (calçat, tèxtil, bijuteria).
- **Clúster Químic de les Illes Balears**, impulsat per l'IDI i gestionat per l'Associació de Químics de les Illes Balears.

Per la seva banda, la Direcció General d'Innovació i Recerca va impulsar sis clústers de base tecnològica: **clúster de tecnologia turística** (TurisTEC), **clúster biotecnològic i biomèdic** (Bioib), **clúster audiovisual** (CLAB), **clúster marítim** (IDIMAR), **clúster de música** (Ibiza Music Cluster) i **clúster de turisme** (Balears.t).

Més enllà de la definició de sectors tradicionalment establerta, des de l'Administració es va considerar necessari identificar els clústers des d'una òptica de negoci, detectant i identificant aquells segments de negoci amb els quals s'havia de treballar en el futur. Aquest era un pas previ a la implementació d'una política de clústers.

És per això que, l'any 2012, l'IDI i la Direcció General d'Innovació van promoure la realització de l'estudi *Mapping de clústers de les Illes Balears*, un projecte de col·laboració que havia de servir per identificar, caracteritzar i mapar els sectors empresarials de la comunitat autònoma de les Illes Balears, en el qual s'analitzava tot el teixit empresarial de les Illes i es definien les cadenes de valor dels diferents negocis existents.

L'objectiu del mapping era molt pràctic: identificar possibles clústers i servir de base per al canvi estratègic dels sectors empresarials de les nostres Illes, tant dels ja existents com dels possibles sectors emergents, i definir-ne els reptes estratègics.

Aquest seria el punt de partida per treballar amb les empreses i amb els agents sectorials en el disseny i l'execució d'actuacions integrals per al foment de la competitivitat, amb el millor aprofitament dels instruments públics.

Núria Hinojosa Abenza
Directora gerent de l'IDI

ÍNDEX

1. Anàlisi de context: situació de l'economia balear	9
2. Projecte de <i>Mapping de clústers de les Illes Balears</i>	17
2.1. Definició de clúster	17
2.2. Per què treballar a escala de clústers?	18
2.3. Objectius del projecte	18
2.4. Resultats esperats	18
2.5. Esquema de treball del mapping	19
2.6. Procés mapping (I): criteris del mapping	19
2.7. Procés mapping (II): nombre d'empreses	20
2.8. Filtre de facturació mínima	20
3. Anàlisi territorial i per CNAE	22
3.1. Anàlisi per illes	22
3.2. Anàlisi per CNAE	26
4. Resultats generals de l'anàlisi mapping i selecció de clústers potencials	28
5. Caracterització dels clústers	35
5.1. Clúster turisme	35
5.2. Clúster auxiliar del turisme	43
5.3. Clúster construcció	51
5.4. Clúster alimentació	59
5.5. Clúster prestació de serveis de salut	67
5.6. Clúster moda	75
5.7. Clúster nàutic	83
6. Annexos	89
6.1. Índex de gràfics i taules	91
6.2. Índex de CNAE per clústers	93
6.3. Referències	103

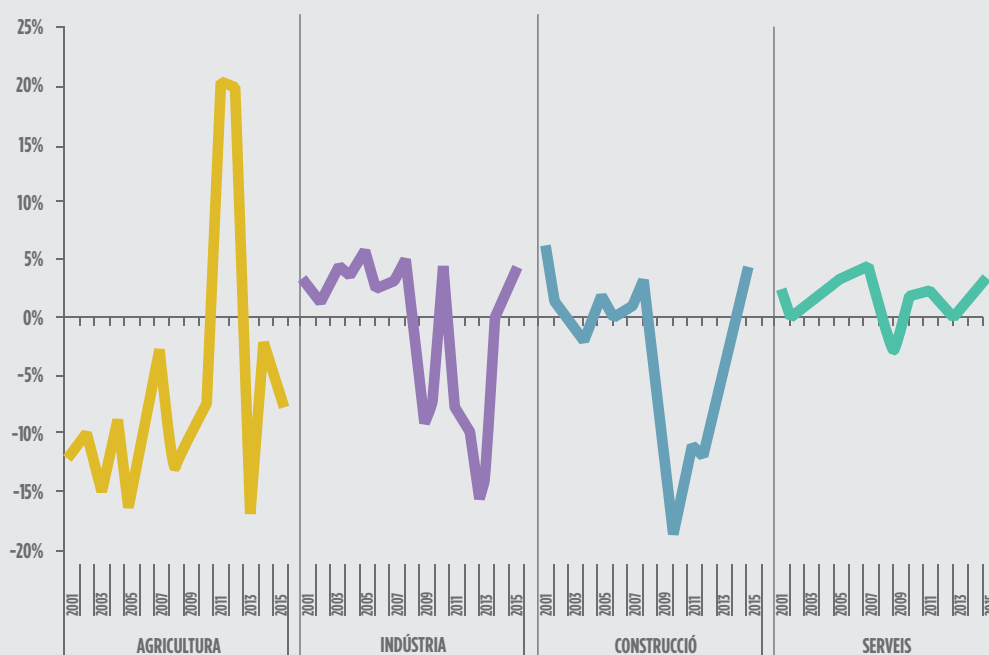

1. ANÀLISI DE CONTEXT: SITUACIÓ DE L'ECONOMIA BALEAR

Les Illes Balears, igual que les principals economies desenvolupades, caigueren en una important recessió l'any 2009 que afectà l'estructura productiva i incidí especialment en els salaris i en la renda disponible de les llars. L'any 2015 es reprèn el camí de la recuperació, la qual es consolida en la primera meitat del 2016. Malgrat la profunditat i durada d'aquesta crisi econòmica, no

tots els sectors, ni tan sols a l'àmbit d'empreses, s'han vist igualment afectats, atès que la naturalesa de cada un i les estratègies per superar la caiguda d'activitat han estat diferents. Així les coses, cal analitzar el punt de partida que representa la sortida de la crisi a fi de poder identificar les potencialitats amb vista al futur, com també les interrelacions entre les cadenes de valor.

Gràfic 1. Evolució de l'índex de volum per sectors a les illes balears

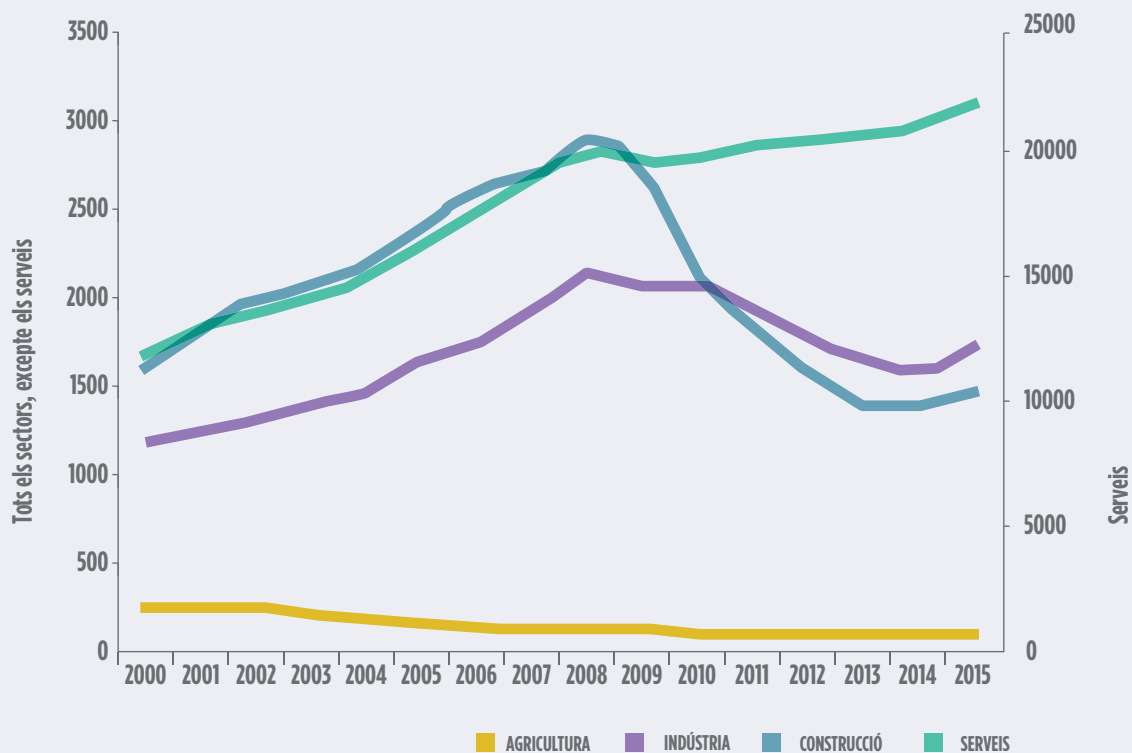

Font: CRE (INE)

Ja abans de l'inici de la Gran Recessió, l'economia balear presentava importants febleses estructurals, com ara la manca d'inversió en R+D+i, el baix nivell de cooperació entre empreses, el dèficit de formació especialitzada o la inflexibilitat davant els canvis del mercat. De tota manera, tal com es pot veure al gràfic anterior, la pèrdua de producció a les Illes Balears durant els anys de crisi econòmica ha estat especialment intensa en el sector industrial i en el de la construcció. Per exemple, d'acord amb l'enquesta industrial d'empreses, entre el 2008 i el 2014 el nombre d'hores treballades, el volum de negoci i

els ingressos d'explotació es desplomen més d'una quarta part. En canvi el sector dels serveis presenta més fortaleza que la resta de branques i únicament l'any 2009 la taxa de variació del VAB en termes reals pren el signe negatiu, mentre que a partir del 2014 hi ha una notable acceleració del ritme d'activitat. Aquest dinamisme diferenciat del sector terciari, principalment empès pel turisme, es veu també en la ràpida recuperació del valor afegit en termes nominals, cosa que no succeeix tan aviat en la indústria ni en la construcció.

Gràfic 2. Valor afegit brut per sectors a les Illes Balears (milions d'euros)

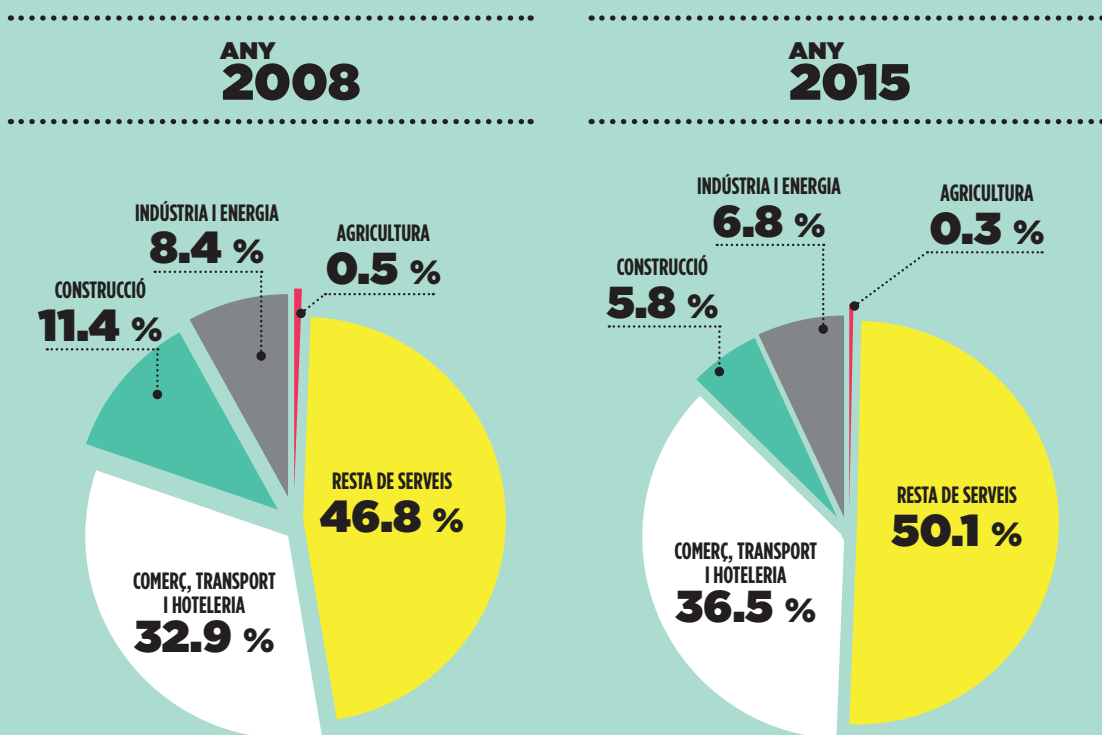

Font: CRE (INE)

L'evolució dispar dels sectors econòmics n'ha modificat consegüentment el pes de cadascun a l'economia balear. Per exemple, el VAB de la indústria ha perdut gairebé una cinquena part de valor (-19,1 %) en set anys, malgrat la primera estimació, el 2015, ja mostra un avanç significatiu, tant en el valor com en la variació de volum. Així, l'aportació del sector secundari al valor afegit brut total, sobretot a partir del 2010, ha perdut pes molt ràpidament i la ràtio passa del 8,4 % el 2008 al 6,8 % el 2015. Altres variables incloses en la comptabilitat regional, com l'ocupació assalariada o la remuneració dels assalariats, descriuen una evolució semblant i el 2014 —darrer any amb dades disponibles per a aquestes variables— registren al final del període indicat taxes de variació d'un -25,2 % i d'un -22,0 %, respectivament. No obstant això, el sector que més ha patit la reducció d'activitat ha estat el de la construcció. Tal com es pot veure al gràfic següent, el sector del totxo passa de

tenir una influència directa en el VAB superior a l'11 % a reduir el pes a gairebé la meitat el 2015. La pèrdua de representativitat de la indústria i de la construcció s'ha traduït en un increment del protagonisme del sector serveis, tant dels que estan relacionats amb les activitats turístiques (comerç, transport, restauració i hoteleria) com de la resta de branques. Precisament el sector terciari ha estirat del creixement, especialment la darrera dècada, s'ha configurat com a tractor de l'economia balear i ha contagiats el dinamisme de la sortida de la crisi a la resta de sectors. Finalment cal comentar que l'agricultura i la pesca presenten un paper més aviat residual quant a valor econòmic, però prenen importància pel que fa a la conservació del territori i a la preservació mediambiental.

Gràfic 3. Pes dels sectors econòmics a les Illes Balears

Font: CRE (INE)

Evolució de les principals magnituds de la indústria i dels serveis per agrupacions d'activitats

Malgrat l'evolució de les magnituds generals que s'han descrit a l'apartat anterior, una anàlisi més acurada d'aquestes —concretament, del volum de negoci i del valor afegit brut— per branques o agrupacions d'activitat, permet una visió més precisa de la realitat del sector industrial i dels serveis, tal com es pot observar a les taules adjuntes¹.

D'acord amb les dades de l'Enquesta industrial d'empreses corresponents al període 2008-2014, si bé a l'àmbit general tant el volum de negoci com el valor afegit brut de la indústria descriuen una trajectòria descendent, les activitats de subministrament d'energia elèctrica, gas i aire

condicionat i les de subministrament d'aigua, sanejament i gestió de residus no segueixen la mateixa dinàmica. Quant a la facturació, les activitats de subministrament d'aigua i gestió de residus registren el 2014, respecte del 2008, un increment de més d'un 50,0 %. Igualment, pel que fa a l'evolució del VAB, els dos sectors esmentats mostren el 2014 increments significatius respecte del 2008. Les activitats de subministrament d'energia augmenten un 15,5 % durant el període i les de subministrament d'aigua i gestió de residus més d'un 70,0 %. Conseqüentment, durant el període analitzat s'observa un procés intens de concentració de les activitats industrials, ja que ambdues agrupacions passen de concentrar, el 2008, el 41,4 % del volum de negoci i el 42,3 %

1. Les taules inclouen les agrupacions d'activitats (divisions o grups, segons la denominació de la CNAE 2009) amb més volum de negoci l'any 2014 de conformitat amb l'Enquesta industrial d'empreses i amb l'Enquesta anual de serveis.

del VAB, a concentrar, el 2014, el 57,2 % de la facturació i el 63,2 % del VAB de tota la indústria.

La resta d'activitats, en canvi, segueixen la tònica general descrita per al conjunt del sector industrial. Com es pot observar a la taula, tant pel que fa al volum de facturació com al VAB, algunes de les activitats amb més tradició manufacturera són les que registren les caigudes més fortes. Són ressenyables, en aquest sentit, les davallades en la fabricació d'elements per a la construcció, en la indústria de la fusta i el suro, en la fabricació de calçat i, finalment, en la fabricació de mobles.

Continuant amb les dades de l'Enquesta industrial d'empreses, s'observa que, a diferència de les magnituds absolutes explicades abans, els indicadors relatius (VAB per hora treballada i excedent brut d'explotació per hora treballada) repunten al final del període examinat. El 2014, la productivitat per hora treballada registra per al conjunt de la indústria un augment, respecte del 2008, d'un 23,5 %. En el cas del segon indicador, l'EBE per unitat de treball, l'increment és lleugerament inferior i se situa en un 22,5 %. Ambdós indicadors reflecteixen disparitats importants en funció de la branca o del sector d'activitat. Quant al VAB per hora treballada, les activitats de fabricació de maquinària i equip (99,3 %), de subministrament d'energia (27,7 %), de reparació i instal·lació de maquinària i equips (11,0 %) i, finalment, de subministrament d'aigua i gestió de residus (8,4 %), són les que presenten les pujades més significatives l'any 2014 en relació amb el 2008. A l'altre extrem, destaquen les minves de productivitat, en termes de VAB per hora treballada, de la indústria de la fusta i el suro (-16,7 %) i de la fabricació del calçat (-13,8 %) i dels mobles (-9,2 %). Amb relació a l'EBE per hora treballada i comparant el mateix període cronològic, també són les activitats de fabricació de maquinària i equip les que en registren el valor més elevat (533,3 %). A continuació, les pertanyents a la indústria de l'alimentació (61,0 %) i les relatives al subministrament d'aigua, sanejament i gestió

de residus (26,6 %). Per contra, les activitats que registren les baixades més intenses són les metal·lúrgiques (-63,8 %), la indústria de la fusta i el suro (-56,5 %) i la fabricació de calçat (-43,8 %).

Prenent com a referència el mateix període cronològic, el sector dels serveis en conjunt, quant al volum de negoci (-3,1 % de variació al 2014 respecte del 2008) i al VAB (-2,3 %), no mostra les mateixes caigudes que s'han comentat a l'apartat relatiu a la indústria. En qualsevol cas, tal com es pot observar a la segona taula, les diferències són notables en funció de l'agrupació d'activitats.

Al llarg del període analitzat, un dels trets que sobresurten pel que fa al volum de facturació i a la formació del VAB, és el progressiu augment, dins el mateix sector de serveis, del pes de les activitats relacionades amb el turisme —especialment els serveis d'allotjament i les activitats d'agències de viatges i altres operadors turístics— en detriment d'altres com el comerç, el transport i la informació i comunicacions. Així, per exemple, mentre que el sector del comerç entre el 2008 i el 2014 redueix 4,4 punts percentuals la seva participació en el VAB del conjunt dels serveis, els serveis d'allotjament turístic, durant el mateix període, l'incrementen gairebé cinc punts percentuals.

D'altra banda, la productivitat del sector [VAB a p.b./ nombre mitjà d'ocupats] mostra durant el període un avanç d'un 7,3 %, també amb diferències notables entre les distintes branques. Són ressenyables, d'una banda, els retrocessos que registren el comerç al detall i la informació i comunicacions, mentre que, d'altra banda, destaquen els guanys en productivitat d'activitats relacionades amb el turisme, com els serveis d'allotjament i les agències de viatges i altres operadors turístics.

Taula 1. Evolució de les principals magnituds i indicadors de la indústria, per agrupacions d'activitat

Divisió o grup CNAE	VOLUM DE NEGOCI		VAB A PREUS BÀSICS		HORES TREBALLADES		VAB PER HORA TREBALLADA		EBE PER HORA TREBALLADA	
	2014	% var. 2014/2008	2014	% var. 2014/2008	2014	% var. 2014/2008	2014	% var. 2014/2008	2014	% var. 2014/2008
TOTAL INDÚSTRIA	3.763.941,0	-28,9 %	1.518.277,5	-14,0 %	34.798,4	-30,3 %	43,6	23,5 %	22,3	22,5 %
(10) Indústria de l'alimentació	406.723,1	-38,1 %	114.829,1	-20,2 %	5.518,0	-22,6 %	20,8	3,0 %	7,4	60,9 %
(152) Fabricació del calçat	107.643,8	-58,8 %	35.495,2	-43,5 %	2.097,2	-34,7 %	16,9	-13,8 %	3,6	-43,8 %
(16) Indústria de la fusta i el suro	52.279,2	-69,5 %	24.711,9	-67,0 %	1.598,2	-60,4 %	15,5	-16,7 %	2,7	-56,5 %
(236) Fabricació d'elements de formigó, ciment i guix	66.040,9	-70,3 %	17.899,4	-66,3 %	638,9	-66,6 %	28	0,7 %	9,1	-6,2 %
(24,25) Metal·lúrgia i fabricació de productes metàl·lics	128.729,9	-58,4 %	53.013,3	-56,0 %	3.032,7	-53,1 %	17,5	-5,9 %	2,5	-63,8 %
(28) Fabricació de maquinària i equip mecànic	53.284,5	-39,9 %	17.926,8	-30,7 %	327,1	-65,3 %	54,8	99,3 %	32,3	533,3 %
(31) Fabricació de mobles	43.621,5	-58,4 %	19.678,5	-54,6 %	1.103,0	-50,2 %	17,8	-9,2 %	6	-15,5 %
(321) Fabricació d'articles de joieria, bijuteria i similars	40.877,7	-34,4 %	22.227,2	-31,2 %	1.216,3	-30,3 %	18,3	-1,1 %	2,2	-26,7 %
(33) Reparació i instal·lació de maquinària i equip	213.049,5	-14,1 %	98.294,2	-9,9 %	3.596,9	-18,7 %	27,3	11,0 %	7,4	-17,8 %
(35) Subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	1.663.992,2	-10,9 %	657.565,5	15,5 %	1.606,1	-9,6 %	409,4	27,7 %	308,7	13,2 %
(36,37,38,39) Subministrament d'aigua, sanejament, gestió de residus i descontaminació	489.640,4	50,2 %	302.260,2	70,6 %	7.095,5	57,4 %	42,6	8,4 %	17,6	26,6 %

Font: Enquesta industrial d'empreses 2008-2014. Ibestat

Unitats de mesura: Volum de negoci i VAB a p.b.: milers d'euros. Hores treballades: milers. VAB i EBE per hora treballada: euros

Taula 2. Evolució de les principals magnituds i indicadors dels serveis, per agrupacions d'activitat

Divisió o grup CNAE	VOLUM DE NEGOCI		VAB A PREUS BÀSICS		REMUNERACIÓ DELS ASSALARIATS		PRODUCTIVITAT		EXCEDENT BRUT D'EXPLOTACIÓ	
	2014	% var. 2014/2008	2014	% var. 2014/2008	2014	% var. 2014/2008	2014	% var. 2014/2008	2014	% var. 2014/2008
TOTAL SERVEIS	25.968.294,4	-3,1 %	8.130.652,1	-2,3 %	4.906.687,1	-5,4 %	36,7	7,3 %	3.264.089,3	-0,3 %
(G) COMERÇ	11.295.748,6	-12,6 %	2.050.719,7	-16,9 %	1.298.988,3	-13,9 %	30,6	-1,0 %	712.245,0	-22,8 %
(46) COMERÇ A L'ENGRÓS I INTERMEDIARIS DEL COMERÇ	4.399.539,1	-13,6 %	719.209,4	-18,0 %	450.572,6	-19,8 %	37,9	1,6 %	264.934,2	-16,4 %
(47) COMERÇ AL DETALL	5.841.081,4	-9,0 %	1.127.037,1	-15,2 %	721.608,1	-4,9 %	27,2	-3,2 %	392.042,7	-29,8 %
(H) TRANSPORT I EMmagatzematge	2.508.304,4	-21,7 %	1.149.044,6	-5,3 %	651.406,2	-23,2 %	54	14,4 %	599.136,5	39,5 %
(I) HOSTALERIA	4.898.264,9	15,5 %	2.513.616,0	16,9 %	1.640.677,3	12,7 %	36,5	22,9 %	800.691,0	24,7 %
(55) SERVEIS D'ALLOTJAMENT	3.241.867,5	27,4 %	1.828.292,5	25,4 %	1.123.222,3	18,4 %	49,7	23,9 %	634.840,6	38,5 %
(56) SERVEIS DE MENJAR I BEGUDA	1.656.397,4	-2,4 %	685.323,5	-1,2 %	517.455,0	2,0 %	21,4	10,9 %	165.850,4	-9,8 %
(J) INFORMACIÓ I COMUNICACIONS	860.447,4	-32,8 %	394.445,0	-26,0 %	188.470,8	-24,0 %	71	-2,9 %	231.929,8	-35,7 %
(L) ACTIVITATS IMMOBILIÀRIES	581.031,2	11,9 %	372.327,6	5,4 %	107.928,0	9,1 %	52,6	-0,8 %	236.052,7	-5,1 %
(M) ACTIVITATS PROFESSIONALS, CIENTÍFIQUES I TÈCNiques	1.192.788,5	-11,8 %	734.133,3	-1,3 %	381.604,1	-8,2 %	37,4	9,0 %	349.733,7	-9,2 %
(N) ACTIVITATS ADMINISTRATIVES I SERVEIS AUXILIARS	4.580.532,7	42,1 %	911.743,3	5,4 %	623.290,6	4,3 %	29,1	-0,3 %	324.300,3	16,9 %
(79) ACTIVITATS D'AGÈNCIES DE VIATGES, OPERADORS TURÍSTICS I ALTRES RELACIONATS	3.326.535,4	71,7 %	268.746,3	74,1 %	174.545,2	24,6 %	53,2	76,7 %	105.721,6	469,4 %
(S EXCEPTE 94 I 96) ALTRES SERVEIS	51.176,8	18,1 %	24.622,5	31,4 %	14.321,6	18,5 %	21,1	3,9 %	10.000,3	51,8 %

 Font: Enquesta anual de serveis, 2008-20014. Ibestat
 Unitat de mesura: milers d'euros

El perfil de l'empresa

Es efectes de la Gran Recessió s'han materialitzat en primera instància en la destrucció d'una part important del teixit empresarial amb la consegüent pèrdua de llocs de treball. Un tret distintiu de les empreses de les Illes és que, quant al nombre d'assalariats, majoritàriament responen a la definició de microempresa (fins a 9 assalariats) i de petita empresa (de 10 a 49). Si prenem com a data de referència el 2008, el 94,5 % són microempreses —més de la meitat d'aquestes, sense assalariats— i el 4,8 % són petites empreses. El percentatge restant, inferior a l'1,0 %, correspon a empreses de 50 o més assalariats. Si bé en línies generals aquest perfil de l'empresa no s'altera amb la crisi econòmica, el 2016 s'observa més pes de la microempresa (en representa el 95,9 % del total) en detriment de la petita empresa (que en representa el 3,5 %). Més en concret, tenint en compte l'estrat d'assalariats, són les empreses sense assalariats les úniques que guanyen pes relatiu.

Aquest factor relatiu a la grandària de les empreses incideix en les debilitats que s'han esmentat al principi, com ara l'accés al finançament o la inversió en R+D+i. De fet, aquesta darrera variable presenta els darrers anys una evolució molt negativa. El 2014, d'acord amb les dades de l'Enquesta industrial d'empreses, la inversió d'aquestes en R+D cau, respecte del 2008, un 77,0 %, i passa de 725 milers d'euros el 2008 a poc més de 166 el 2014.

Altrament, d'acord amb les dades del Directori central d'empreses, el 2016 el sector de la indústria ha perdut, respecte del 2008, gairebé una cinquena part de les empreses (-19,5 %). Seguint els criteris de classificació de la CNAE-2009, algunes de les activitats més afectades —en molts de casos per la seva vinculació a la construcció— són la indústria de la fusta, la fabricació de mobles, la fabricació de productes metàl·lics, la reparació i instal·lació de maquinària i equips, la indústria del cuir i del calçat i, finalment, la de productes alimentaris. La construcció, en línia amb el que s'ha comentat anteriorment, ha cedit més d'una quarta part del nombre d'empreses entre 2008 i 2016, amb una presència encara més important de les microempreses. Els serveis, per la seva banda, presenten més empreses el 2016 que el 2008, un 3,6 % més, tot i que no han recuperat la dimensió prèvia,

atès que les empreses amb més de 200 treballadors encara cauen amb força.

Una aproximació a l'especialització empresarial en els sectors de la indústria i dels serveis

Si es mesura i compara el grau d'especialització de la indústria de les Illes amb el d'Espanya el 2016, s'observa que les activitats que destaquen de forma més significativa són precisament les de reparació i instal·lació de maquinària i equip (presenten un índex d'especialització² del 3,09) les de captació, depuració i distribució d'aigua (índex d'especialització de l'1,73) i les de la indústria de la fusta i del suro, pràcticament amb el mateix índex d'especialització que l'activitat anterior. A la taula adjunta [Taula 3] es mostren les activitats industrials que l'any 2016 registren un índex d'especialització superior a 1, és a dir, es tracta de les activitats que en proporció presenten un nombre d'empreses major que el total estatal.

El 2016, més d'una cinquena part de les empreses de serveis pertanyen al comerç, en concret un 15,2 % al comerç al detall i un 6,1 % al comerç a l'engròs. Respecte de les dades de 2008 suposen una reducció significativa, atès que aleshores aquestes empreses representaven més d'un 26,0 % del total del sector. A banda del comerç, les activitats que presenten un major nombre d'empreses són les de serveis de menjar i begudes (11,2 %) i les immobiliàries (8,2 %). Les agrupacions d'activitat que concentren el major percentatge d'empreses a les Illes equivalen, en línies generals, a les del conjunt d'Espanya.

Quant al grau d'especialització en les empreses dels serveis, les activitats que el 2016 presenten un valor de l'índex major són les relacionades amb el turisme, entre les quals sobresurten les relatives al transport marítim (5,58), als serveis d'allotjament (3,20) i a les activitats de lloguer (2,53). A l'igual de la precedent, la taula que figura a continuació [Taula 4] relaciona les activitats de serveis que el 2016 presenten un valor de l'índex d'especialització superior a 1.

2. Per a la comparació del grau d'especialització de les activitats industrials s'ha fet servir l'índex d'especialització, calculat de la forma següent:

$$IE^i = \frac{V^B / V^E}{V^i / V^E}$$

en què IE=índex d'especialització de l'activitat; V=nombre d'empreses; «i»=sector d'activitat; «B»=Illes Balears i «E»=Espanya.

Evolució del mercat laboral

Segons les dades de l'EPA, el 2015 la població activa de les Illes Balears és de 616.300 persones, la qual cosa representa la força laboral disponible a l'arxipèlag. En termes interanuals, el nombre d'actius ha augmentat en 12.700 persones (un 2,1 %), després de dos anys en negatiu. El resultat del 2015 és el més alt des de l'any 2000. En canvi, els inactius perden un 1,8 % interanual. El 2015 la taxa d'activitat de les Balears és del 65,8 %. És la taxa més alta del conjunt d'Espanya i se situa 6,2 p. p. per sobre de la mitjana nacional.

D'altra banda, el 2015 es consolida el creixement de l'ocupació segons les dues fonts disponibles. Així, d'acord amb les dades de l'EPA, els ocupats augmenten un 5,5 % interanual i, si es compara amb el 2009, la variació és del 5,2 %. Ja durant el segon trimestre del 2016 (547.100 ocupats) s'ha recuperat tota la població ocupada que hi havia el 2008, si bé en termes d'hores treballades encara s'està una mica enrere. El 2015 no tan sols augmenta el nombre d'ocupats sinó també el nombre d'hores treballades, la qual cosa indica que es crea ocupació neta i no es tracta d'un repartiment del treball. Per la seva banda, la mitjana de l'afiliació a la Seguretat Social dels dotze mesos del 2015 supera els 430.000 treballadors d'alta a les Illes Balears, la qual cosa significa un 1,9 % més que el 2009 i la xifra més elevada des d'aleshores. Cal tenir en compte que al conjunt esta-

tal el nombre d'afiliats es troba per davall de la xifra de sis anys enrere i la pèrdua arriba al 5,2 %. Aquest increment en la força laboral es produeix gràcies al sector serveis (un 7,9 % més entre 2009 i 2015), ja que tant la indústria (-12,8 %) com la construcció (-22,3 %) mostren descensos de dos dígits. L'agricultura també decreix en nombre d'afiliats en el còmput global del període (-4,6 %).

Quant a l'atur, la mitjana registrada al SOIB és de 67.103 persones el 2015 i el nombre de persones aturades segons l'EPA arriba a 106.625. D'ençà del 2013, tot seguint el progressiu canvi de conjuntura econòmica, l'atur s'ha reduït en 15.179 persones. El 2015 aquesta reducció de l'atur s'ha intensificat, amb caigudes interanuals per sobre del 10 %, i el primer semestre de 2016 la xifra d'atur es troba en valors per sota de l'any 2009. La taxa d'atur de les Balears se situa en el 17,4 % de mitjana el 2015, per davall del resultat del conjunt de l'Estat (22,1 %). La taxa d'atur del segon trimestre del 2016 es va situar en el 13 %, la taxa més baixa en un segon trimestre des de l'any 2008.

2. PROJECTE DE MAPPING DE CLÚSTERS DE LES ILLES BALEARS

2.1. Definició de clúster

Un clúster és un grup d'empreses i institucions de suport concentrades en un territori que competeixen en un mateix negoci i que comparteixen característiques comunes i complementàries. Per tant, es tracta d'un concepte que es refereix a una concentració geogràfica d'empreses interconnectades, proveïdors especialitzats, empreses de serveis i agents de suport en un àmbit determinat, en el qual competeixen però, a més, cooperen, compartint interessos i activitats comuns.

El terme clúster va ser popularitzat pel professor Michael E. Porter de la Universitat de Harvard al llibre *The competitive advantage of nations* (1990), i amb la teoria de l'economia geogràfica de Paul Krugman a través de l'obra *Geography and trade* (1991).

En el conegut Model de diamant, Porter va desenvolupar una teoria on explica com determinats territoris (també hom ho pot emprar per a sectors econòmics) obtenen avantatges competitius derivats de la localització en un entorn determinat. Els factors que determinen en una regió/país/concentració l'avantatge competitiu d'un sector són:

- Les condicions de la demanda: aquesta dimensió fa referència a la demanda, que és exigent, i les empreses s'han d'adaptar a aquestes exigències.
- L'estructura de sectors afins i auxiliars: fa referència a la cadena de producció d'un producte/servei, per tant, ens referim a proveïdors i a empreses i sectors relacionats.
- La dotació dels factors econòmics: fa referència a l'especialització de l'entorn per afavorir el creixement de la regió, és a dir, els recursos humans, el capital, les infraestructures físiques, administratives, científiques, els recursos naturals, etc.

ment de la regió, és a dir, els recursos humans, el capital, les infraestructures físiques, administratives, científiques, els recursos naturals, etc.

- L'estratègia, estructura i rivalitat de les empreses: fa referència a la interrelació de les empreses, a major interrelació major rivalitat.

La tesi de Porter es basa en la idea que aquests factors interactuen entre si per crear les condicions en què es produeixen la innovació i la millora de la competitivitat.

La competitivitat d'un sector no depèn de l'estratègia individual de les empreses que el formen, sinó de quines són les relacions que s'hi estableixen i de la qualitat de l'entorn on competeixen.

Mitjançant l'aplicació de polítiques que fomentin les iniciatives clúster es pretén desenvolupar un procés de reflexió conjunt que serveixi d'eina per identificar quines són les claus per competir i elaborar un pla d'acció per assolir aquests factors, per aconseguir reforçar la posició competitiva d'empreses que competeixen en un mateix negoci.

CONCLUSIÓ

Per poder conèixer les necessitats de les empreses d'un sector per definir polítiques de millora de competitivitat, resulta més efectiu segmentar per negocis que per sectors estadístics, d'aquí la metodologia clúster per a aquest estudi.

2.2. Per què treballar a escala de clústers?

La **importància** de treballar amb la metodologia clúster rau en què:

- L'economia s'estructura en clústers.
- La competitivitat d'una empresa depèn de la seva estratègia però les empreses que competeixen en clústers acostumen a ser més competitives.
- Els clústers són una bona unitat estratègica per desenvolupar polítiques industrials de millora de la competitivitat, especialment per a PIME.

Els **conceptes claus** clau de la metodologia són:

- Competitivitat
- Estratègia empresarial
- Segment de negoci

Com s'interrelacionen els conceptes en la metodologia?

2.3. Objectius del projecte

- **Identificar possibles clústers a les Illes Balears** a partir d'una **anàlisi estratègica** per negocis del teixit empresarial, més enllà de l'organització efectiva dels possibles clústers existents.
- **Obtenir una caracterització completa dels clústers per la seva cadena de valor**, diferents tipologies d'empreses i agents d'entorn que formen part d'un mateix negoci.
- **Identificar** els canvis en el negoci i els reptes a què s'enfronten cada un d'aquests clústers balears identificats.
- **Obtenir una sèrie de recomanacions de l'Administració** envers les possibles actuacions amb vista al desenvolupament estratègic dels clústers definits a l'àmbit balear.

2.4. Resultats esperats

- **Un nou enfocament de la realitat empresarial de les Illes Balears agrupada per clústers** i, per tant, un millor coneixement de les necessitats actuals de les empreses.
- Una **fotografia del sistema de valor de cada clúster** que possibiliti una política coordinada entre els diferents agents d'entorn existents en el territori.
- Uns **critèris per guiar la política de clústers** que permetin implementar més eficaçment polítiques de reforç de la competitivitat i la innovació en els clústers, a més de facilitar la generació de noves oportunitats de negoci.

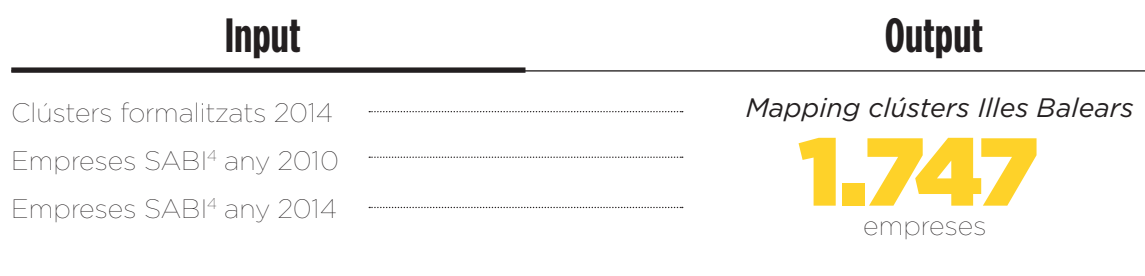
Esquema de treball del mapping de 2.5. clústers de les Illes Balears

La base empírica del *mapping de clústers* és l'estudi que va realitzar l'empresa Cluster Development, per encàrrec de l'IDI, l'any 2012. Les empreses auditades el 2012 són les obtingudes del SABI amb comptes auditats el 2010, a més d'una quarantena d'entrevistes.

Cluster Development és una empresa especialitzada en el desenvolupament i en l'execució de la metodologia cluster.

Per a l'anàlisi quantitativa de la metodologia clústers, hem creat una base de dades, un es basa en tres *input*:

- Empreses dels clústers formalitzats¹ a les Illes Balears.
- Empreses SABI² amb criteris específics que més endavant s'expliquen de l'any 2010.
- Empreses SABI⁴ amb criteris específics que més endavant s'expliquen de l'any 2014.

3. Respecte als clústers formalitzats l'any 2014, aquests estan composts per empreses que facturem menys de 2 milions d'euros -que s'han tingut en compte, i per autònoms -que no s'han tingut en compte per a crear la base de dades del mapping de les Illes Balears.

4. SABI o Sistema d'anàlisi de balanços ibèrics és un eina que dona informació de balanços de més de dos milions d'empreses nacionals i cinc-centes empreses portugueses. Per a més informació: <http://www.bvdinfo.com>

2.6. Procés mapping (I): criteris de selecció d'empreses

Els criteris de selecció de les empreses són:

Empreses incloses:

- Quant a les empreses del SABI:
  - Empreses actives amb seu fiscal a les Illes Balears.
  - Empreses amb un volum de facturació superior a dos milions d'euros.
  - En casos concrets, en el sector turístic, empreses amb seu social fora de les Illes Balears, però amb centres de decisió a les Illes Balears.
  - Empreses mercantils.
- Quant a les empreses dels clústers constituïts:
  - Empreses actives amb seu fiscal a les Illes Balears.

- Empreses amb un volum de facturació inferior a dos milions d'euros i amb seu fiscal a les Illes Balears.
- Empreses mercantils, no es tenen en compte els autònoms.

Empreses excloses:

- Promoció immobiliària.
- Comerç/serveis al detall "independents".
- Concessionaris, tallers i distribuïdores relacionades amb l'automòbil.
- Distribuïdores i filials comercials sense activitat industrial.
- Empreses i institucions públiques.
- Associacions.
- Concessions públiques relacionades amb l'energia (aigua, depuradores, reciclatge, etc.).

2.7. Procés mapping (II): nombre d'empreses

1.594	• Empreses SABI amb seu a les Illes Balears, actives i amb volum de facturació >2 milions € any 2010 i empreses dels clústers constituïts el 2010 que facturen <2 milions d'euros.
1.780	• Empreses SABI amb seu a les Illes Balears, actives i amb volum de facturació >2 milions € any 2014.
54	• Empreses dels clústers constituïts, actives i que tinguin una facturació <2 milions € any 2014.
3.428	TOTAL EMPRESES
-1167	Del total d'empreses, resulta que es repeteixen 1.167 empreses, si comparam la base SABI any 2010 i any 2014.
2.261	TOTAL EMPRESES A ANALITZAR PEL MAPPING
-340	• Empreses excloses d'acord amb els criteris mencionats en el punt 2.6. de l'estudi
-51	• Empreses de l'any 2010 que han desaparegut (liquidables, extingides, etc.)
-123	• Empreses que l'any 2010 superaven els 2 milions d'euros de facturació, però l'any 2014 facturen menys de 2 milions, per tant, no es tenen en compte.
= 1.747	EMPRESES ANALITZADES EN EL MAPPING DE CLÚSTERS DE LES ILLES BALEARS 2016

Font: SABI i elaboració pròpia

2.8. Filtre de facturació mínima

Segons el SABI, el nombre total d'empreses actives i amb seu fiscal a les Illes Balears l'any 2014 va ser de 22.954 empreses. Per a l'anàlisi de les empreses del SABI s'ha elaborat una taula segmentant les empreses per límit de volums de facturació (es pot veure a la taula 5, a la columna "límit de facturació"), i amb dues variables clau: el nombre d'empreses i el volum de facturació en milions d'euros per any auditat i tancat per a 2014. A més, es compara l'efecte de les crisis, per això l'estudi compta amb dades de l'any 2010 i de l'any 2014.

El volum de facturació que s'ha tingut en compte durant tot el document es refereix al volum d'ingressos d'exploatació de les empreses.

Taula 5. Nombre d'empreses i volum de facturació agregat

	Nre. d'empreses actives			% Nre. d'empreses sobre total		Volum de facturació			% Volum de facturació sobre total	
	Any 2010	Any 2014	VAR (**)	Any 2010	Any 2014	Any 2010	Any 2014	VAR (**)	Any 2010	Any 2014
Límit de facturació:										
> 2 M(*)€	1.884	1.780	-6 %	7 %	8 %	19.243	22.719	18,1 %	72 %	79 %
Entre 0.5 M€ i 2 M€	6.779	3.831	-43 %	27 %	17 %	4.784	3.747	-21,7 %	18 %	13 %
Entre 0.1 M€ i 0.5 M€	16.536	17.343	5 %	66 %	76 %	2.700	2.309	-14,5 %	10 %	8 %
TOTAL	25.199	22.954	-9 %	100 %	100 %	26.727	28.775	7,7 %	100 %	100 %

(*) M = milions
(**) VAR = variació

Font: SABI i elaboració pròpia

Unitat de mesura: el volum de facturació està en milions d'euros i es refereix al volum d'ingressos d'exploatació.

En termes agregats, el **nombre total d'empreses es va reduir en un 9 % en el període 2010-2014 i va passar de 25.199 l'any 2010 a 22.954 l'any 2014.**

Aquesta reducció va ser especialment acusada en el segment d'empreses que facturaven entre 0,5 M€ i 2 M€, que varen caure en un **43 %**, mentre que el nombre d'empreses amb facturacions entre 0,1 M€ i 0,5 M€ va créixer un **5 %**.

Si s'analitzen **les dades tenint en compte el** volum de facturació, aquest es va **incrementar en un 7,7 %**, especialment per les empreses amb facturacions superiors a 2 M€, que en varen augmentar el seu volum en un 18,1 %. La resta d'empreses varen reduir el seu volum de facturació en un 21,7 %, les de més de 0,5 M€, i en un 14,5 %, les de menys de 0,5 M€.

De forma comparativa, les empreses amb facturacions superiors a 2 M€ varen incrementar el seu pes en el volum total de facturació del 72 % el 2010 al 79

% el 2014, i en varen reduir el pes del 18 % al 13 % les empreses entre 0,5 M€ i 2 M€. Per la seva banda, les empreses entre 0,1 M€ i 0,5 M€ de facturació varen passar de representar el 8 % al 10 %.

L'any 2014 el 8 % del total de les empreses facturaven més de 2 M€ i representaven el 79 % del volum del negoci total. Quant a les empreses amb facturacions inferiors a 2 M€, el 17 % facturava entre 0,5 M€ i 2 M€ i el 76 % entre 0,1 M€ i 0,5 M€. En definitiva, les 1.780 empreses amb facturacions superiors a 2 M€ són suficientment significatives i representen el gruix de la xifra de negocis total, per la qual cosa es farà l'anàlisi clúster sobre aquestes.

D'altra banda, i tenint en compte el **nombre de treballadors**, les empreses amb facturacions superiors a 2 M€ ocupaven el 63 % dels treballadors, això és, 2 de cada 3 treballadors treballaven en aquest tipus d'empreses.

Taula 6. Nombre de treballadors contractats l'any 2014

Límit de facturació:	Any 2014	
> 2 M(*)€	113.228	63 %
Entre 0.5 M€ i 2 M€	36.787	21 %
Entre 0.1 M€ i 0.5 M€	29.067	16 %
TOTAL	179.082	

Font: SABI i elaboració pròpia
(*) M = milions
Unitat de mesura: nombre de treballadors contractats sobre els darrers comptes auditats del 2014.

Si comparem el nombre de treballadors contractats a les empreses >2 M€ l'any 2010 (117.040 treballadors) enfront de l'any 2014, aquest s'ha incrementat en un 53 %.

CONCLUSIÓ

Aquestes 1.780 empreses són les que s'utilitzaran en l'anàlisi del mapping de clústers de les Illes Balears 2014, perquè es consideren una mostra suficientment significativa, atès que concentren gairebé el 80 % de la facturació i ocupen dos terços dels treballadors.

3. ANÀLISI TERRITORIAL I PER CNAE

3.1. Anàlisi per illes

Recordem que, tal com hem dit abans, el 8 % de les empreses (1.780) facturaven el 79 % del total de facturació i ocupaven al 63 % dels treballadors. Si comparem el total d'empreses en funció de la distribució geogràfica, del límit de facturació i de tres variables (nombre d'empreses, volum de facturació i treballadors contractats), s'obtenen els resultats següents:

Taula 7. Distribució per illes en funció del nombre d'empreses

Límit de facturació:	Any 2014				
	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	TOTAL
> 2 M(*)€	1.370	121	266	23	1.780
Entre 0.5 M€ i 2 M€	2.891	299	593	48	3.831
Entre 0.1 M€ i 0.5 M€	13.197	1.577	2.389	180	17.343
TOTAL	17.458	1.997	3.248	251	22.954

Font: SABI i elaboració pròpia
(*) M = milions

Límit de facturació:	Any 2014				
	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	TOTAL
> 2 M(*)€	6 %	1 %	1 %	0 %	8 %
Entre 0.5 M€ i 2 M€	13 %	1 %	3 %	0 %	17 %
Entre 0.1 M€ i 0.5 M€	57 %	7 %	10 %	1 %	76 %
TOTAL	76 %	9 %	14 %	1 %	100 %

Font: SABI i elaboració pròpia
(*) M = milions

Taula 8. Distribució per illes en funció del volum de facturació

Límit de facturació:	Any 2014				
	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	TOTAL
> 2 M(*)€	20.392	617	1.629	82	22.720
Entre 0.5 M€ i 2 M€	2.822	289	589	46	3.746
Entre 0.1 M€ i 0.5 M€	1.733	232	317	27	2.309
TOTAL	24.946	1.139	2.535	155	28.775

Font: SABI i elaboració pròpia

(*) M = milions

Unitat de mesura: el volum de facturació està en milions d'euros i es refereix al volum d'ingressos d'exploració.

Límit de facturació:	Any 2014				
	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	TOTAL
> 2 M(*)€	71 %	2 %	6 %	0 %	79 %
Entre 0.5 M€ i 2 M€	10 %	1 %	2 %	0 %	13 %
Entre 0.1 M€ i 0.5 M€	6 %	1 %	1 %	0 %	8 %
TOTAL	87 %	4 %	9 %	1 %	100 %

Font: SABI i elaboració pròpia

(*) M = milions

Taula 9. Distribució per illes en funció dels treballadors contractats: total i percentatge

Límit de facturació:	Any 2014				
	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	TOTAL
> 2 M(*)€	98.804	3.811	10.191	422	113.228
Entre 0.5 M€ i 2 M€	28.021	2.909	5.431	426	36.787
Entre 0.1 M€ i 0.5 M€	21.760	3.164	3.791	352	29.067
TOTAL	148.585	9.884	19.413	1.200	179.082

Font: SABI i elaboració pròpia

(*) M = milions

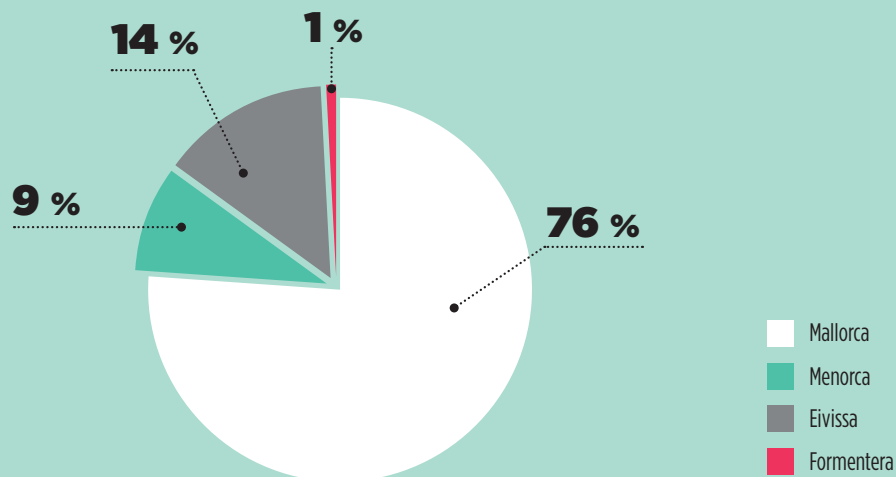
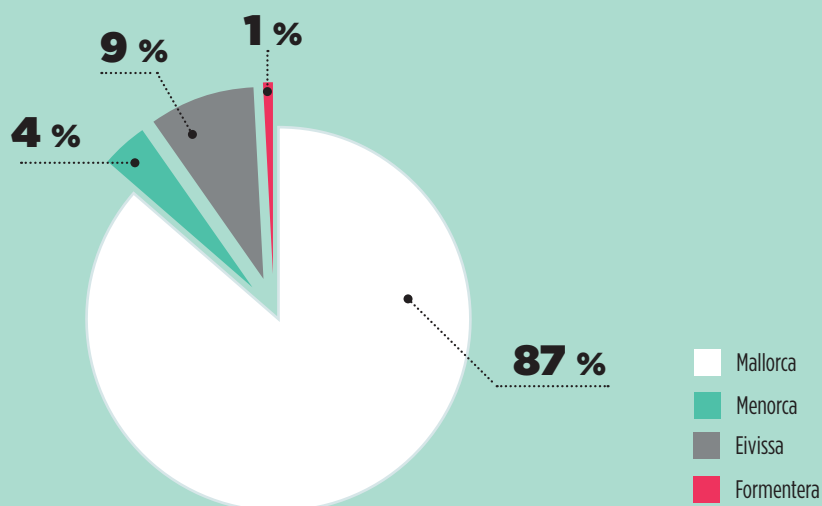
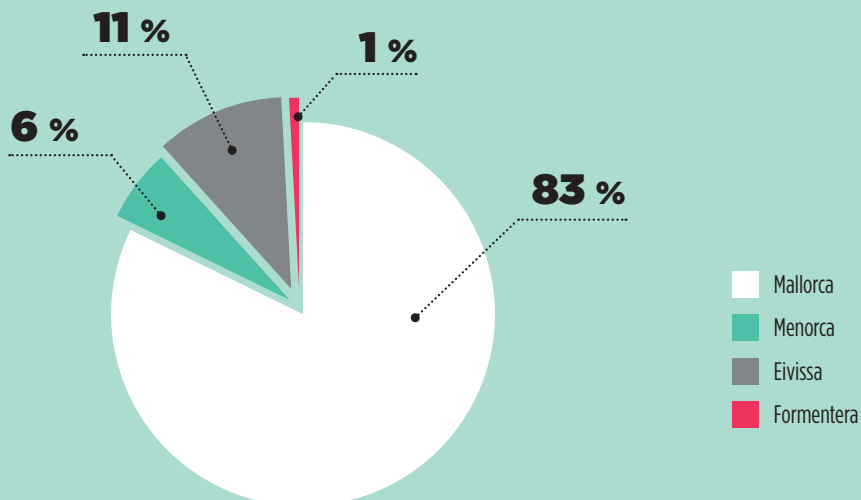
Unitat de mesura: nombre de treballadors contractats sobre els darrers comptes auditats del 2014.

Límit de facturació:	Any 2014				
	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	TOTAL
> 2 M(*)€	55 %	2 %	6 %	0 %	63 %
Entre 0.5 M€ i 2 M€	16 %	2 %	3 %	0 %	21 %
Entre 0.1 M€ i 0.5 M€	12 %	2 %	2 %	0 %	16 %
TOTAL	83 %	6 %	11 %	1 %	100 %

Font: SABI i elaboració pròpia

(*) M = milions

Gràfic 4. Distribució per illes

% Nombre d'empreses**% volum de facturació****% Nombre de treballadors contractats**

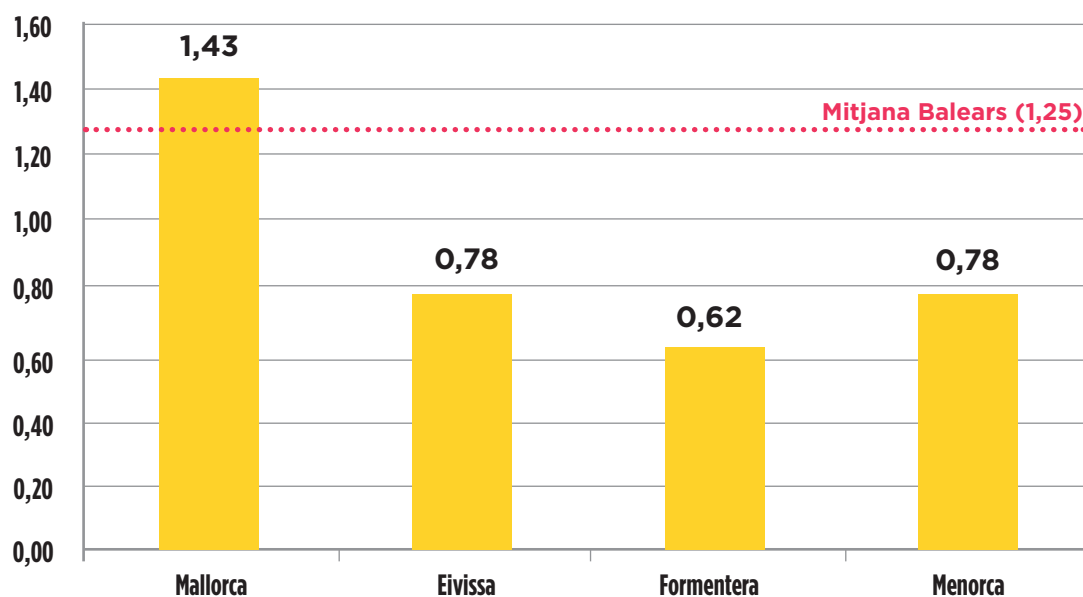
Respecte al nombre d'empreses, el 76 % estan ubicades a Mallorca, el 14 % a Eivissa i el 9 % a Menorca. Amb relació a volums de facturació, les empreses amb seu a Mallorca generen el 87 % del volum total, enfront del 9 % del que generen les empreses de les Pitiüses i el 4 % de les de Menorca. Les empreses de Mallorca ocupen el 83 % del total de treballadors, percentatge que és de l'11 % a Eivissa i del 6 % a Menorca.

Tot i que el repartiment del nombre d'empreses per grossària és semblant a totes les illes, sí que hi ha discrepàncies notòries quant a la generació de la facturació. Així, més del 80 % del volum de negoci

és generat per les empreses més grosses (les de més de dos milions d'euros), però aquesta ràtio baixa fins al 64 % en el cas d'Eivissa i al 54 % a Menorca (a Formentera es troba lleugerament per sobre del 50 %). En canvi, les empreses que facturen menys de mig milió d'euros representen sobre el total de Mallorca el 7 % del volum, mentre que a Menorca, Eivissa i Formentera passa a les dues xifres (20 %, 13 % i 17 %, respectivament).

Si s'analitza la ràtio de volum de facturació sobre nombre d'empreses per illes, resulta que Mallorca en té la ràtio més elevada, tal com s'observa en el gràfic 5.

Gràfic 5. Comparació de la ràtio volum de facturació / nombre d'empreses per Illes

Font: SABI i elaboració pròpia
Unitat mesura: milions d'euros / empresa.

La representació gràfica ens mostra que únicament Mallorca està per damunt de la mitjana de les Balears (1.25). Aquesta discrepància en la grossària mitjana de les empreses es dona a causa de les empreses que facturen més de 2 M€. Així, en aquest segment de facturació, la ràtio a Mallorca arriba gairebé a 15, mentre que a la resta d'illes amb prou feines supera els 6 M€ de mitjana per empresa.

3.2. Anàlisi per CNAE

S'analitzen les 1.780 empreses del SABI amb volum de facturació 2 M€ per CNAE. Aquesta anàlisi s'ordena:

- Segons el volum de facturació de les empreses del 2014.
- Segons el nombre de les empreses del 2014.

Taula 10. Activitats empresarials ordenades segons el volum de facturació sobre l'any 2014 (llista de les 20 primeres) i comparades amb l'any 2010

CNAE	Nre.	Base 2010		Base 2014	
		Nre.	Volum facturació	Nre.	Volum facturació
7911	Activitats de les agències de viatges	55	5.462.006,65 €	51	4.932.829,00
5510	Hotels i allotjaments similars	246	2.829.333,31 €	351	3.678.609,00
5210	Dipòsit i emmagatzematge	2	6.340,21 €	6	1.923.029,00
7912	Activitats dels operadors turístics	3	16.778,23 €	3	1.020.251,00
3519	Producció d'energia elèctrica d'altres tipus	5	791.596,72 €	2	778.372,76
6420	Activitats de les societats hòlding	7	112.609,14 €	8	435.283,00
4511	Venda d'automòbils i vehicles de motor lleuger	42	374.714,60 €	37	362.113,00
4121	Construcció d'edificis residencials	128	881.188,91 €	72	361.587,00
4639	Comerç a l'engròs, no especialitzat, de productes alimentaris, begudes i tabac	45	329.285,52 €	43	353.008,00
7711	Lloguer d'automòbils i vehicles de motor lleugers	12	127.289,45 €	14	306.668,00
4711	Comerç al detall en establiments no especialitzats, amb predomini en productes alimentaris, begudes i tabac	43	277.215,67 €	38	274.527,00
4110	Promoció immobiliària	120	766.140,28 €	49	260.760,00
4730	Comerç al detall de combustible per a l'automoció en establiments especialitzats	18	83.776,30 €	42	255.568,00
7022	Altres activitats de consultoria de gestió empresarial	16	133.998,62 €	11	251.479,00
5610	Restaurants i establiments de menjars	33	110.528,48 €	52	217.914,00
4634	Comerç a l'engròs de begudes	25	204.084,47 €	25	214.443,00
4646	Comerç a l'engròs de productes farmacèutics	7	205.952,90 €	8	206.078,28
5223	Activitats annexes al transport aeri	6	244.579,85 €	6	197.989,56
3600	Captació, potabilització i distribució d'aigua	8	203.362,97 €	8	187.947,00
4642	Comerç a l'engròs de peces de vestir i calçat	7	180.255,05 €	10	179.820,17

Font: SABI i elaboració pròpia
Unitat de mesura: el volum de facturació està en milions d'euros.

Taula 11. Activitats empresarials ordenades segons el nombre d'empreses sobre l'any 2014 (llista de les 20 primeres) i comparades amb l'any 2010

CNAE	Nre.	Base 2010		Base 2014	
		Nre.	Volum facturació	Nre.	Volum facturació
5510	Hotels i allotjaments similars	246	2.829.333,31 €	351	3.678.609,00
4121	Construcció d'edificis residencials	128	881.188,91 €	72	361.587,00
5610	Restaurants i establiments de menjar	33	110.528,48 €	52	217.914,00
7911	Activitats de les agències de viatges	55	5.462.006,65 €	51	4.932.829,00
4639	Promoció immobiliària	120	766.140,28 €	49	260.760,00
6420	Comerç a l'engròs, no especialitzat, de productes alimentaris, begudes i tabac	45	329.285,52 €	43	353.008,00
4730	Comerç al detall de combustibles per a l'automoció en establiments especialitzats	18	83.776,30 €	42	255.568,00
4711	Comerç al detall, amb predomini de productes alimentaris, begudes i tabac en establiments no especialitzats	43	277.215,67 €	38	274.527,00
4511	Venda d'automòbils i vehicles de motors lleuger	42	374.714,60 €	37	362.113,00
4673	Comerç a l'engròs de fusta, materials de construcció i aparells sanitaris	41	191.348,40 €	33	162.291,00
4634	Comerç a l'engròs de begudes	25	204.084,47 €	25	214.443,00
4631	Comerç a l'engròs de fruites i hortalisses	20	119.344,12 €	25	145.506,00
5520	Allotjaments turístics i altres allotjaments de curta durada	28	120.705,08 €	22	101.373,00
4941	Transport de mercaderies per carretera, excepte serveis de mudances	24	120.568,11 €	21	107.117,00
4632	Comerç a l'engròs i productes carnis	24	147.094,73 €	20	145.220,00
3315	Reparació i manteniment naval	11	76.673,72 €	20	95.587,00
6820	Lloguer de béns immobiliaris per compte propi	20	103.407,67 €	19	109.735,00
4638	Comerç a l'engròs de peix i marisc i altres productes alimentaris	12	60.896,56 €	18	119.082,48
4322	Lampisteria, instal·lacions de calefacció i aire condicionat	22	94.564,87 €	17	101.548,00
7711	Lloguer d'automòbils i vehicles de motor lleuger	12	127.289,45 €	14	306.668,00

Font: SABI i elaboració pròpia
 Unitat de mesura: el volum de facturació està en milions d'euros.

Cal comentar que les dues activitats més destacades segons el volum de facturació estan també dins les quatre més importants quant a nombre d'empreses.

4. RESULTATS GENERALS DE L'ANÀLISI MAPPING I SELECCIÓ DE CLÚSTERS POTENCIALS

La importància del sector turístic (clúster turisme i auxiliar turisme) dins l'economia balear es posa de manifest en la taula 12, on el volum de facturació és de 15.219 milions d'euros, hi ha 955 empreses que facturen més de 2 milions d'euros i hi ha 74.625 treballadors contractats.

Taula 12. Mapping de clústers de les Illes Balears amb valors absoluts i percentatge sobre el total

	Nre. empreses	% Nre. empreses sobre el total	Volum negoci	% Volum de negoci sobre el total	Nre. treballadors	% Nre. treballadors sobre el total
Clúster del turisme	641	36,7 %	13.493	71,5 %	65.960	67,4 %
Explotació hotelera	408	23,4 %	4.347	23,0 %	42.920	43,8 %
Intermediaris turístics	50	2,9 %	5.780	30,6 %	8.044	8,2 %
Transport passatgers intern	57	3,3 %	2.749	14,6 %	9.703	9,9 %
Oci:	126	7,2%	616	3,3 %	5.293	5,4 %
Oci nocturn i música a Eivissa	33	1,9%	203	1,1 %	1.377	1,4 %
Clúster auxiliar del turisme	314	18,0 %	1.726	9,1 %	8.665	8,9 %
Producte i distribució <i>foodservice</i>	95	5,4 %	843	4,5 %	2.908	3,0 %
Serveis de tecnologia i consultoria aplicada al turisme	60	3,4 %	274	1,5 %	1.966	2,0 %
Construcció i equipament hotelier	53	3,0 %	319	1,7 %	1.755	1,8 %
Producte o serveis resident estranger	18	1,0 %	99	0,5 %	767	0,8 %
Hàbitat	88	5,0 %	189	1,0 %	1.269	1,3 %
Clúster de la construcció	280	16,0 %	1.193	6,3 %	7.648	7,8 %
Construcció i serveis relacionats	139	8,0 %	717	3,8 %	5.118	5,2 %
Materials de la construcció	141	8,1 %	476	2,5 %	2.530	2,6 %
Clúster de l'alimentació	194	11,1 %	895	4,7 %	3.519	3,6 %
Producte alimentari	157	9,0 %	843	4,5 %	3.085	3,2 %
Producte gourmet	37	2,1 %	52	0,3 %	434	0,4 %
Clúster de prestació serveis de salut	65	3,7 %	631	3,3 %	6.228	6,4 %
Clúster de la moda	106	6,1 %	387	2,0 %	2.585	2,6 %
Clúster nàutic	74	4,2 %	336	1,8 %	1.920	2,0 %
Clústers constituïts a les Illes Balears	73	4,2	214	1,1%	1.357	1,4%
TOTAL	1.747		18.874		97.882	

Font: SABI i elaboració pròpia

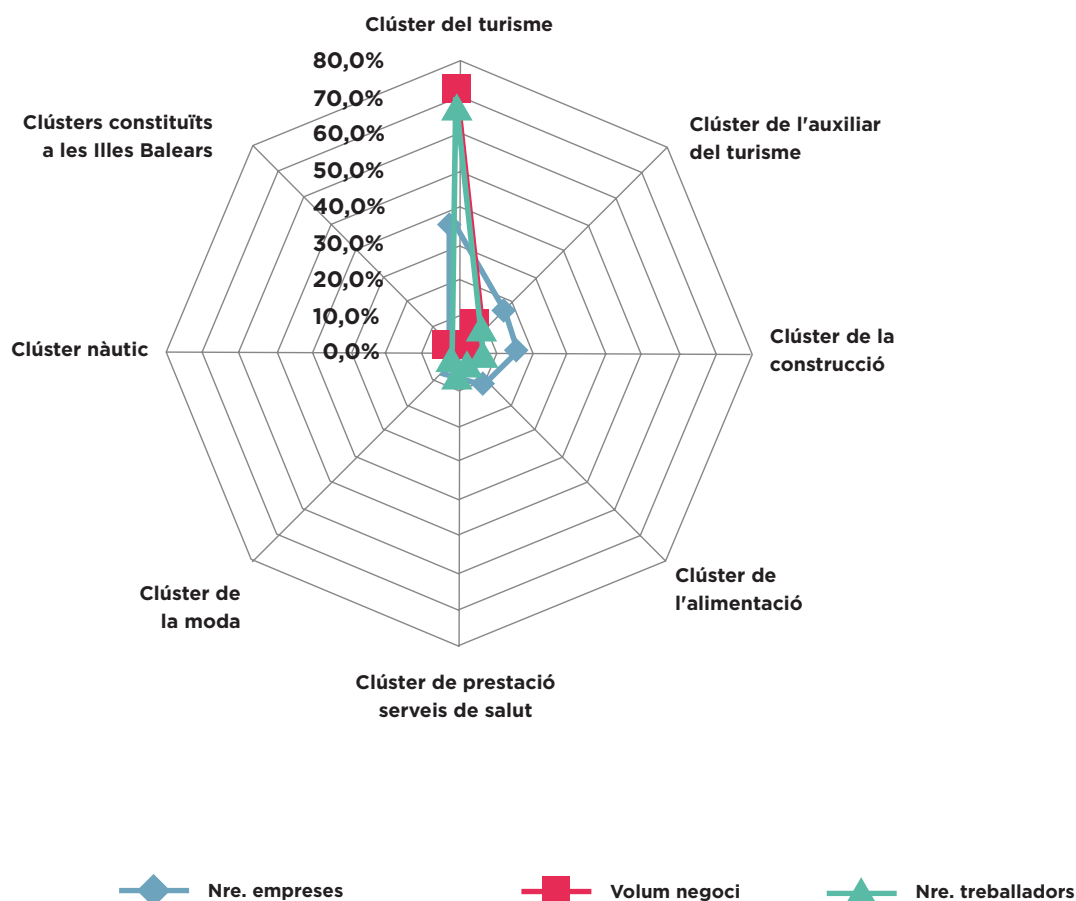
Unitat de mesura: el volum de facturació està en milions d'euros i el nombre de treballadors contractats sobre la base dels darrers comptes auditats 2014. Respecte al nombre d'empreses, fa referència al nombre d'empreses de la cadena de valor identificades en cada clúster, no al nombre d'empreses per CNAE.

El segon clúster en importància és el de construcció i serveis relacionats, amb un 16 % del nombre d'empreses, un 6 % del volum de negoci i un 8 % del nombre de treballadors.

El clúster d'alimentació és el tercer en importància. La resta de sectors analitzats, com ara moda, nàutic, prestació de serveis de salut, etc., obtenen valors residuals en relació amb el sector turístic.

Atès que el sector turístic és el més important quant a nombre d'empreses, volum de facturació i treballadors contractats, analitzam la importància de cada clúster en funció de les tres variables (nombre de treballadors, volum de facturació i nombre de treballadors), en el gràfic 6, sense tenir en compte el clúster turisme.

Gràfic 6. Importància dels clústers en funció de tres variables: nombre d'empreses, volum de negoci i nombre de treballadors

Font: SABI i elaboració pròpia
Unitat de mesura: el volum de facturació està en milions d'euros i el nombre de treballadors contractats sobre la base dels darrers comptes auditats 2014. Respecte al nombre d'empreses, aquestes fan referència al nombre d'empreses de la cadena de valor identificades en cada clúster, no al nombre d'empreses per CNAE.

Si comparam les 1.780 empreses del SABI amb més de 2 M€ de volum de facturació, aquestes tenen 113.228 treballadors contractats, en canvi les 1.747 empreses del mapping de clústers generen 97.882 llocs de feina; per tant, hi ha una diferència de 15.346 treballadors contractats. Aquesta diferència es deu al nombre d'empreses que s'han exclòs per al mapping, que a continuació s'explica.

Taula 13. Comparació entre nombre de treballadors contractats de la base d'empreses SABI amb la base d'empreses del mapping de clústers Illes Balears

	Nre. empreses	Nre. treballadors contractats
Empreses SABI >2 M€ volum facturació any 2014	1.780	113.228
Empreses SABI >2 M€ volum de facturació any 2010	1.594	89.924
Empreses clústers constituïts l'any 2014 amb <2 M€ volum de facturació	54	466
- Empreses que repeteixen	1.167	88.058
Total empreses a analitzar per crear el mapping	2.261	115.560
- Empreses excloses	340	13.521
- Empreses de l'any 2010 que han desaparegut	51	2.088
- Empreses que l'any 2010 facturaven >2 M€ i l'any 2014 facturen <2 M€	122	2.069
MAPPING CLÚSTERS ILLES BALEARS	1.747	97.882

Font: SABI i empreses dels clústers constituïts i elaboració pròpia

Unitat de mesura: nombre de treballadors contractats sobre els darrers comptes auditats o any 2010 o any 2014.

La pèrdua de 15.346 treballadors es deu bàsicament a les empreses que s'han exclòs per crear la base de dades del mapatge de clústers de les Illes Balears. Per tant, no és una pèrdua neta de llocs de feina a l'economia de 15.346, sinó que aquestes empreses no s'han tingut en compte a la base de dades del mapatge, perquè no formen part de la cadena de valor dels clústers detectats.

Taula 14. Distribució de les empreses excloses del mapping de clústers de les Illes Balears

	Nre. d'empreses	Volum negoci	Nre. de treballadors
Armamentística	1	3	28
Tallers mecànics	20	104	491
Concessionaris de cotxes	48	511	1.093
Comerç (supermercats i grans superfícies)	100	797	3.928
Educació privada	2	10	188
Empresa pública (gestió residus, gestió d'aigües, funeràries i diversos)	21	387	3.066
Energia (benzineres, electricitat i gas)	51	1.085	1.235
Immobiliàries	40	187	550
Serveis professionals independents	26	453	1.860
Transport de mercaderies	31	181	1.082
TOTAL	340	3.718	13.521

Font: SABI i elaboració pròpia.

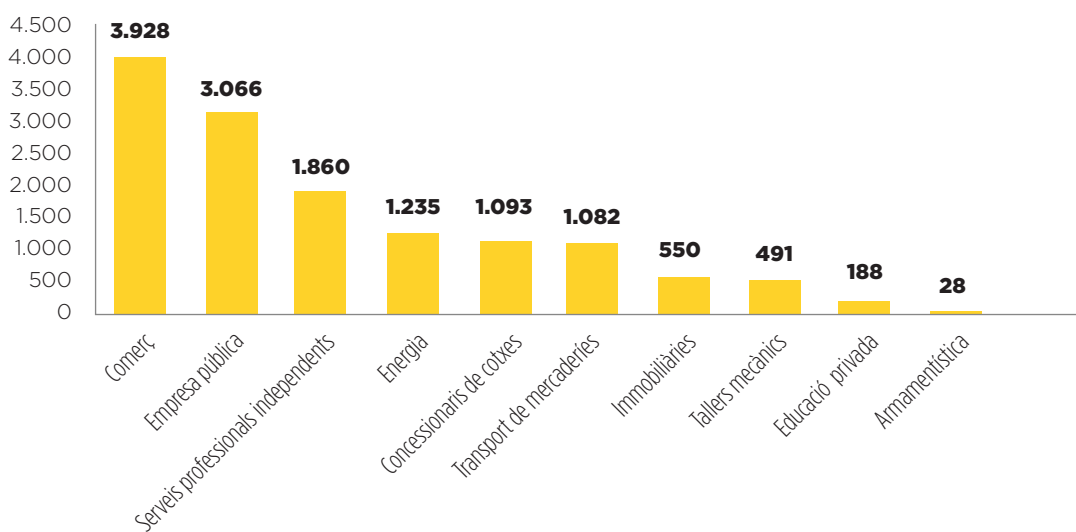
Unitat de mesura: el volum de facturació està en milions d'euros i nombre de treballadors contractats sobre la base dels darrers comptes auditats 2014.

Com podem observar, des del punt de vista del nombre de treballadors, les empreses excloses amb major nombre de treballadors contractats són: comerç (supermercats i grans superfícies), empreses públiques (gestió de residus, gestió d'aigües i altres), serveis professionals independents, energia (benzineres, electricitat i gas),

concessionaris de cotxes i transport de mercaderies. En canvi, si ho analitzam des del punt de vista del volum de negoci, els sectors que més facturen i estan exclosos són l'energia (benzinera, electricitat i gas) i el comerç (supermercats i grans superfícies).

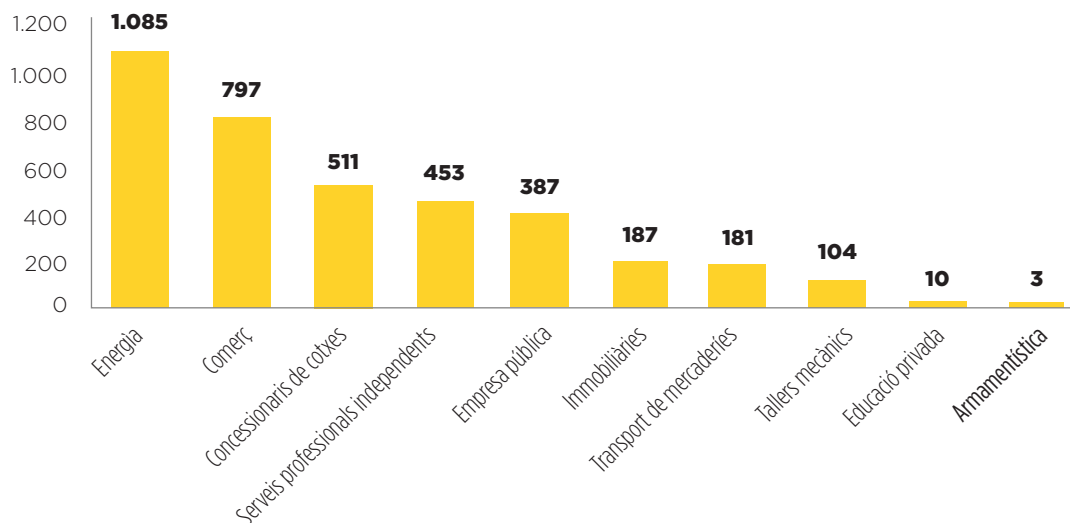
Gràfic 7. Rànquing de les empreses excloses en funció del nombre de treballadors contractats

■ Nre. treballadors

Font: SABI i elaboració pròpia
Unitat de mesura: nombre de treballadors contractats sobre la base dels darrers comptes auditats 2014.

Gràfic 8. Rànquing de les empreses excloses en funció del volum de facturació

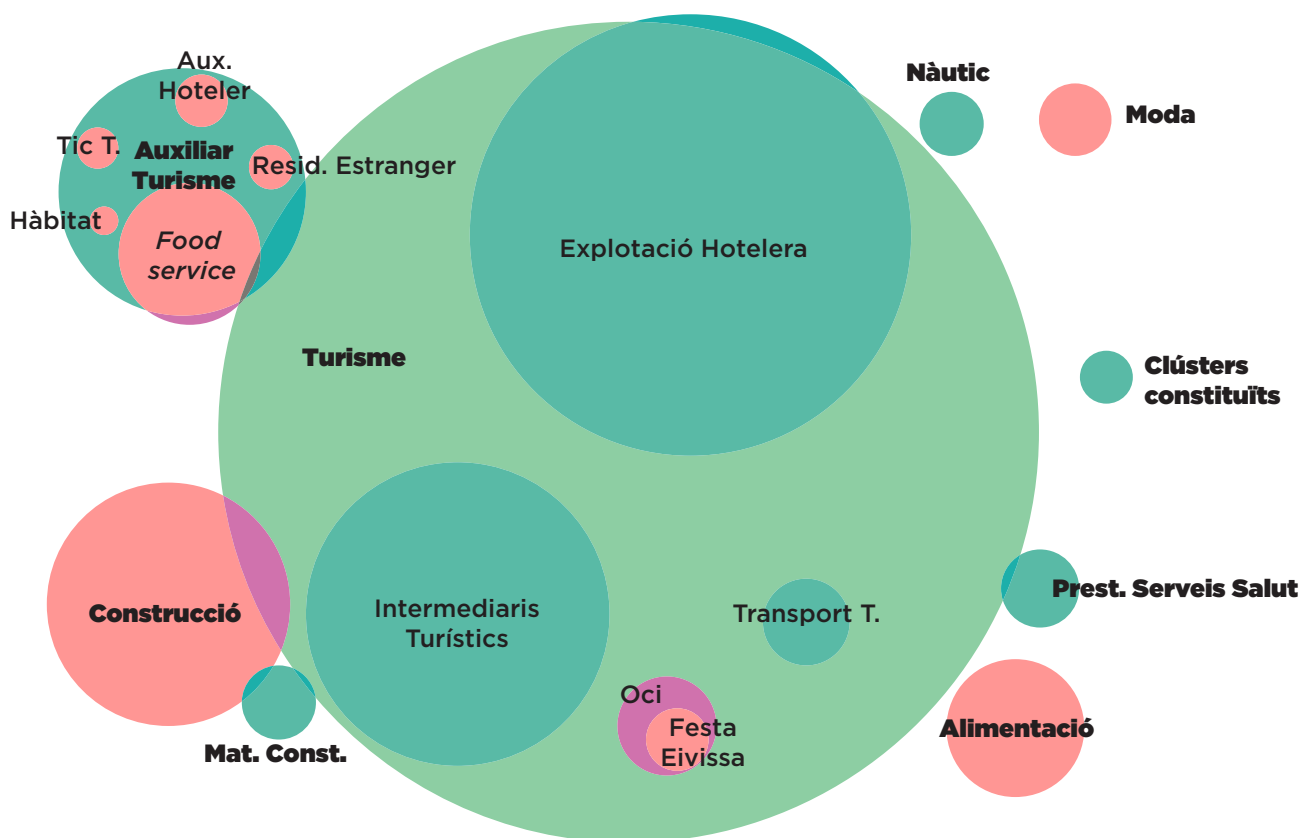

■ Volum de facturació

Font: SABI i elaboració pròpia
Unitat de mesura: volum de facturació en milions d'euros.

A continuació, es representa el gràfic del mapping de clústers de les Illes Balears per cadenes de valor que més endavant s'analitzaran, i on la grandària de les circumferències indica la dimensió de cada sector en funció del volum de facturació en milions d'euros.

Gràfic 9. Mapping de clústers de les Illes Balears

Font: SABI i elaboració pròpia
 Unitat de mesura: volum de facturació

Hi observem la importància del turisme a la nostra economia i com els altres clústers pivoten al seu costat, especialment, els de la construcció, l'alimentació, la prestació de serveis de salut i el nàutic.

Evolució mapping de clústers de les Illes Balears any 2010 i 2014

Taula 15. Comparació del mapping de clústers de les Illes Balears any 2010 i 2014 en valors absoluts

	Any 2010			Any 2014		
	Nre. empreses	Volum facturació	Nre. Treballadors	Nre. empreses	Volum facturació	Nre. Treballadors
Clúster del turisme	531	9.739	57.344	641	13.493	65.960
Explotació hotelera	324	3.383	40.015	408	4.347	42.920
Intermediaris turístics	63	5.106	9.224	50	5.780	8.044
Transport passatgers intern	51	819	3.479	57	2.749	9.703
Oci:	93	431	4.626	126	616	5.293
Oci nocturn i música a Eivissa	13	92	822	33	203	1.377
Clúster auxiliar del turisme	243	1.223	7.936	314	1.724	8.665
Producte i distribució <i>foodservice</i>	79	685	2.433	95	843	2.908
Serveis de tecnologia i consultoria aplicada al turisme	38	118	2.089	60	274	1.966
Construcció i equipament hotelier	49	189	1.473	53	319	1.755
Producte o serveis resident estranger	14	154	1.206	18	99	767
Hàbitat	63	78	735	88	189	1.269
Clúster de la construcció	311	1.479	9.387	280	1.193	7.648
Construcció i serveis relacionats	199	1.142	7.383	139	717	5.118
Materials de la construcció	112	337	2.004	141	476	2.530
Clúster de l'alimentació	150	696	3.486	194	895	3.519
Producte alimentari	113	659	3.090	157	843	3.085
Producte gourmet	37	37	396	37	52	434
Clúster de prestació serveis de salut	43	468	5.925	65	631	6.228
Clúster de la moda	199	457	2.775	106	387	2.585
Clúster nàutic	64	300	1.276	74	336	1.920
Clústers constituïts a les Illes Balears	53	260	1.795	73	214	1.357
TOTAL	1.594	14.621	89.924	1.747	18.874	97.882

Font: SABI i elaboració pròpia

Unitat de mesura: el volum de facturació està en milions d'euros i el nombre de treballadors contractats sobre la base dels darrers comptes auditats 2010 i 2014. Respecte al nombre d'empreses, fa referència al nombre d'empreses de la cadena de valor identificades en cada clúster, no al nombre d'empreses per CNAE.

A l'àmbit global la crisi ha suposat un augment del 9 % quant al nombre d'empreses, el 29 % del volum de facturació global i el 9 % la contractació de treballadors. Aquesta bonança econòmica s'ha produït gràcies al sector del turisme i auxiliar del turisme bàsicament, i pels sectors de l'alimentació i el nàutic.

Els sectors que més han patit la crisi han estat el sector de moda, on la diferència és que en el sector de la moda, tot i que hi han davallat el nombre d'empreses i el volum de facturació, es manté pràcticament el personal contractat, la qual cosa fa que es puguin tenir problemes estructurals a llarg termini.

Respecte al sector de la construcció i materials de la construcció, és un sector al qual ha afectat la crisi, en el sentit que n'ha disminuït en un 10 % el nombre d'empreses, però continua sent el segon motor de la nostra economia a l'àmbit global.

El sector nàutic a les Illes Balears és un sector emergent molt potent, però a causa de la gran incidència d'empreses de capital estranger, no es reflecteix el volum de facturació real i, a causa de la utilització de la fórmula de subcontractació per a moltes de les seves tasques, tampoc s'aprecia el volum real de treballadors dins el sector, dins aquest estudi.

Taula 16. Comparació del mapping de clústers de les Illes Balears any 2010 i 2014 en percentatge

	Variació		
	Nre. empreses	Volum negoci	Nre. Treballadors
Clúster del turisme	21 %	39 %	15 %
Clúster auxiliar del turisme	29 %	41 %	9 %
Clúster construcció	-10 %	-19 %	-19 %
Clúster de l'alimentació	29 %	29 %	1 %
Clúster de prestació serveis de salut	51 %	35 %	5 %
Clúster de la moda	-47 %	-15 %	-7 %
Clúster nàutic	16 %	12 %	50 %
Clústers constituïts a les Illes Balears	38 %	-18 %	-24 %
TOTAL	11 %	18 %	8 %

Font: SABI i elaboració pròpia

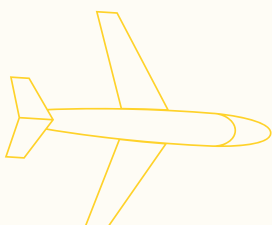
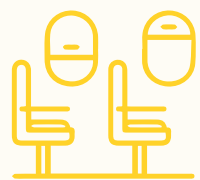
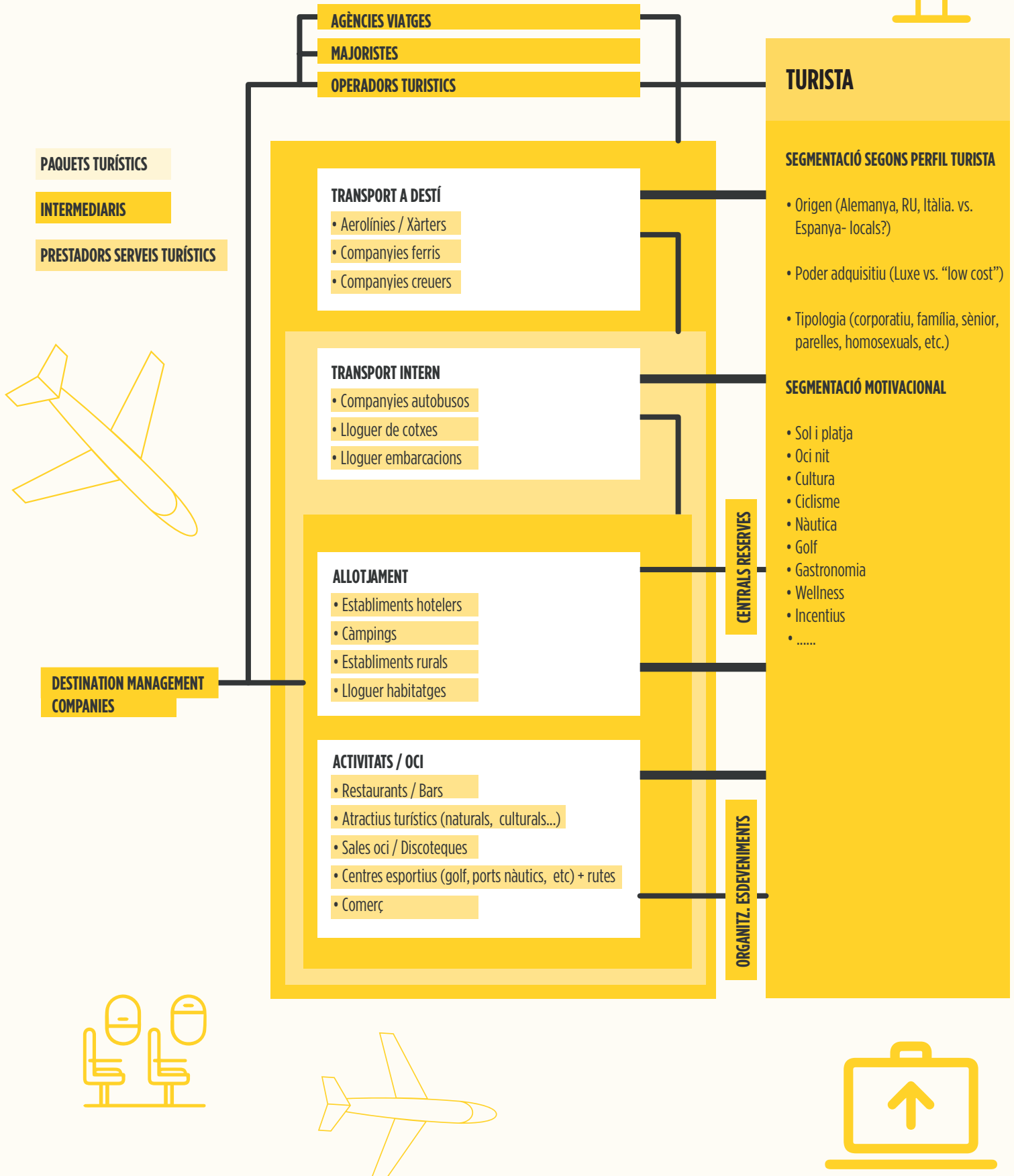

5.1

CLÚSTER DEL
TURISME

5.1.1. Cadena de valor del clúster del turisme

5.1.2. Caracterització qualitativa del clúster del turisme

Aquest clúster comprèn totes les activitats relacionades a prestar serveis directament al turista. En funció dels serveis relacionats i de la cadena de valor identificada en l'apartat anterior, s'ha elaborat la subclassificació següent d'activitats del clúster del turisme:

- **Intermediaris**, venda de paquets turístics. Les empreses relacionades són:
  - agències de viatge majoristes i operadors turístics
  - agències de viatge detallistes (receptives i emissores)
  - agències de viatge mixtes (majoristes i detallistes)
  - *destinations management companies*
  - centrals de reserves, etc.

- **Transport cap al destí**, transport de passatgers cap a les Illes Balears. Les empreses relacionades són:
  - transport marítim (creuers, ferris, companyies marítimes)
  - transport aeri (aerolínies, aeroport, etc.)

- **Transport turístic**, transport de passatger dins les Illes Balears. Les empreses relacionades són:
  - transport terrestre (lloguer de vehicles, autobusos, taxis, tren, etc.)

- **Allotjament**, explotació hotelera per al turista en el destí. Ens referim a:
  - hotels i apartaments
  - hostals i pensions
  - cases rurals, càmpings, etc.

- **Oci**, oci turístic, que oscil·la molt, ja que depèn de les motivacions, la renda i el propi paquet turístic. Les empreses relacionades amb aquest negoci són:
  - organització d'espectacles
  - casinos i sales de joc
  - discoteques
  - promotors musicals, locals musicals
  - serveis especialitzats en l'oci (llum, so, altres equips)
  - cinema i teatre
  - hotels i restaurants amb espectacle
  - bars i restaurants especialitzats en turisme

5.1.3. Caracterització quantitativa del clúster del turisme

Resultats generals del clúster del turisme

El turisme és el cor de la nostra economia, i així ho podem comprovar amb els resultats generals obtinguts en el punt 4 (taula 12), on aquest sector representa el 37 % en nombre d'empreses, el 71 % en volum de facturació i el 67 % en nombre de treballadors contractats.

Dins el clúster del turisme, l'activitat amb un pes més important és l'explotació hotelera, que representa el 64 % en nombre d'empreses, el 32 % en volum de facturació en el sector i el 65 % en nombre de treballadors contractats. Per la seva banda, l'activitat relativa a intermediaris turístics és més intensiva en volum de facturació, sent el 43 %, un 11 % superior a l'activitat d'explotació hotelera. L'activitat de transport de passatgers és més intensiva en nombre de treballadors contractats amb un 15 %, la qual cosa suposa un 2 % més que els intermediaris turístics.

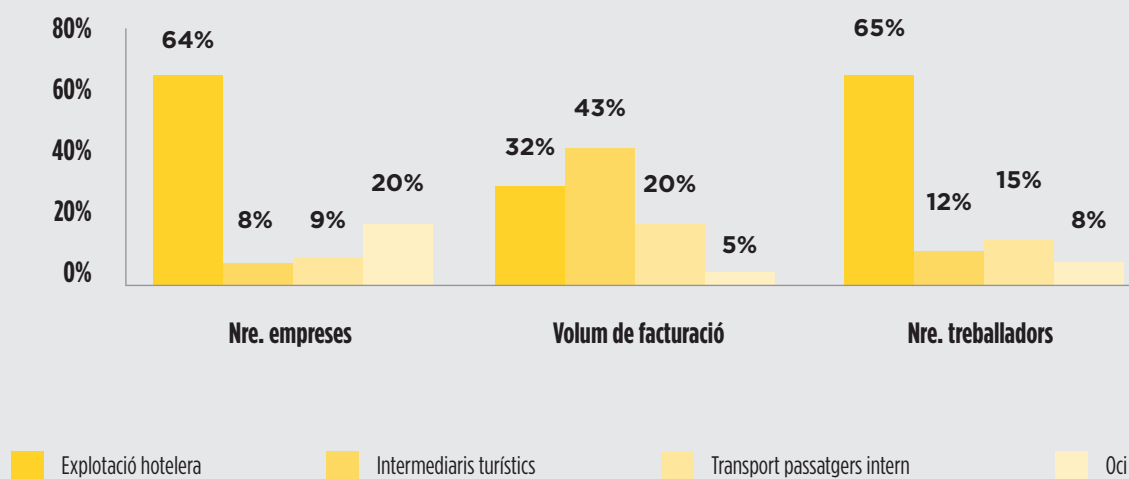
Taula 17. Resultats generals del clúster del turisme

	Nre. empreses		Volum de facturació		Nre. treballadors contractats	
	Valor	%	Valor	%	Valor	%
Clúster del turisme:	641	37 % (1)	13.493	71 % (1)	65.960	67 % (1)
Explotació hotelera	408	64 %	4.347	32 %	42.920	65 %
Intermediaris turístics	50	8 %	5.780	43 %	8.044	12 %
Transport passatgers intern	57	9 %	2.749	20 %	9.703	15 %
Oci	126	20 %	616	5 %	5.293	8 %

Font: SABI i elaboració pròpia

Unitat de mesura: el volum de facturació està en milions d'euros i el nombre de treballadors contractats sobre la base dels darrers comptes auditats 2014. Respecte al nombre d'empreses, fa referència al nombre d'empreses de la cadena de valor identificades en cada clúster, no al nombre d'empreses per CNAE.

(1) Percentatge sobre el total del mapping de clúster de les Illes Balears.

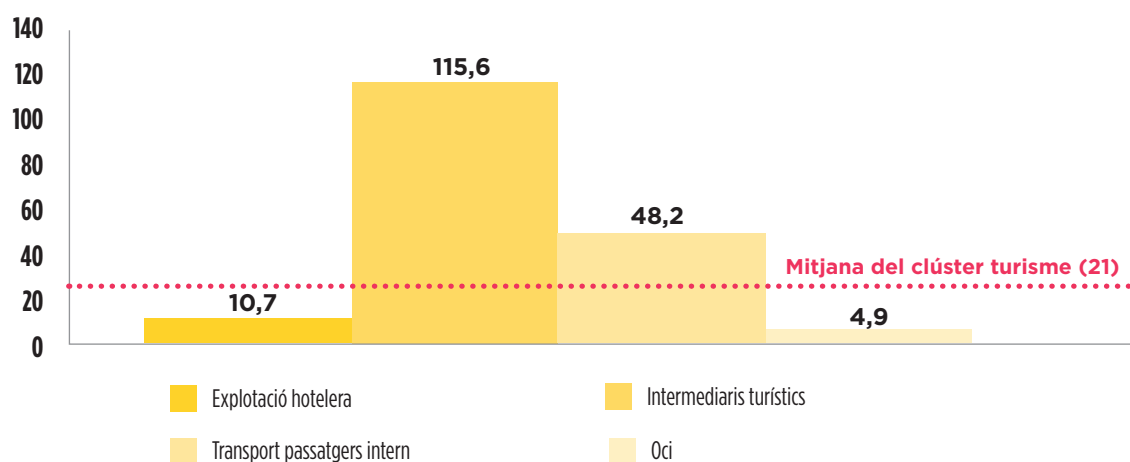
Gràfic 10. Resultats generals del clúster del turisme en percentatges

Font: SABI i elaboració pròpia

Si s'analitza la ràtio de volum de facturació sobre el nombre d'empreses per cada activitat, s'observa que les ràtios per les activitats d'intermediaris turístics i de transport de passatgers estan per sobre de la mitjana –i en destaca notablement l'activitat d'**intermediaris turístics**–, mentre que les ràtios corresponents a explotació hotelera i oci es troben per davall de la mitjana.

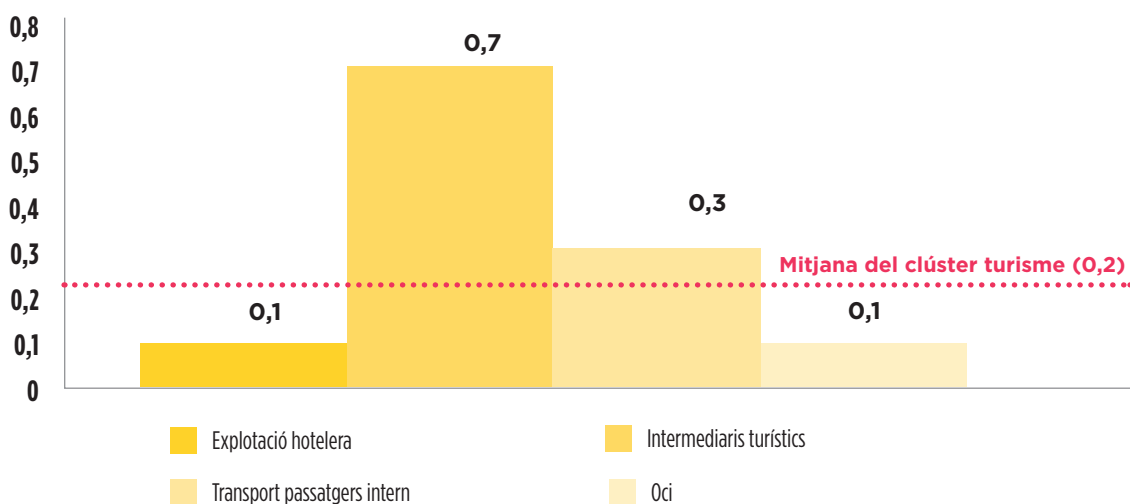
Gràfic 11. Comparació de la ràtio volum de facturació sobre nombre d'empreses per activitats del clúster del turisme

Font: SABI i elaboració pròpia
Unitat de mesura: milions d'euros / empresa.

Els resultats són els mateixos utilitzant la ràtio volum de facturació sobre nombre de treballadors contractats, on les activitats d'intermediaris turístics i transport de passatgers estan per sobre de la mitjana del clúster, i les d'explotació hotelera i oci s'hi troben per davall. L'activitat més destacada és la d'intermediaris turístics.

Gràfic 12. Comparació de la ràtio volum de facturació sobre nombre de treballadors contractats per activitats del clúster del turisme

Font: SABI i elaboració pròpia
Unitat de mesura: milions d'euros / treballadors.

Evolució del clúster del turisme i les seves activitats al llarg del període 2010-2014

El clúster del turisme ha estat un sector que no ha sofert els efectes de la crisi de forma tan acusada com altres sectors, i ha experimentat un creixement del **21 % en nombre d'empreses, el 39 % en volum de facturació i el 15 % en nombre de treballadors contractats**.

En termes de volum de facturació i nombre de treballadors contractats, l'activitat turística que més ha crescut és la de transport de passatgers, amb creixements del 236 %, seguida per l'activitat de l'oci, que va créixer un 43 %. Quant a nombre d'empreses, l'activitat d'oci ha presentat el creixement més acusat, del 35 %, seguida de l'explotació hotelera, que va créixer un 26 %.

Quant a l'activitat d'intermediaris turístics, que fa referència a les agències de viatges (majoristes i detallistes) i els operadors turístics, ha presentat taxes de creixement negatives tant en el nombre d'empreses (21 %) com en el nombre de treballadors contractats (13 %); en canvi, ha crescut un 13 % en el volum de facturació. Possiblement, els nous models de negoci que han irromput en aquest sector per la incorporació de la tecnologia en la gestió de reserves així com els canvis en els hàbits de compra del consumidor/turista han estat algunes de les causes que han provocat aquesta caiguda. Així, una cadena de valor on abans hi tenien presència els majoristes, els operadors turístics, les centrals de reserva, el banc d'hotels, etc. s'ha anat substituint per agències de viatge en línia on el consumidor final pot fer les reserves directament.

Taula 18. Comparació del clúster del turisme any 2010 i 2014

	2010			2014			Variació		
	Nre. empreses	Volum de facturació	Nre. treballadors	Nre. empreses	Volum de facturació	Nre. treballadors	Nre. empreses	Volum de facturació	Nre. treballadors
Clúster del turisme	531	9.739	57.344	641	13.493	65.960	21%	39%	15%
Explotació hotelera	324	3.383	40.015	408	4.347	42.920	26 %	28 %	7 %
Intermediaris turístics	63	5.106	9.224	50	5.780	8.044	-21 %	13 %	-13 %
Transport passatgers intern	51	819	3.479	57	2.749	9.703	12 %	236 %	179 %
Oci	93	431	4.626	126	616	5.293	35 %	43 %	14 %

Font: SABI i elaboració pròpia.

Unitat de mesura: el volum de facturació està en milions d'euros i el nombre de treballadors contractats sobre la base dels darrers comptes auditats 2010 i 2014. Respecte al nombre d'empreses, fa referència al nombre d'empreses de la cadena de valor identificades en cada clúster, no al nombre d'empreses per CNAE.

Geolocalització i concentració del clúster del turisme i les seves activitats

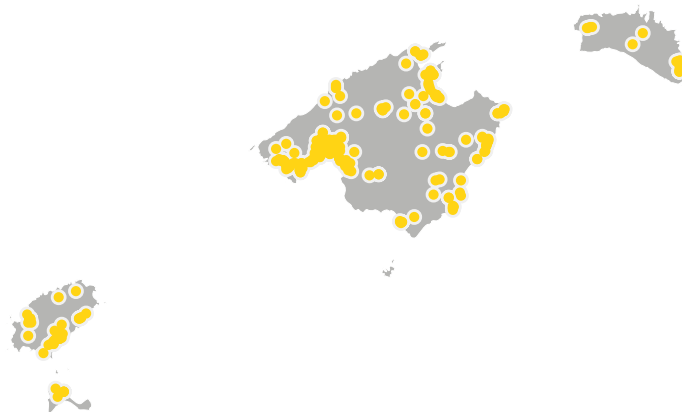
Geolocalització del clúster del turisme

La geolocalització del clúster del turisme per nombre d'empreses es concentra a les zones costaneres de Mallorca i Eivissa, en canvi a Menorca es concentra a l'interior de la illa, al voltant de la carretera Maó-Ciutadella. A Formentera està centrada en el triangle: la Savina, els Pujols i Sant Ferran. Aquesta distribució té sentit tenint en compte el pes dels establiments hotelers a les illes.

Quant al volum de facturació i el nombre de treballadors contractats, el sector del turisme es concentra a Palma i a Eivissa capital, ciutats on s'ubiquen les seues centrals de les empreses.

Gràfic 13. Localització del clúster del turisme en funció del nombre d'empreses, el volum de facturació i els treballadors contractats

Nre. empreses

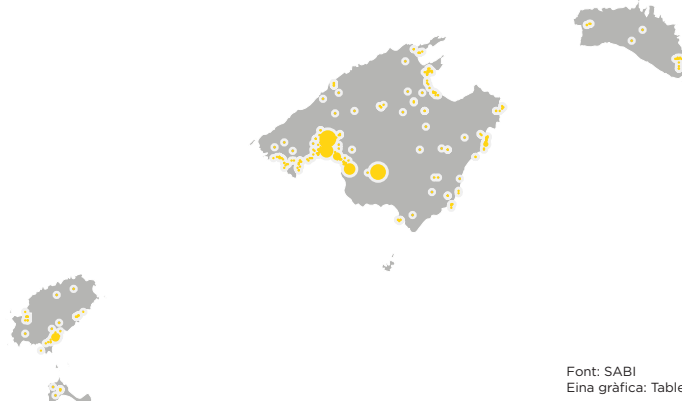
Volum de facturació en milers d'euros

- ≤ 1.000
- 20.000
- 40.000
- ≥ 60.000

Nre. empleats

- ≤ 500
- 2.000
- 4.000
- 5.962

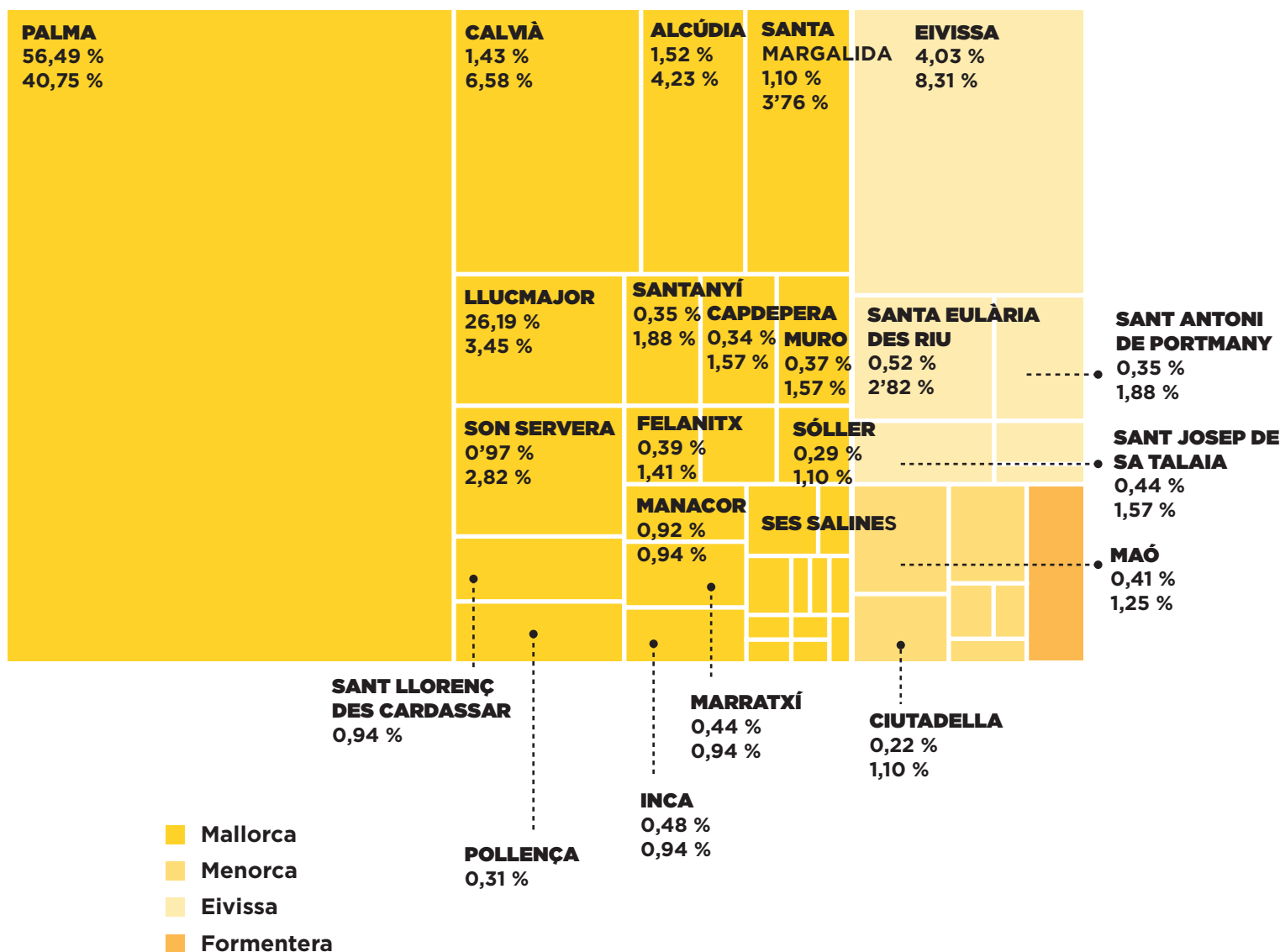

Font: SABI
Eina gràfica: Tableau (<http://www.tableau.com>)

Concentració del clúster del turisme

Es pot observar en el gràfic de concentració municipal que tot el clúster és a Palma, en termes de nombre d'empreses i de volum de facturació. A Eivissa la concentració és a Eivissa ciutat, que representa un 4,03 % del volum de facturació i un 8,31 % del nombre d'empreses. En canvi, a Menorca la concentració és molt baixa en comparació amb la resta d'illes, ja que representa un 0.41 % del volum de facturació i un 1,25 % quant al nombre d'empreses.

Gràfic 14. Concentració municipal del clúster del turisme

Font: SABI
 Eina gràfica: Tableau (<http://www.tableau.com>)
 Unitat de mesura: el primer percentatge representa el % del volum de facturació sobre el total del clúster i el segon representa el pes del nombre d'empreses sobre el total del clúster.

5.2

CLÚSTER
AUXILIAR DEL
TURISME

5.2.1. Cadena de valor clúster auxiliar del turisme

TURISTA

SEGMENTACIÓ SEGONS PERFIL TURISTA

- Origen (Alemanya, RU, Itàlia. vs. Espanya- locals?)
- Poder adquisitiu (Luxe vs. "low cost")
- Tipologia (corporatiu, família, sènior, parelles, homosexuals, etc.)

SEGMENTACIÓ MOTIVACIONAL

- Sol i platja
- Oci nit
- Cultura
- Ciclisme
- Nàutic
- Golf
- Gastronomia
- Wellness
- Incentius
- .....

INSTITUTS PROMOCIÓ TURÍSTICA, ADM. PUBL.

OFICINES INFORMACIÓ TURÍSTICA, PORTALS WEB...

Majoristes

Agències viatges

Operadors turístics

Centrals reserves

ALLOTJAMENT

Establiments hotelers
Càmpings
Establiments rurals
Lloguer habitatges

ACTIVITATS / OCI

Restaurants / Bars
Atractius turístics
Sales oci / Discoteques
Centres / rutes esportives
Comerç

TRANSPORT INTERN

Companyies autobusos
Lloguer de cotxes
Lloguer embarcacions

TRANSPORT A DESTÍ

Aerolínies / Xarters
Companyies ferris
Companyies creuers

Distrib. prod. hosteleria i *foodservice*
Foodservice
Productes neteja

Producte local
Alimentació – Do, IGP..
Moda

Tallers reparació
concessionaris

Aeroports
Serveis aeroportuaris
Càtering transport
Assistència vaixells

Equipam. hotelers
Serveis neteja
Instal·lacions / serveis manteniment
Properties / Agències immobiliàries
Mat. const
Promotores / Construcció
Hàbitat / Contract. (arquitectes, moble...)
TIC turisme

Refit / ind. nàutica

5.2.2. Caracterització qualitativa clúster auxiliar del turisme

Aquest clúster compren totes aquelles activitats empresarials que donen un servei a empreses del sector turisme. Se'n poden fer diferents agrupacions segons les empreses del sector turístic amb què es relacionen:

- **Producte i distribució *foodservice*:** inclou empreses especialitzades a produir o distribuir productes alimentaris adreçats als hotels i restaurants, les escoles, els avions i els hospitals. Les empreses relacionades són:
  - Fabricants d'alimentació: plats preparats, productes frescs, licors i begudes o productes de molinaria.
  - Fabricants de productes químics de neteja (rentavaixelles, detergents per a la roba, desinfectants, anticorrosius, etc.).
  - Distribuïdors, tant d'aliments com de productes de neteja.

- **Serveis de tecnologia i consultoria aplicada al turisme (TIC turisme):** inclou empreses amb tecnologia destinada al turisme. Les empreses relacionades són:
  - Empreses amb tecnologia per al turisme, amb productes o serveis de consultoria de tecnologia per al turisme.

- **Construcció i equipament hotelers:** inclou serveis i productes de base per a la construcció i posada en marxa d'establiments hotelers. Les empreses relacionades són:
  - Construcció: constructores, despatxos d'arquitectura, enginyeries, empreses de climatització, energia, tractament d'aigua, piscines, piscines d'hidromassatge, etc.
  - Equipament: per a cuines, restaurants i hotels, cristalleria, mobiliari, cuines, bufets, etc.
  - Serveis auxiliars: neteja, jardineria, bugaderia, anàlisis sanitàries, manteniments, etc.

- **Productes o serveis residents estrangers:** inclou empreses dedicades a oferir serveis a residents estrangers que viuen a les Illes Balears. No són turistes. Les activitats que s'inclouen en aquest clúster estan mesclades amb altres clústers i, evidentment, algunes empreses orientades bàsicament a residents estrangers també poden tenir com a clients els turistes. Les empreses relacionades són:
  - col·legis, diaris, alimentació, salut, construcció, serveis immobiliaris, hàbitat, etc.

- **Hàbitat:** inclou empreses que en la majoria de casos es dediquen a la reforma hotelera. Les empreses relacionades són:
  - mobles, pedra, il·luminació, ceràmica decorativa, tèxtil llar, jardineria.

5.2.3. Caracterització quantitativa clúster auxiliar del turisme

Resultats generals del clúster auxiliar del turisme

El clúster del turisme és el nucli central de l'activitat econòmica a Balears, el primer clúster en importància tant en nombre d'empreses com en volum de negoci i en nombre de treballadors, i al seu voltant pivoten activitats vinculades que comparteixen els mateixos reptes, activitats que queden englobades en el clúster auxiliar del turisme.

El clúster auxiliar del turisme és el segon en importància, amb un pes del **18 %** en nombre d'empreses, del **9,1 %** en volum de facturació i del **8,9 %** en treballadors contractats.

Dins del clúster auxiliar del turisme, l'activitat amb un pes més important és la de **producte i distribució foodservice**, que en termes de facturació representa el **49 %** del volum de negoci total, amb un 30 % d'empreses que realitzen aquesta activitat i ocupen un 34 % de treballadors. Per la seva banda, les activitats de TIC turisme, construcció i equipament hotelier representen el 36 % de les empreses, generen el 34 % del volum de negoci i ocupen el 43 % de treballadors. Per últim, l'activitat d'**hàbitat** té un major pes quant a nombre d'empreses (28 %), sent la seva representativitat en termes de volum de facturació i nombre de treballadors de l'11 % i 15 % respectivament.

Taula 19. Resultats generals del clúster auxiliar del turisme

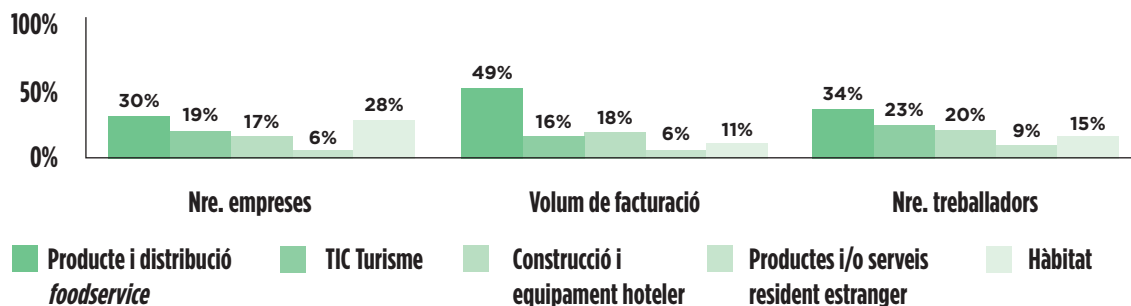
	Nre. empreses		Volum de facturació		Nre. treballadors contractats	
	Valor	%	Valor	%	Valor	%
Clúster auxiliar del turisme:	314	18 % (1)	1.726	9,1 % (1)	8.665	8,9 % (1)
Producte i distribució <i>foodservice</i>	95	30 %	843	49 %	2.908	34 %
TIC turisme	60	19 %	274	16 %	1.966	23 %
Construcció i equipament hotelier	53	17 %	319	18 %	1.755	20 %
Productes i/o serveis resident estranger	18	6 %	99	6 %	767	9 %
Hàbitat	88	28 %	189	11 %	1.269	15 %

Font: SABI i elaboració pròpia

Unitat de mesura: el volum de facturació està en milions d'euros i el nombre de treballadors contractats sobre la base dels darrers comptes auditats 2014. Respecte al nombre d'empreses, fa referència al nombre d'empreses de la cadena de valor identificades en cada clúster, no al nombre d'empreses per CNAE.

(1) Percentatge sobre el total del mapping de clúster de les Illes Balears.

Gràfic 15. Resultats generals del clúster auxiliar del turisme en percentatges

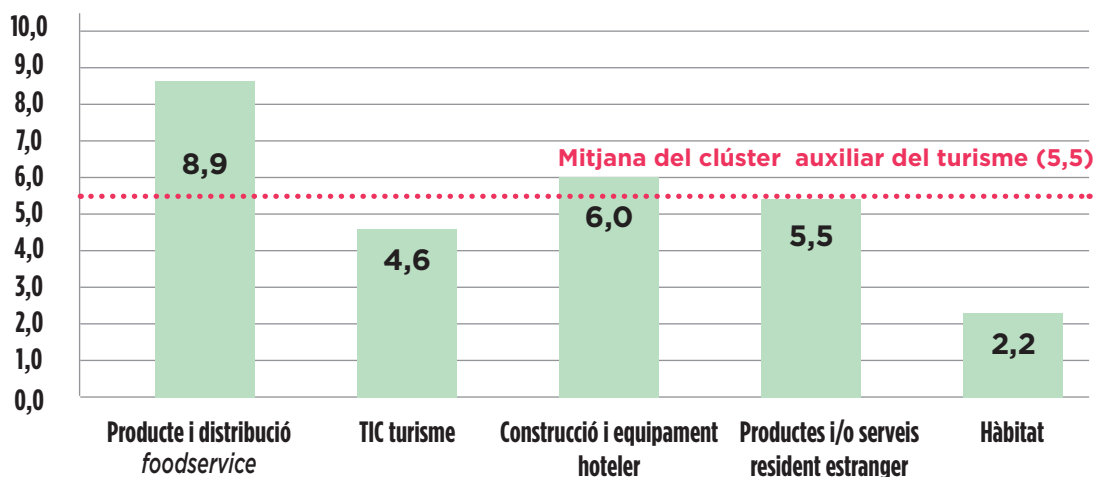

Font: SABI i elaboració pròpia

Si s'analitza la ràtio del volum de facturació sobre el nombre d'empreses per cada activitat dins el clúster auxiliar del turisme, s'observa que l'activitat de producte i distribució *foodservice* destaca notablement sobre la resta d'activitats, mentre que les activitats de TIC turisme, productes i/o serveis per a residents estrangers i hàbitat són per davall de la mitjana.

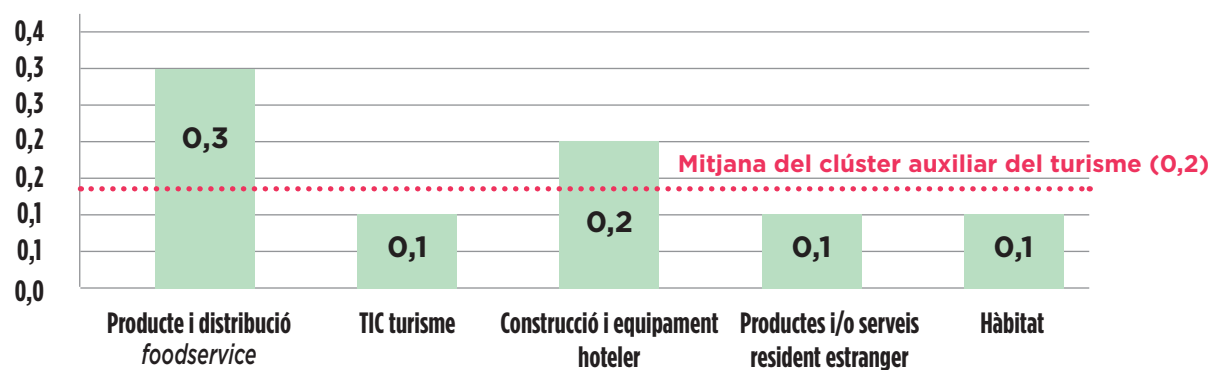
Gràfic 16. Comparació de la ràtio volum de facturació sobre nombre d'empreses per activitats del clúster auxiliar del turisme

Font: SABI i elaboració pròpia
Unitat de mesura: milions d'euros / empresa.

Els resultats són els mateixos si s'utilitza la ràtio volum de facturació sobre nombre de treballadors contractats, on les activitats de producte i distribució *foodservice* i construcció i equipament hotelier es troben per sobre de la mitjana del clúster, sent l'activitat de producte i distribució *foodservice* la més destacada.

Gràfic 17. Comparació de la ràtio volum de facturació sobre nombre de treballadors contractats per activitats del clúster auxiliar del turisme

Font: SABI i elaboració pròpia
Unitat de mesura: milions d'euros / treballador

Evolució del clúster auxiliar del turisme i les seves activitats al llarg del període 2010-2014

El clúster auxiliar del turisme i el clúster del turisme han estat sectors en què la crisi no ha tingut efectes negatius, al contrari, en ambdós clústers s'observen tendències de creixement tant en nombre d'empreses com en facturació i en nombre de treballadors.

El pes del clúster auxiliar del turisme s'ha incrementat el període 2010-2014 un 29 % en nombre d'empreses, un 41 % en **volum de facturació** i un **9 %** en **nombre de treballadors contractats**.

De les diferents activitats incloses en el clúster, les branques vinculades amb producte i distribució *foodservice* i la de construcció i equipament hotelier han mostrat unes taxes de creixement positives per a les variables d'impacte considerades (empreses, facturació i treballadors). Cal destacar la favorable evolució de l'activitat d'hàbitat, que ha presentat unes taxes de creixement destacables tant en nombre d'empreses (40 %) com en volum de facturació (142 %) i en nombre de treballadors (73 %). Per contra, aquelles activitats relacionades amb productes i serveis destinats a residents estrangers han sofert un increment en nombre d'empreses, però se n'han reduït considerablement els nivells de facturació i de treballadors contractats, amb taxes de creixement negatives del 36 % respectivament.

D'altra banda, les activitats TIC turisme han presentat un comportament favorable amb importants creixements quant a nombre d'empreses i volum de negoci, que no s'han traduït en un increment en el nombre de treballadors, variable que ha sofert una caiguda del 6 %.

Taula 20. Comparació del clúster auxiliar del turisme any 2010 i 2014

	2010			2014			Variació		
	Nre. empreses	Volum de facturació	Nre. treballadors	Nre. empreses	Volum de facturació	Nre. treballadors	Nre. empreses	Volum de facturació	Nre. treballadors
Clúster auxiliar del turisme:	243	1.223	7.936	314	1.724	8.665	29%	41%	9%
Producte i distribució <i>foodservice</i>	79	685	2.433	95	843	2.908	20%	23%	20%
TIC turisme	38	118	2.089	60	274	1.966	58%	132%	-6%
Construcció i equipament hotelier	49	189	1.473	53	319	1.755	8%	69%	19%
Producte i/o serveis resident estranger	14	154	1.206	18	99	767	29%	-36%	-36%
Hàbitat	63	78	735	88	189	1.269	40%	142%	73%

Font: SABI i elaboració pròpia

Unitat de mesura: el volum de facturació està en milions d'euros i el nombre de treballadors contractats sobre la base dels darrers comptes auditats 2010 i 2014. Respecte al nombre d'empreses, fa referència al nombre d'empreses de la cadena de valor identificades en cada clúster, no al nombre d'empreses per CNAE.

Geolocalització i concentració del clúster auxiliar del turisme del turisme

Geolocalització del clúster auxiliar del turisme

La geolocalització del clúster auxiliar del turisme en termes de nombre d'empreses es concentra bàsicament a Palma i al voltant de l'autopista Palma-Inca-Alcúdia, a causa bàsicament de les activitats de producte i distribució *foodservice* i construcció i equipament hotel·ler; en canvi, a Menorca, es concentra a l'interior de la illa, al voltant de la carretera Maó-Ciutadella, i a Eivissa, al Sud-est de l'illa, especialment a Eivissa ciutat, Sant Antoni de Portmany, Sant Josep de la Talaia i Sant Rafel.

Quant al volum de facturació i el nombre de treballadors contractats, a Mallorca en trobam una concentració important, especialment a Palma.

Gràfic 18. Localització del clúster auxiliar del turisme en funció del nombre d'empreses, el volum de facturació i els treballadors contractats

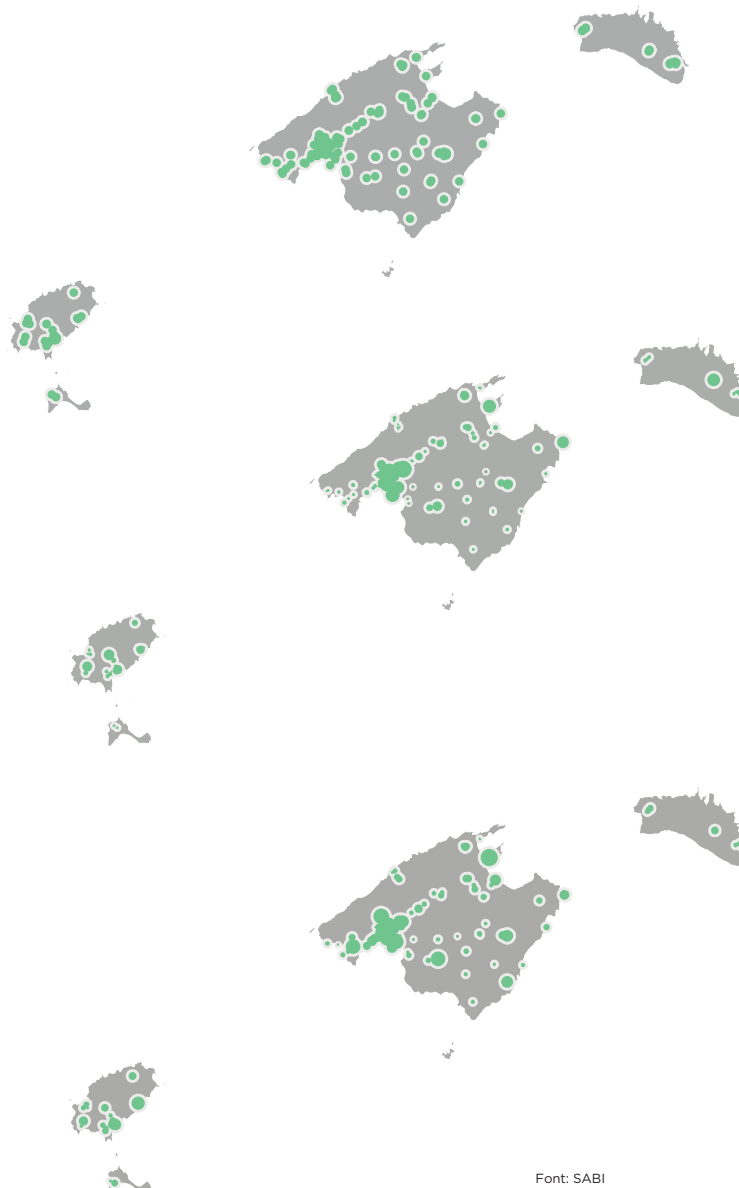
Nre. empreses

Volum de facturació en milers d'euros

- ≤ 1.000
- 20.000
- 40.000
- ≥ 60.000

Nre. empleats

- 50
- 100
- 150
- ≥ 200

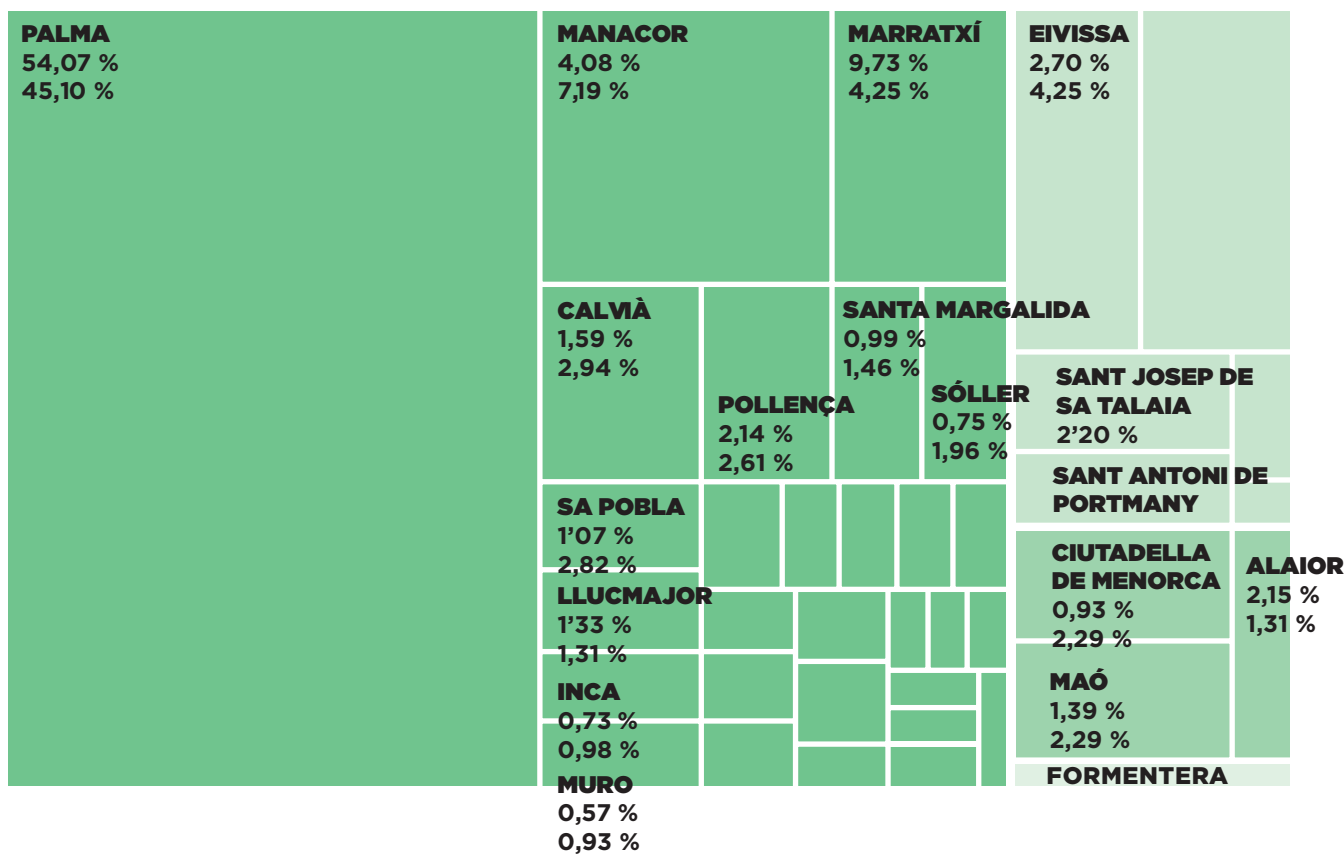
Concentració del clúster auxiliar del turisme

Es pot observar en el gràfic que la concentració més important del clúster auxiliar del turisme és a Palma, tant en la variable de nombre d'empreses com en la de volum de facturació, que representen un 54,07 % i un 45,10 % respectivament.

La concentració a l'illa d'Eivissa és bàsicament a Eivissa, Santa Eulària del Riu, Sant Josep de la Talaia i Sant Antoni de Portmany.

A Menorca, la concentració és molt baixa en comparació amb la resta d'illes, ja que representa un 3,08 % quant al volum de facturació i un 3,6 % quant al nombre d'empreses. La concentració és a tres municipis: Ciutadella, Maó i Alaior.

Gràfic 19. Concentració municipal del clúster auxiliar del turisme

- Mallorca
- Menorca
- Eivissa
- Formentera

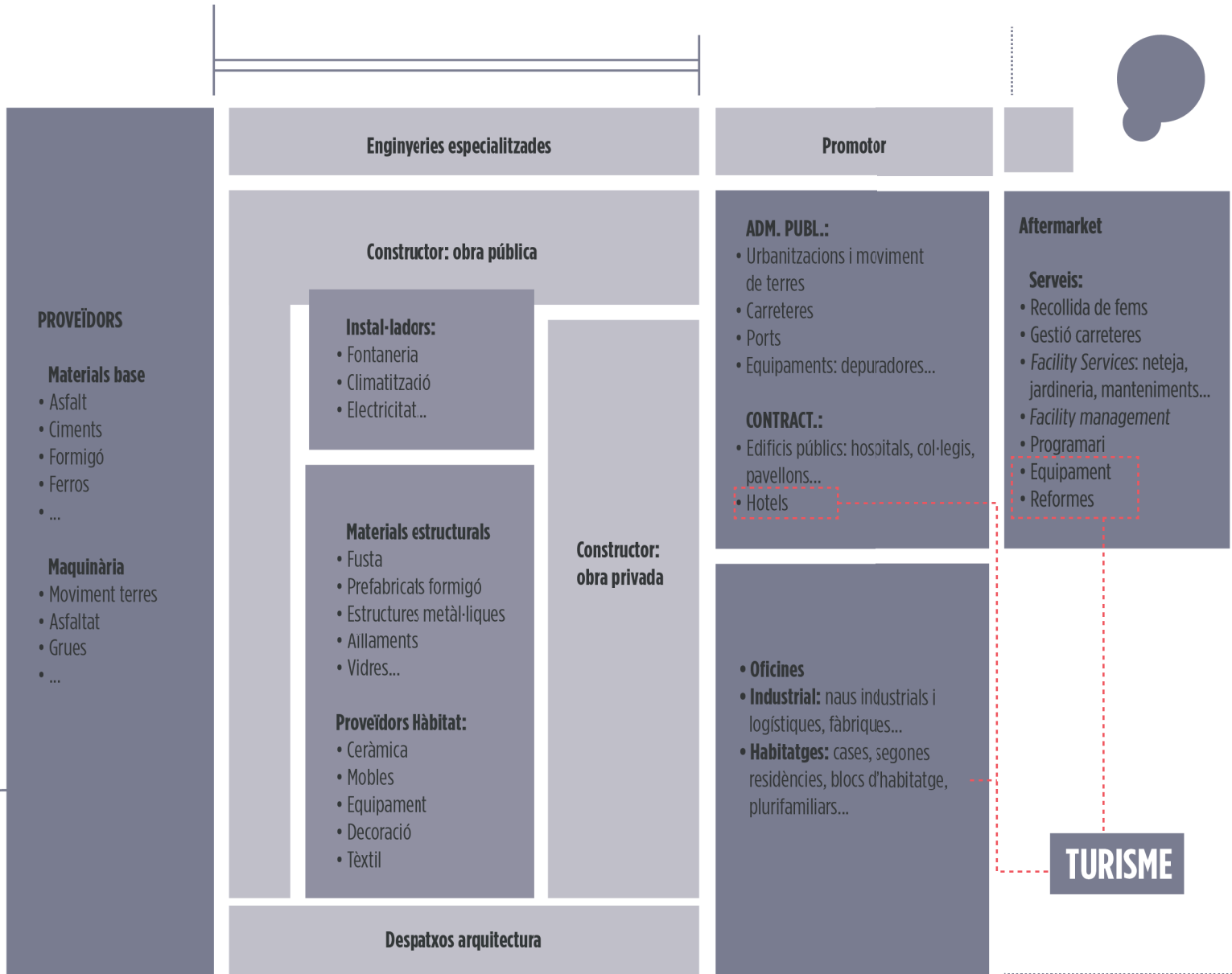

5.3

CLÚSTER DE LA CONSTRUCCIÓ

5.3.1. Cadena de valor del clúster de la construcció

5.3.2. Caracterització qualitativa clúster de la construcció

Aquest clúster comprèn totes les activitats empresarials relacionades amb la construcció. En funció dels serveis relacionats i de la cadena de valor identificada en l'apartat anterior, elaboram la classificació d'activitats dins el clúster de la construcció següent:

- Construcció:

Se n'exclouen:

- Promotores immobiliàries, ja que en casos rellevants estan incloses en el seu segment específic (per exemple, explotació hotelera).

S'hi inclouen:

- Constructores
- Despatxos d'arquitectes i enginyeries
- Altres serveis associats: empreses especialitzades en instal·lacions (electricitat, climatització, gas, etc.), llevat de les empreses de material de construcció.

- Materials de construcció:

S'hi inclouen:

- Materials base de construcció: asfalt, ciments, formigó, ferros, Pladur, il·luminació, panells, etc.
- Maquinària: moviment de terres, asfaltats, grues, etc.

La caracterització de les empreses constructores dependrà de:

- a. La composició dels seus clients. Aquests generalment poden ser:
  - I. Obra pública: carreteres, depuradores, ports, aeroports, urbanització i edificis públics com ara hospitals, pavellons esportius, palaus firals...
  - II. Turisme: construcció i reforma d'hotels i construcció de segones residències.
  - III. Urbanístics: industrial (naus i plantes industrials), habitatges i oficines.
- b. Del mercat d'actuació: Illes Balears, Espanya, Amèrica del Sud, Àsia, etc. Moltes vegades com a conseqüència de la crisi.

5.3.3. Caracterització quantitativa del clúster de la construcció

Resultats generals del clúster de la construcció

El clúster de la construcció és el tercer clúster amb rellevància dins l'estudi de mapping de clúster de les Illes Balears, que representa el **16 %** en el nombre d'empreses, el **6,3 %** en el volum de facturació i el **7,8 %** dels treballadors contractats.

Les activitats dins el clúster de la construcció, quant al nombre d'empreses, tenen el mateix pes, ja que ambdues representen un 50 % cadascuna. Quant al volum de facturació, l'activitat de construcció i serveis relacionats representa un 60 % enfront del 40 % de les empreses que es dediquen al material de la construcció. Respecte al nombre de treballadors contractats, l'activitat de construcció i serveis relacionats és la que té més pes, concretament un 67 %.

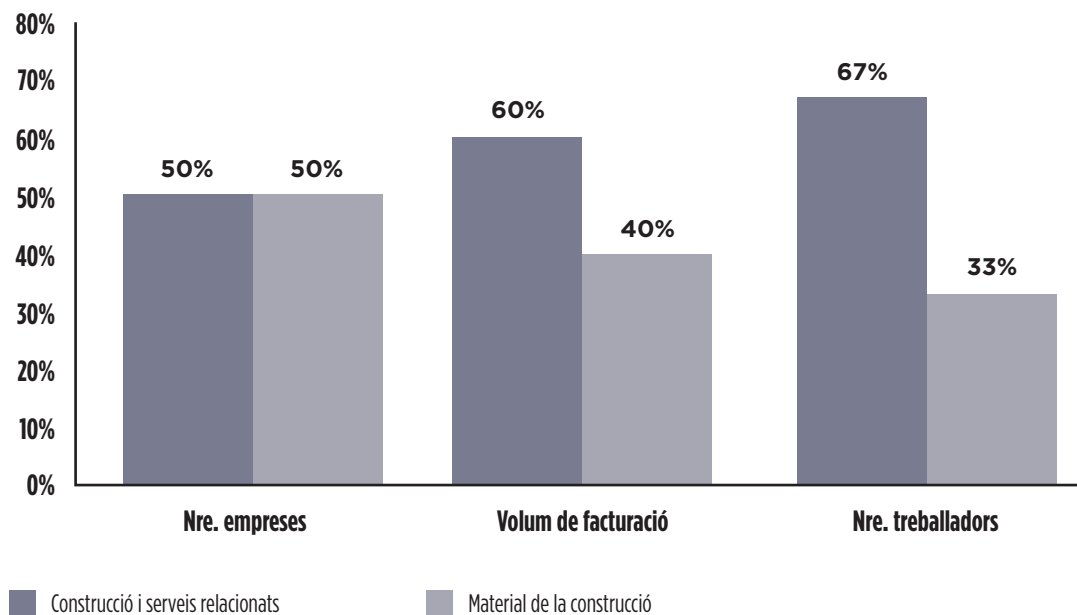
Taula 21. Resultats generals clúster de la construcció

	Nre. empreses		Volum de facturació		Nre. treballadors	
	Valor	%	Valor	%	Valor	%
Clúster de la construcció :	280	16,0 % (1)	1.193	6,3 % (1)	7.648	7,8 % (1)
Construcció i serveis relacionats	139	50 %	717	60 %	5.118	67 %
Materials de la construcció	141	50 %	141	40 %	2.530	33 %

Font: SABI i elaboració pròpia

Unitat de mesura: el volum de facturació està en milions d'euros i el nombre de treballadors contractats sobre la base dels darrers comptes auditats 2014. Respecte al nombre d'empreses, fa referència al nombre d'empreses de la cadena de valor identificades en cada clúster, no al nombre d'empreses per CNAE.

(1) Percentatge sobre el total del mapping de clúster de les Illes Balears.

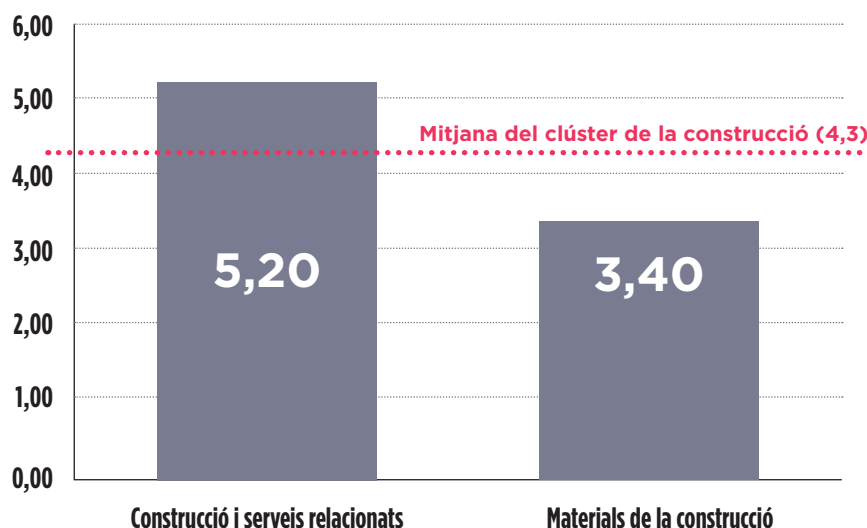
Gràfic 20. Resultats generals clúster de la construcció en percentatges

Font: SABI i elaboració pròpia

Si s'analitza la ràtio del volum de facturació sobre el nombre d'empreses per cada activitat, s'observa que construcció i serveis relacionats és per sobre de la mitjana del clúster, en canvi, materials de la construcció és per davall.

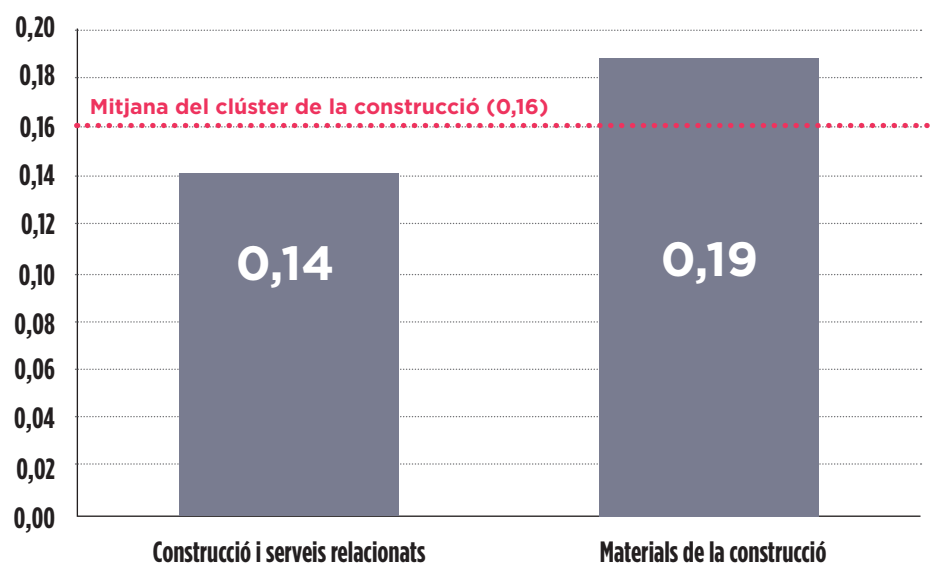
Gràfic 21. Comparació de la ràtio volum de facturació sobre nombre d'empreses per activitats del clúster de la construcció

Font: SABI i elaboració pròpia
Unitat de mesura: milions d'euros / empresa.

S'observa el resultat contrari si analitzam la ràtio volum de facturació sobre nombre de treballadors contractats: resulta que l'activitat de construcció i serveis relacionats és per davall de la mitjana del clúster i la de materials de la construcció és per sobre de la mitjana, però amb un marge petit.

Gràfic 22. Comparació de la ràtio volum de facturació sobre nombre de treballadors contractats per activitats del clúster de la construcció

Font: SABI i elaboració pròpia
Unitat de mesura: milions d'euros / treballadors.

Evolució del clúster de la construcció i les seves activitats al llarg del període 2010-2014

El clúster de la construcció és un sector que tot i ser el tercer en importància dins l'estudi de mapping de clúster de les Illes Balears, ha resultat molt afectat per la crisi. S'hi observen variacions negatives a totes les ràtios, concretament, tenen taxes negatives de creixement que representen un 10 % menys quant al nombre d'empreses, un 19 % menys en el volum de facturació i un 19 % menys de treballadors contractats.

Dins el clúster, l'activitat que més s'ha vist afectada és la de construcció i serveis relacionats, que té variacions negatives en termes de nombre d'empreses, volum de facturació i nombre de treballadors contractats, concretament un 30 %, 37 % i 31 % menys. En canvi, l'activitat de materials de construcció ha crescut en tot el seu conjunt. Tot i així, la taxa de variació del clúster és negativa.

Taula 22. Comparació del clúster de la construcció any 2010 i 2014

	2010			Variació			2014		
	Nre. empreses	Volum de facturació	Nre. treballadors	Nre. empreses	Volum de facturació	Nre. treballadors	Nre. empreses	Volum de facturació	Nre. treballadors
Clúster de la construcció :	311	1.479	9.387	280	1.193	7.648	-10%	-19%	-19%
Construcció i serveis relacionats	199	1.142	7.383	139	717	5.118	-30%	-37%	-31%
Materials de la construcció	112	337	2.004	141	476	2.530	26%	41%	26%

Font: SABI i elaboració pròpia

Unitat de mesura: el volum de facturació està en milions d'euros i el nombre de treballadors contractats sobre la base dels darrers comptes auditats 2010 i 2014. Respecte al nombre d'empreses, fa referència al nombre d'empreses de la cadena de valor identificades en cada clúster, no al nombre d'empreses per CNAE.

Geolocalització i concentració del clúster de la construcció de la construcció

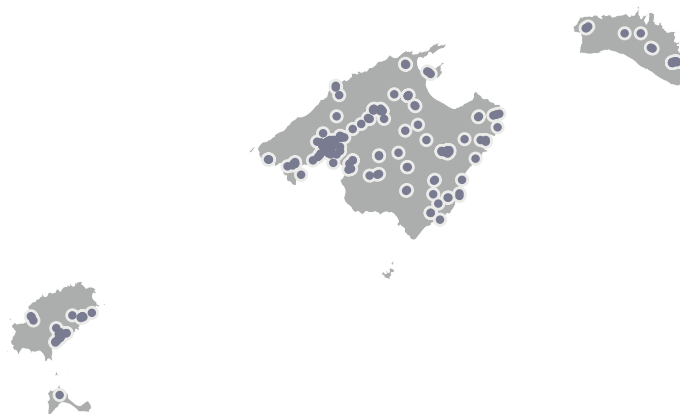
Geolocalització del clúster auxiliar de la construcció

La geolocalització del clúster de la construcció quant al nombre d'empreses és bastant dispersa a Mallorca. A Menorca es concentra a l'interior de la illa, al voltant de la carretera Maó-Ciutadella, i a Eivissa se centra a l'est de l'illa.

Quant al volum de facturació i el nombre de treballadors contractats, obtenim els mateixos resultats.

Gràfic 23. Localització del clúster de la construcció en funció el nombre d'empreses, volum de facturació i treballadors contractats

Nre. empreses

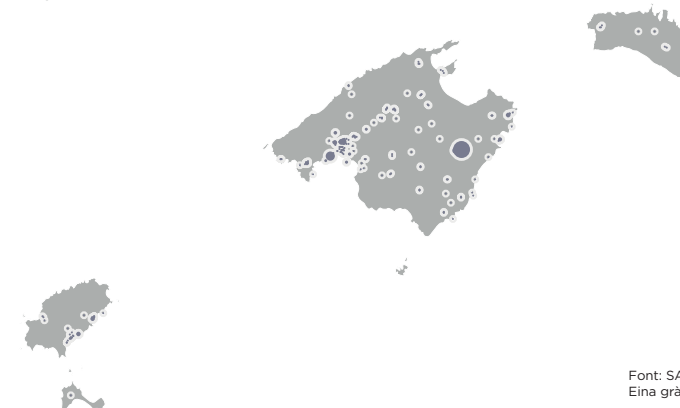
Volum de facturació en milers d'euros

- ≤1.000
- 20.000
- 40.000
- 58.502

Nre. empleats

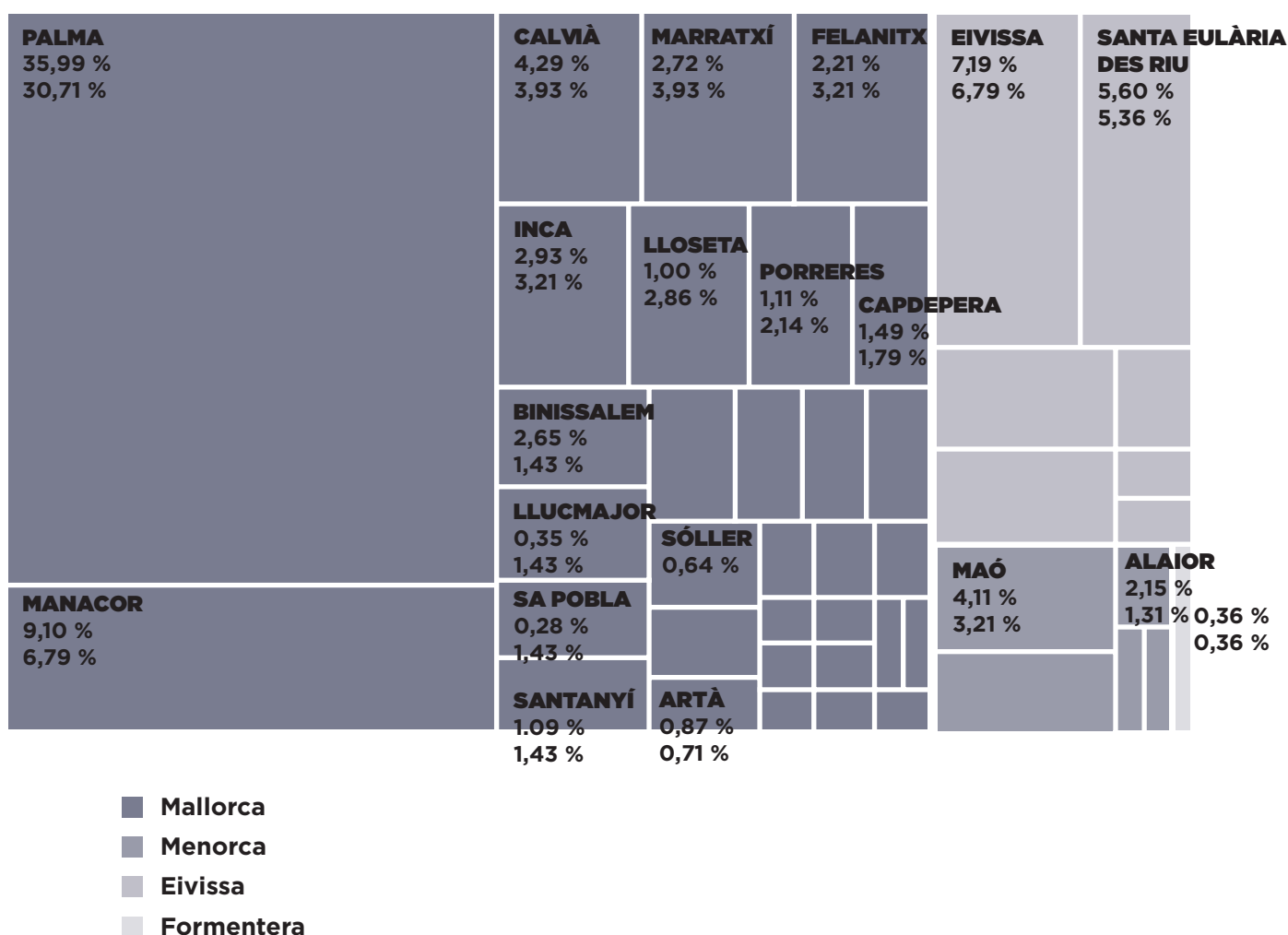
- ≤ 50
- 200
- 400
- ≥ 600

Concentració del clúster de la construcció

Respecte a la concentració municipal, a Mallorca destaca de forma notable el municipi de Palma en un 35,99 % quant al volum de facturació i un 30,70 % quant al nombre d'empreses, seguit per Manacor, Calvià, Marratxí, Felanitx, Inca i Binissalem. A Eivissa se centra a Eivissa i Santa Eulària del Riu.

Gràfic 24. Concentració municipal del clúster de la construcció

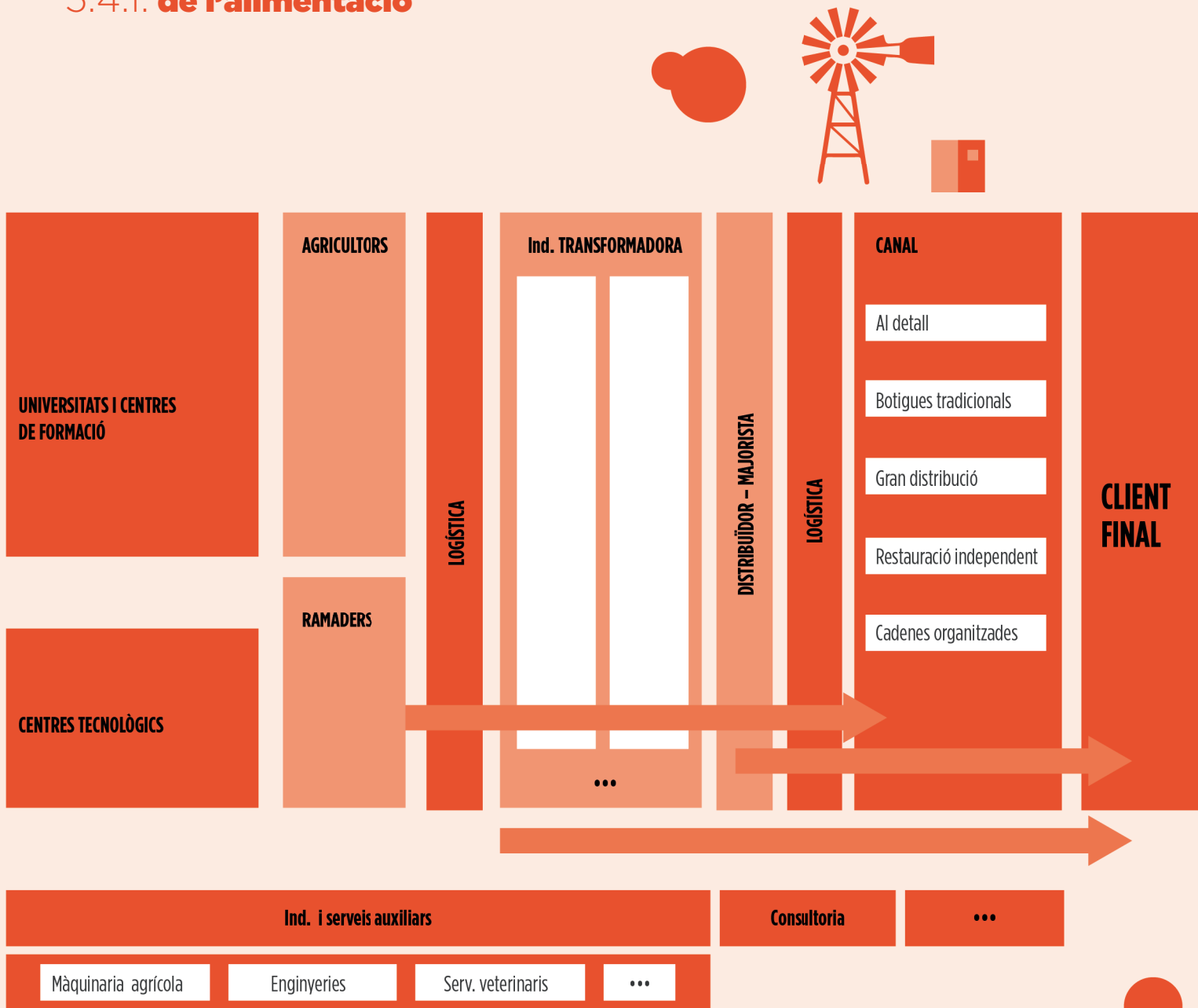

5.4

CLÚSTER DE
L'ALIMENTACIÓ

Cadena de valor del clúster 5.4.1. de l'alimentació

5.4.2. Caracterització qualitativa del clúster de l'alimentació

Aquest clúster comprèn totes les activitats empresarials relacionades amb el sector de l'alimentació. No hi estan inclosos els serveis d'alimentació destinats al turisme, que es podrien incloure en un clúster de *foodservice*.

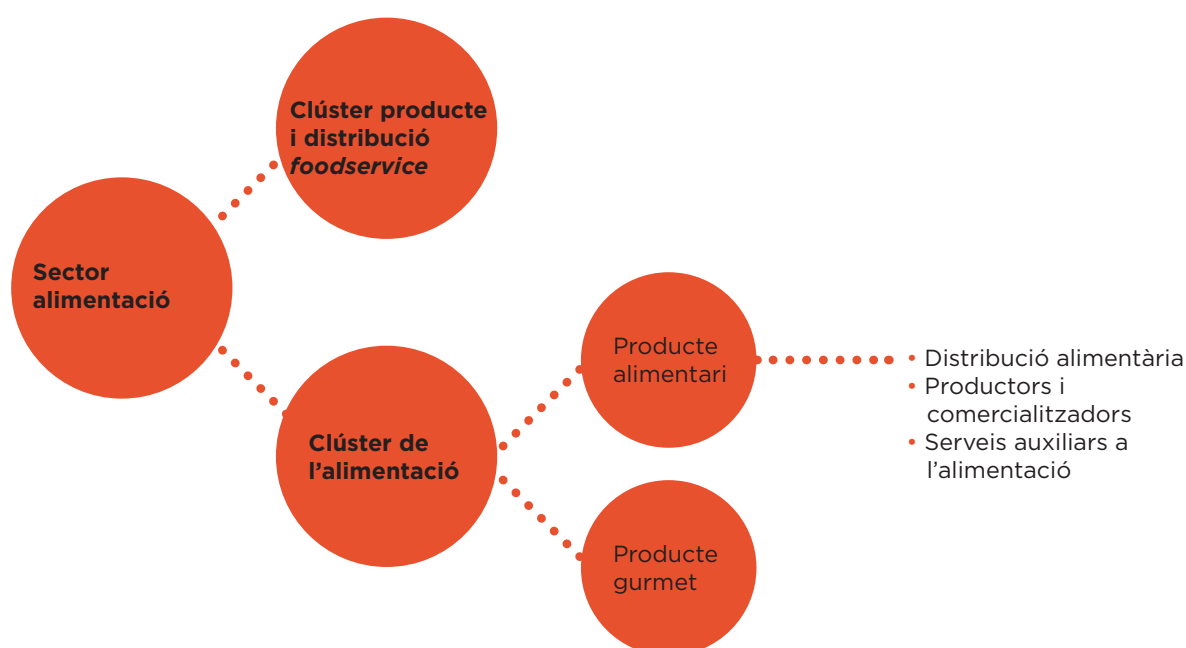
Les activitats que es tenen en compte són:

- **Producte alimentari:** són les empreses productores i distribuïdores de productes alimentaris. En podem distingir els tipus següents:

- Empreses que produeixen i distribueixen producte propi l'estratègia predominant de les quals no és el *foodservice*.
- Empreses que produeixen i distribueixen producte propi l'estratègia principal de les quals és la comercialització al mercat de les Illes Balears.
- Serveis auxiliars a l'alimentació.

- **Gourmet:** producte alimentari de gamma alta, que són els que tenen un premium de preu al mercat sobre el preu mitjà de venda de la seva categoria de productes, per exemple: olis, vins, formatges, embotits i sobrassades, licors i herbes, sal, ensaïmades, fruits secs, gelats...

Gràfic 25. Resum del sector de l'alimentació i vinculació amb els diferents clústers del mapping de les Illes Balears

5.4.3. Caracterització quantitativa del clúster de l'alimentació

Resultats generals del clúster de l'alimentació

El clúster de l'alimentació incorpora totes les activitats relacionades amb la producció i comercialització de producte alimentari, i es tracta en termes globals d'un clúster amb un pes molt rellevant, el quart en importància, per darrere dels clústers del turisme, de l'auxiliar del turisme i de la construcció. En efecte, el clúster de l'alimentació representa l'11 % en nombre d'empreses, el 5 % en volum de facturació i el 4 % en nombre de treballadors.

Per tipus d'activitat, l'activitat amb un major pes per nombre d'empreses és la de producte alimentari, que representa el 81 %, enfront del 19 % que representa el sector gourmet. Quant a volums de facturació i nombre de treballadors, el sector gourmet presenta uns valors molt residuals, i la branca de producte alimentari absorbeix pràcticament el 100 % del volum de negoci i de treballadors.

Dins l'activitat de producte alimentari, la distribució alimentària té un pes més gran en termes de nombre d'empreses i volum de facturació, en un 52 % i 55 % respectivament. L'activitat associada a productors i comercialitzadors és més important en nombre de treballadors, i ocupa el 51 % dels treballadors. Per la seva banda, els serveis auxiliars a l'alimentació representen el 6 % en nombre d'empreses i nombre de treballadors ocupats i l'11 % en volum de negoci.

Taula 23. Resultats generals del clúster de l'alimentació

	Nre. empreses		Volum de facturació		Nre. treballadors contractats	
	Valor absolut	%	Valor absolut	%	Valor absolut	%
Clúster de l'alimentació:	194	11 % (1)	895	5 % (1)	3.519	4 % (1)
a. Producte alimentari	157	81 % (2)	843	94 % (2)	3.085	88 % (2)
Distribució alimentària	81	52 % (3)	461	55 % (3)	1.332	43 % (3)
Productors i comercialitzadors	66	42 % (3)	285	34 % (3)	1.560	51 % (3)
Serveis auxiliars a l'alimentació	10	6 % (3)	97	12 % (3)	193	6 % (3)
b. Producte gourmet	37	19 % (2)	52	6 % (2)	434	14 % (2)

Font: SABI i elaboració pròpia

Unitat de mesura: el volum de facturació està en milions d'euros i el nombre de treballadors contractats sobre la base dels darrers comptes auditats 2014. Respecte al nombre d'empreses, fa referència al nombre d'empreses de la cadena de valor identificades en cada clúster, no al nombre d'empreses per CNAE.

(1) Percentatge sobre el total del mapping de clúster de les Illes Balears.

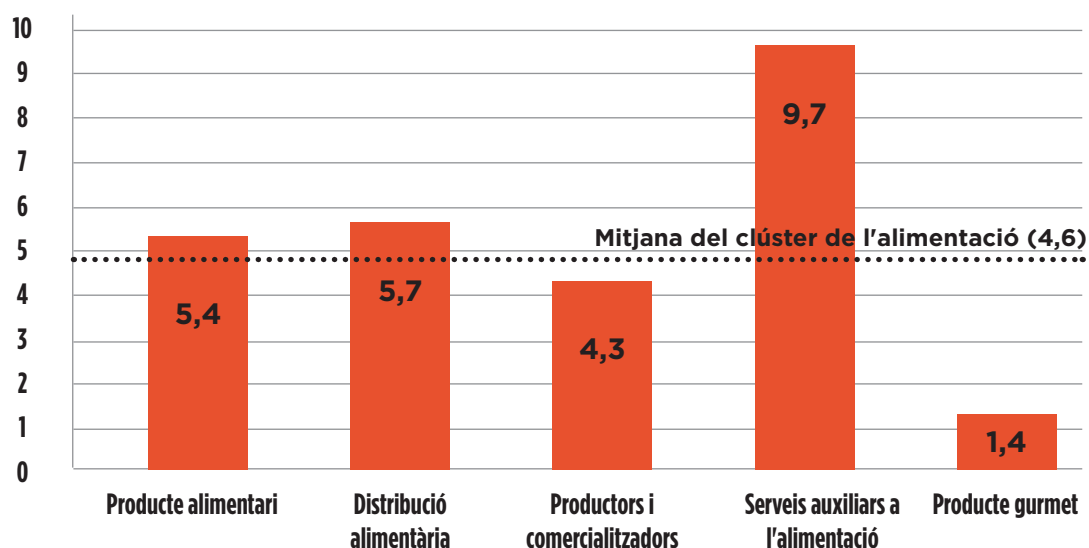
(2) Percentatge de les activitats del clúster sobre el propi clúster.

(3) Pes de la subclassificació dins les activitats del subclúster.

Si s'analitza la ràtio volum de facturació sobre el nombre d'empreses per cada activitat dins el clúster, s'observa que els serveis auxiliars a l'alimentació presenten una ràtio 5 punts per sobre del valor mitjà i destaquen notablement sobre la resta d'activitats, mentre que la resta d'activitats mantenen unes ràtios molt properes o lleugerament inferiors al valor de la mitjana.

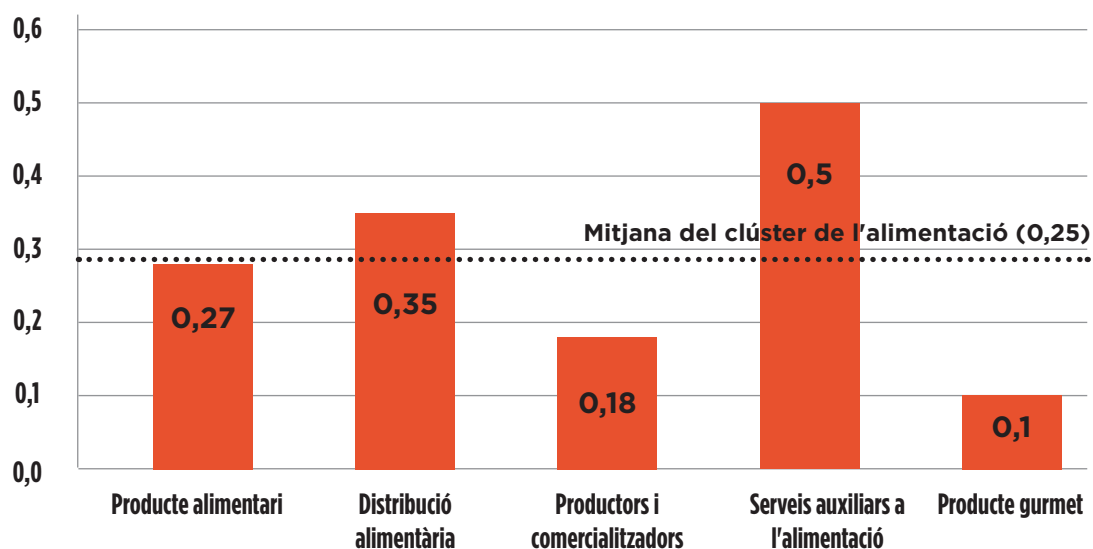
Gràfic 26. Comparació de la ràtio volum de facturació sobre nombre d'empreses per activitats del clúster alimentació

Font: SABI i elaboració pròpia
Unitat: milions d'euros / empresa.

Si es té en compte la ràtio volum de facturació sobre nombre de treballadors contractats, els serveis auxiliars d'alimentació presenten una ràtio que en dobla el valor mitjà. Les activitats que presenten ràtios per sota del valor de la mitjana són l'activitat de productors i comercialitzadors i la de producte gourmet.

Gràfic 27. Comparació de la ràtio volum de facturació sobre nombre de treballadors contractats per activitats del clúster de l'alimentació

Font: SABI i elaboració pròpia
Unitat: milions d'euros / treballador.

Evolució del clúster de l'alimentació i les seves activitats al llarg del període 2010-2014

En termes generals, durant el període 2010-2014 el clúster de l'alimentació ha presentat una evolució positiva en les diferents variables analitzades, amb taxes de creixement del 30 % tant en nombre d'empreses com en volums de facturació, encara que l'impacte sobre el nombre de treballadors és més moderat, amb un creixement de l'1 %.

Per la seva banda, el sector gourmet ha presentat importants taxes de creixement tant en volum de facturació (40 %) com en nombre de treballadors (9,5 %), i s'ha mantingut en nombre d'empreses. L'anàlisi desagregada per tipus d'activitat permet observar que el sector de producte alimentari ha crescut un 40 % en nombre d'empreses i un 30 % en volum de facturació, creixements que no s'han traduït en una major contractació de treballadors, variable que s'ha mantingut en uns valors pràcticament similars en aquest període.

Taula 24. Comparació del clúster alimentació any 2010 i 2014

	2010			2014			Variació		
	Nre. empreses	Volum de facturació	Nre. treballadors	Nre. empreses	Volum de facturació	Nre. treballadors	Nre. empreses	Volum de facturació	Nre. treballadors
Clúster de l'alimentació:	150	696	3.486	194	895	3.519	29,3 %	28,7 %	0,9 %
Producte alimentari	113	659	3.090	157	843	3.085	38,9 %	28,0 %	-0,2 %
Producte gourmet	37	37	396	37	52	434	0,0 %	40,4 %	9,6 %

Font: SABI i elaboració pròpia

Unitat de mesura: el volum de facturació està en milions d'euros i el nombre de treballadors contractats sobre la base dels darrers comptes auditats 2010 i 2014. Respecte al nombre d'empreses, fa referència al nombre d'empreses de la cadena de valor identificades en cada clúster, no al nombre d'empreses per CNAE.

Geolocalització i concentració del clúster de l'alimentació

Geolocalització del clúster de l'alimentació

La geolocalització del clúster de l'alimentació està molt atomitzada a totes les Illes. Quant al nombre d'empreses, s'observa de forma clara que tota l'activitat agroalimentària a Mallorca se situa a l'eix Palma-Alcúdia; a Menorca, a l'eix Maó-Ciutadella, i a Eivissa és al sud de l'illa.

Quant al volum de facturació, la geolocalització és als municipis de Palma, Marratxí i Sóller. A Menorca és a Maó i a Eivissa és a la capital.

Gràfic 28. Localització del clúster de l'alimentació en funció del nombre d'empreses, el volum de facturació i els treballadors contractats

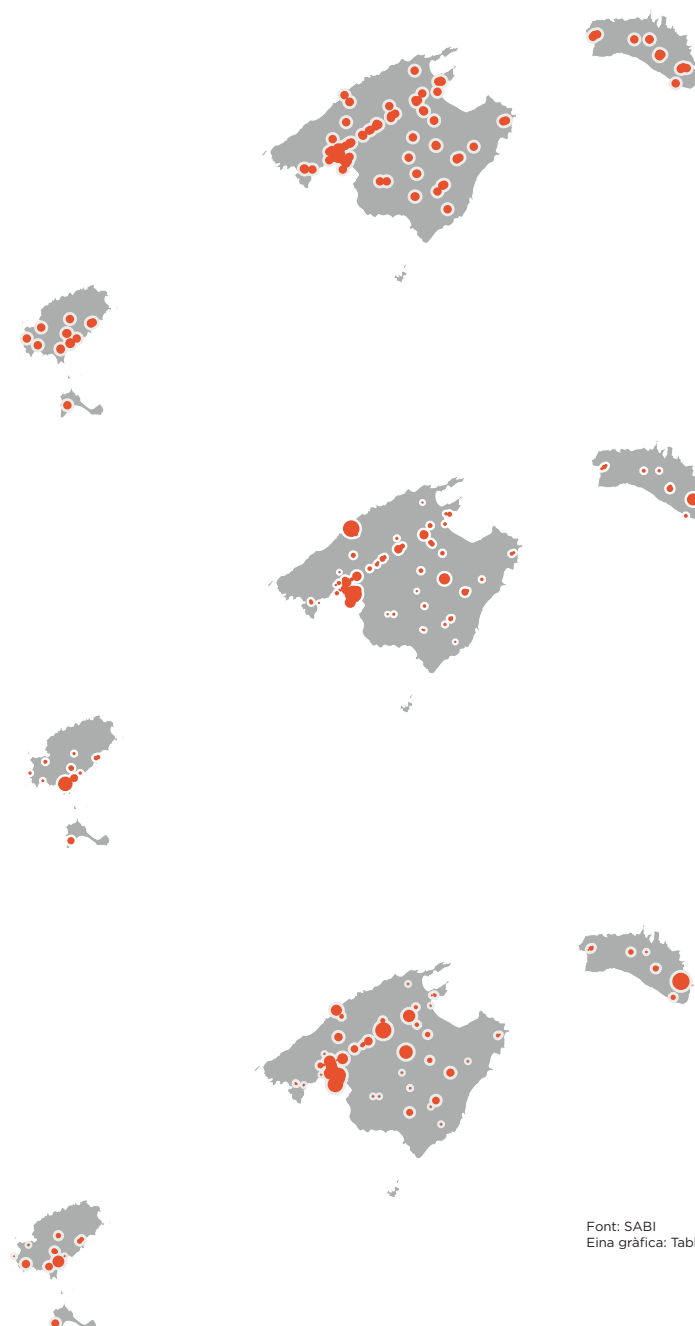
Nre. empreses

Volum de facturació en milers d'euros

- 1.000
- 20.000
- 40.000
- ≥ 60.000

Nre. empleats

- ≤ 10
- 50
- 100
- 130

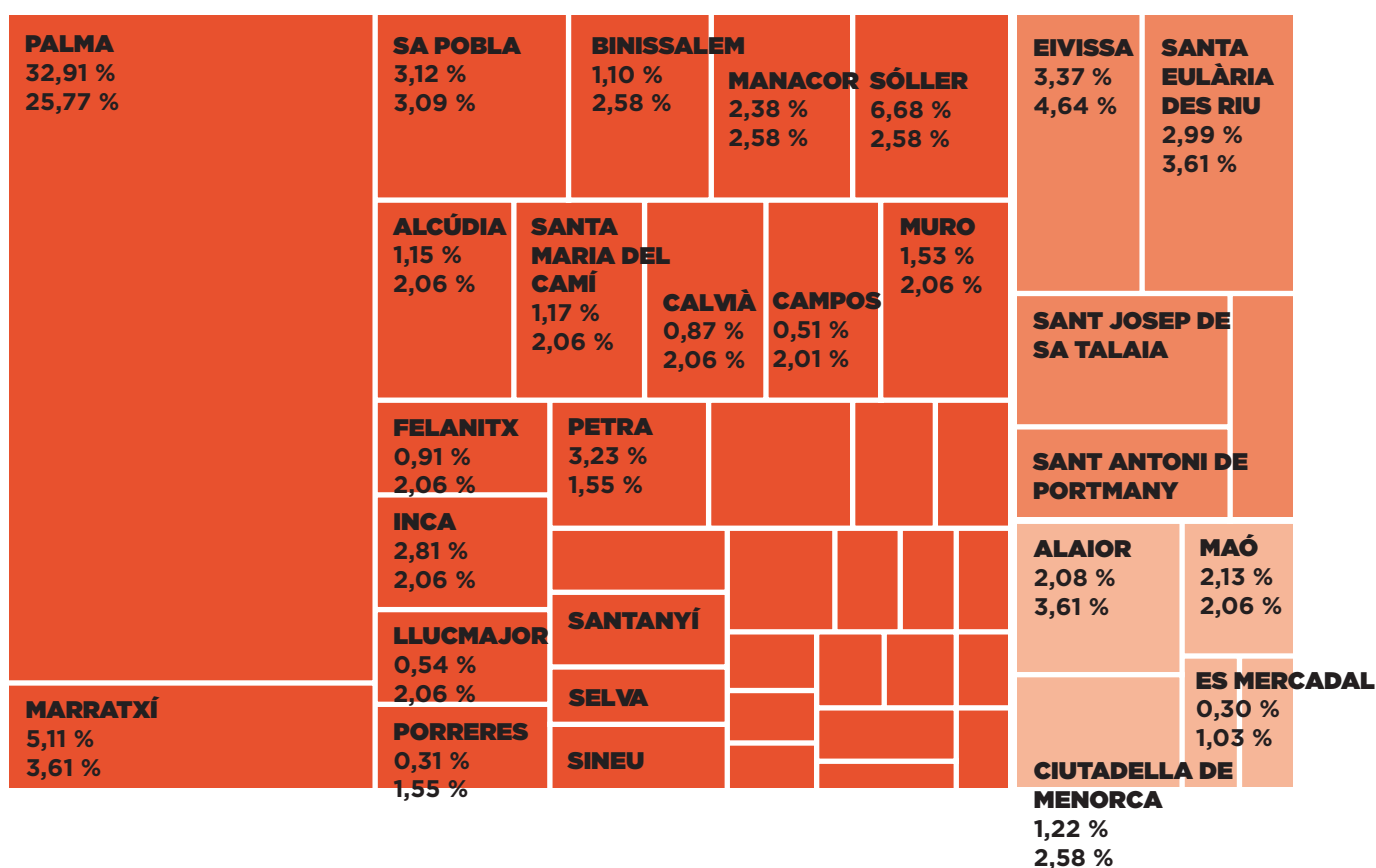

Concentració del clúster de l'alimentació

La concentració més gran és a l'illa de Mallorca, tant en termes de volum de facturació com de nombre d'empreses. La concentració municipal més important és a Palma, seguida de Marratxí, sa Pobla, Binissalem, Sóller, Alcúdia, Santa Maria del Camí, Felanitx, Inca, Lluçmajor i Petra.

A Eivissa se centra a Eivissa, Santa Eulària des Riu, Sant Josep de sa Talaia i Sant Antoni de Portmany. Per la seva banda, a Menorca és a Alaior, Maó, Ciutadella i es Mercadal.

Gràfic 29. Concentració en termes de facturació i nombre d'empreses per municipi del clúster de l'alimentació

- Mallorca
- Menorca
- Eivissa

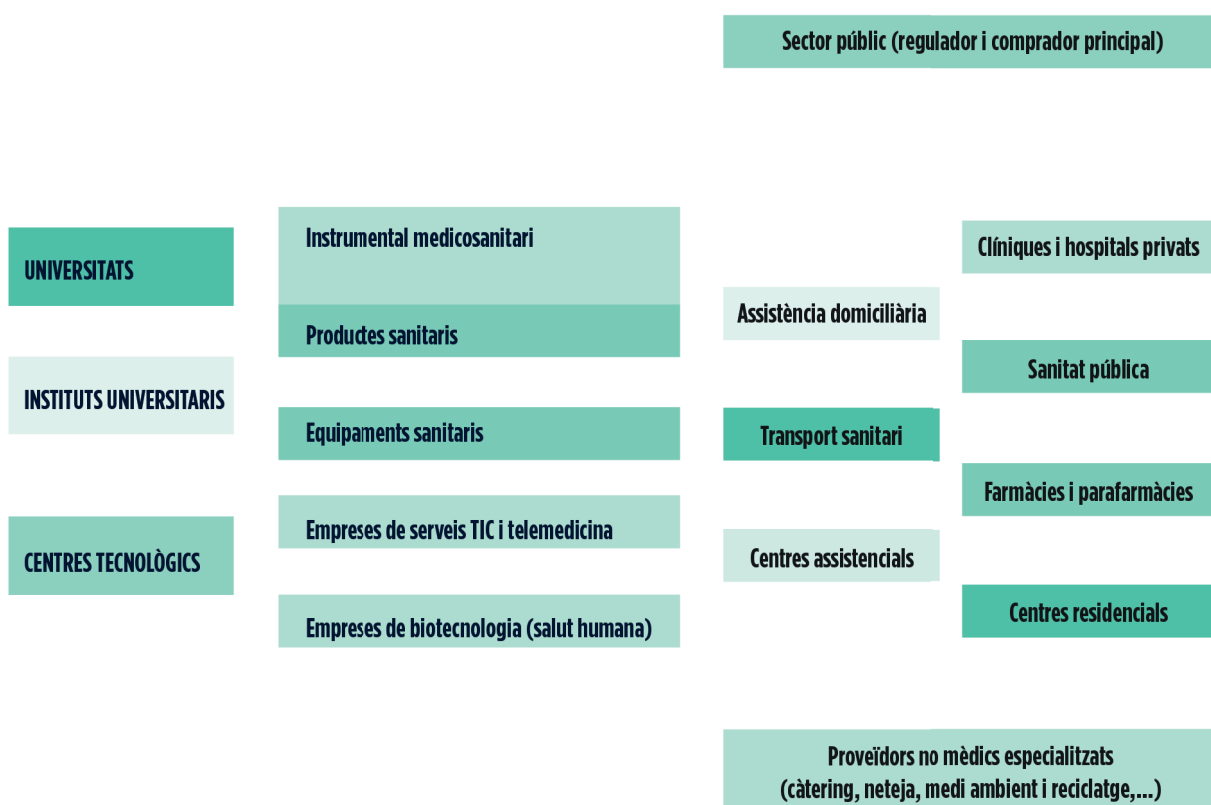

5.5

CLÚSTER DE
PRESTACIÓ DE SERVEIS
DE SALUT

Cadena de valor del clúster de prestació de serveis de salut

5.5.2. Caracterització qualitativa del clúster de prestació de serveis de salut

El sector de la salut és molt important a tots els territoris, tant a l'àmbit polític com a l'econòmic. L'objectiu és detectar segments de negoci on tengui sentit posar en marxa iniciatives clúster dins aquest sector.

- Les empreses relacionades que s'hi inclouen són:

- Clíriques privades
- Prestadors de serveis socio-sanitaris públics (neteja, higiene, etc.).
- Residències per a gent gran
- Laboratoris d'anàlisis clíniques
- Serveis de fisioteràpia i rehabilitació
- Aparells mèdics de tots tipus
- Distribució farmacèutica

Caracterització del potencial clúster:

- Centres tecnològics i universitats
- Instrumental medicosanitari
- Productes sanitaris
- Equipament sanitari
- Empreses de serveis TIC i telemedicina
- Empreses de biotecnologia (BIOIB)
- Sector públic: assistència domiciliària, transport sanitari, centres assistencials, clíniques i hospitals privats, sanitat pública, farmàcia i parafarmàcies, centres residencials, proveïdors no mèdics especialitzats (càtering, neteja, etc.)

Dins el clúster hem separat les activitats del sector segons la subclassificació següent:

- **Salut sanitària:** s'hi inclouen hospitals, clíniques, serveis mèdics, farmàcies, distribució farmacèutica, material clínic i mèdic, etc. Totes les activitats relacionades amb la salut sanitària.

- **Salut no sanitària:** s'hi inclouen serveis de salut no sanitaris i no turístics (perquè els turístics estan prevists dins el clúster auxiliar del turisme), aquí parlem de serveis de neteja, control de plagues, serveis de riscos laborals, etc.

- **Medi ambient i reciclatge:** s'hi inclouen activitats relacionades amb la millora del medi ambient i el reciclatge, parlem d'empreses de gestió de l'aigua, reciclatge, gestió de residus, energia solar i fotovoltaica, gestió mediambiental, etc.

5.5.3. Caracterització quantitativa del clúster de prestació de serveis de salut

Resultats generals del clúster de prestació de serveis de salut

El clúster de prestació de serveis de salut és el cinquè en importància dins el mapping de clústers de les Illes Balears, on representa un 4 % en nombre de treballadors, un 3 % en volum de facturació i un 6 % quant al nombre de treballadors contractats.

L'activitat amb major rellevància dins el clúster de prestació de serveis de salut és la **salut sanitària** que, amb un 55 % del nombre d'empreses, representa un 69 % del volum de facturació i la meitat més un dels treballadors contractats.

Respecte a la variable nombre de treballadors contractats, la segona activitat amb importància és la salut no sanitària, que representa un 44 %, davant el 5 % de l'activitat de medi ambient i reciclatge.

Taula 25. Resultats generals del clúster de prestació de serveis de salut

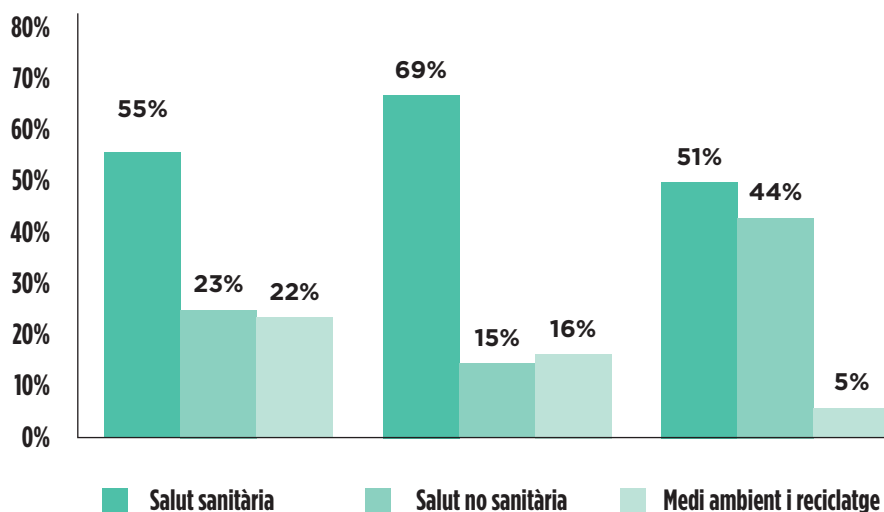
	Nre. empreses		Volum de facturació		Nre. treballadors contractats	
	Valor	%	Valor	%	Valor	%
Clúster de prestacions de serveis de salut:	65	4 %⁽¹⁾	631	3 %⁽¹⁾	6.228	6 %⁽¹⁾
Salut sanitària	36	55 %	438	69 %	3.160	51 %
Salut no sanitària	15	23 %	93	15 %	2.717	44 %
Medi ambient i reciclatge	14	22 %	100	16 %	351	5 %

Font: SABI i elaboració pròpia

Unitat de mesura: el volum de facturació està en milions d'euros i el nombre de treballadors contractats sobre la base dels darrers comptes auditats 2014. Respecte al nombre d'empreses, fa referència al nombre d'empreses de la cadena de valor identificades en cada clúster, no al nombre d'empreses per CNAE.

(1) Percentatge sobre el total del mapping de clústers de les Illes Balears.

Gràfic 30. Resultats generals del clúster de prestació de serveis de salut

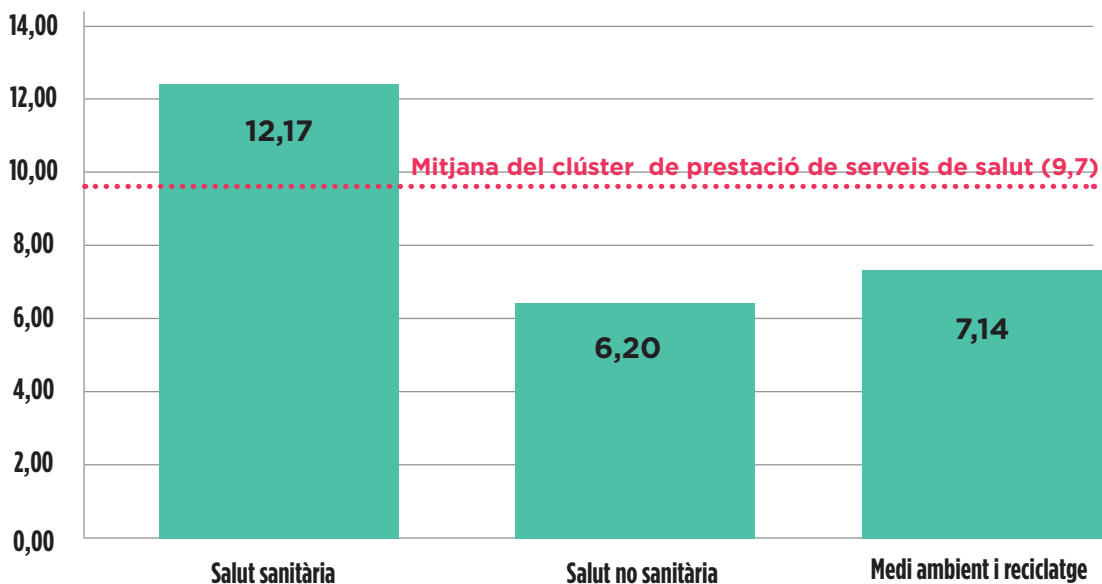

Font: SABI i elaboració pròpia

Quan s'analitza la ràtio volum de facturació sobre el nombre d'empreses per cada activitat dins el clúster, s'observa que l'activitat que està per sobre de la mitjana és "salut sanitària", en canvi, les activitats "salut no sanitària" i "medi ambient i reciclatge" estan per davall de la mitjana.

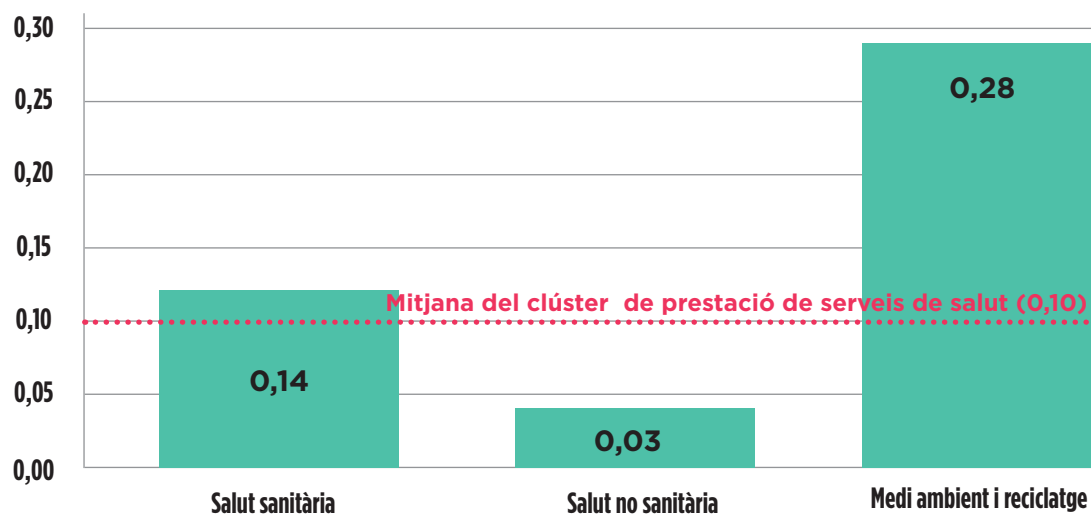
Gràfic 31. Comparació de la ràtio volum de facturació sobre nombre d'empreses per activitats del clúster de prestació de serveis de salut

Font: SABI i elaboració pròpia
Unitat: milions d'euros / empresa.

En canvi, si tenim en compte la ràtio volum de facturació sobre nombre de treballadors contractats, les activitats de salut sanitària i medi ambient i reciclatge estan per sobre de la mitjana, i hi destaca l'activitat de medi ambient i reciclatge.

Gràfic 32. Comparació de la ràtio volum de facturació sobre nombre de treballadors contractats per activitats del clúster de prestació de serveis de salut

Font: SABI i elaboració pròpia
Unitat: milions d'euros / treballador.

Evolució del clúster de prestació de serveis de salut al llarg del període 2010-2014

S'observa una taxa de creixement positiva del clúster en totes les seves variables, tant en nombre de treballadors com en volum de facturació i en treballadors contractats.

Taula 26. Comparació del clúster de prestació de serveis de salut any 2010 i 2014

	2010			2014			Variació		
	Nre. empreses	Volum de facturació	Nre. treballadors	Nre. empreses	Volum de facturació	Nre. treballadors	Nre. empreses	Volum de facturació	Nre. treballadors
Clúster de prestació serveis de salut	43	468	5.925	65	631	6.228	51%	35%	5%

Font: SABI i elaboració pròpia

Unitat de mesura: el volum de facturació està en milions d'euros i el nombre de treballadors contractats sobre la base dels darrers comptes auditats 2010 i 2014. Respecte al nombre d'empreses, fa referència al nombre d'empreses de la cadena de valor identificades en cada clúster, no al nombre d'empreses per CNAE.

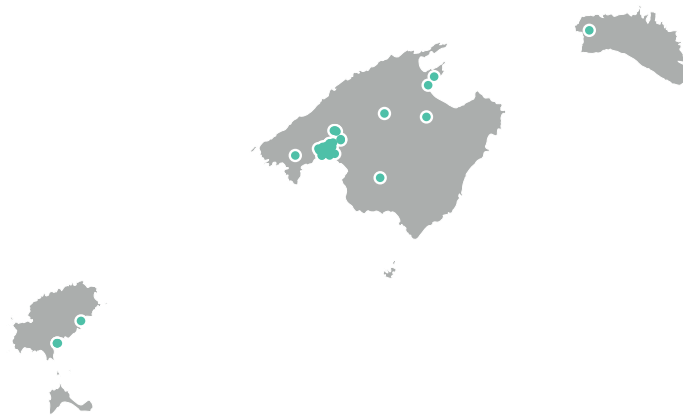
Geolocalització i concentració del clúster de prestació de serveis de salut

Geolocalització del clúster de prestació de serveis de salut

La geolocalització del clúster de prestació de serveis de salut és a Mallorca, tant quant al nombre d'empreses com al volum de facturació i al nombre de treballadors.

Gràfic 33. Localització del clúster de prestació de serveis de salut en funció del nombre d'empreses, el volum de facturació i els treballadors contractats

Nre. empreses

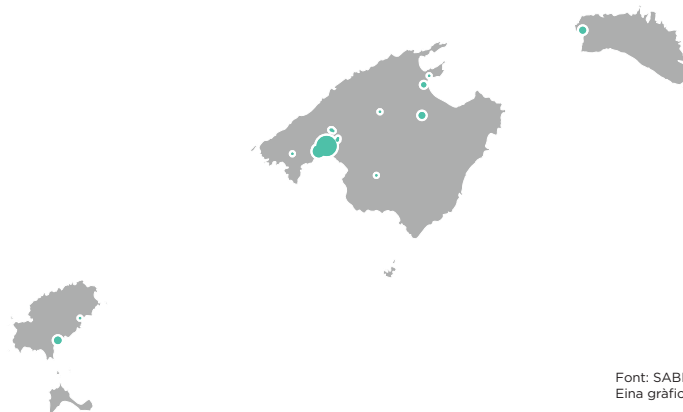
Volum de facturació en milers d'euros

- ≤ 5.000
- 50.000
- 100.000
- ≥ 140.000

Nre. empleats

- ≤ 50
- 500
- 1.000
- ≥ 1.300

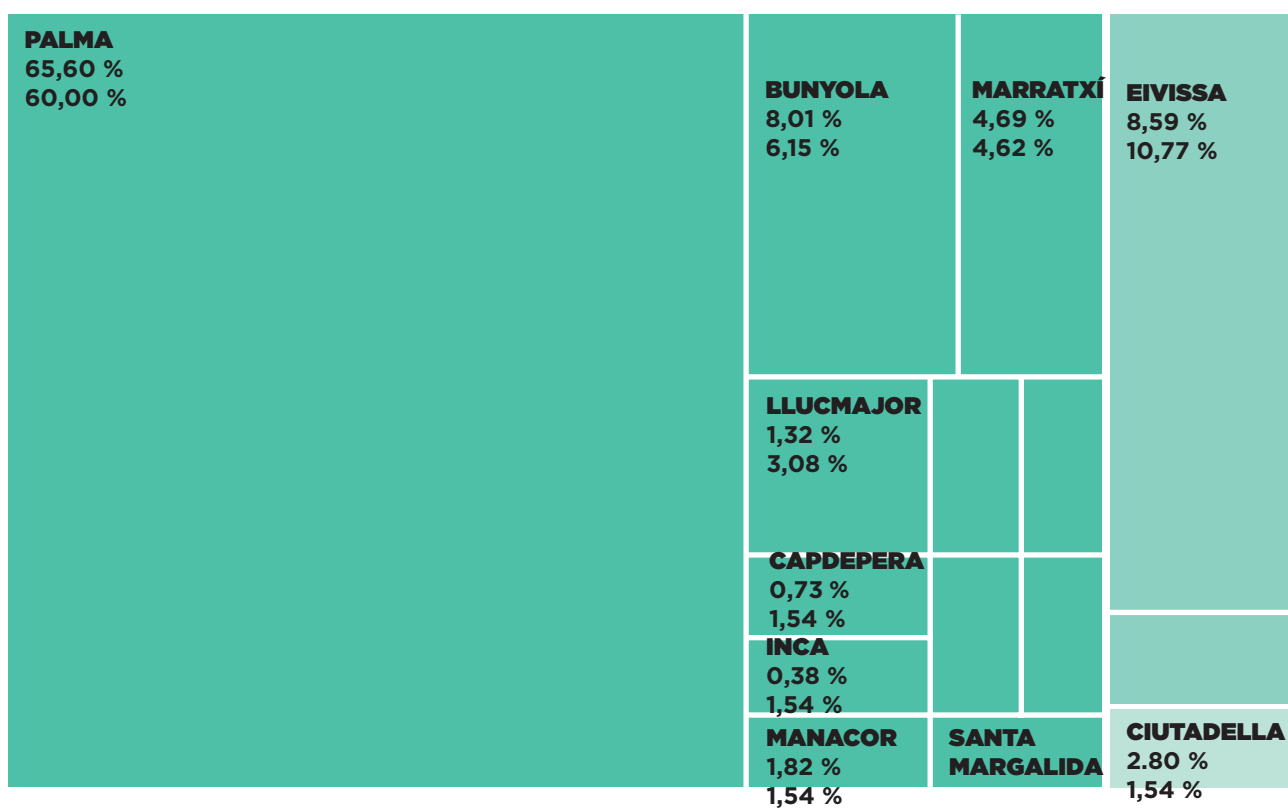

Font: SABI
Eina gràfica: Tableau (<http://www.tableau.com>)

Concentració del clúster de prestació de serveis de salut

La concentració municipal del clúster de prestació de serveis de salut és a Palma, amb un 66,60 % quant al volum de facturació i un 60 % quant al nombre d'empreses. A Mallorca destaquen, fora del municipi de Palma, els municipis de Bunyola, Marratxí i Lluçmajor. La segona concentració municipal fora de l'illa de Mallorca la tenim a Eivissa, amb un 8,59 % i un 10,77 % respecte al volum de facturació i al nombre d'empreses sobre el total del clúster.

Gràfic 34. Concentració en termes de facturació i nombre d'empreses per municipi del clúster de prestació de serveis de salut

- Mallorca
- Menorca
- Eivissa

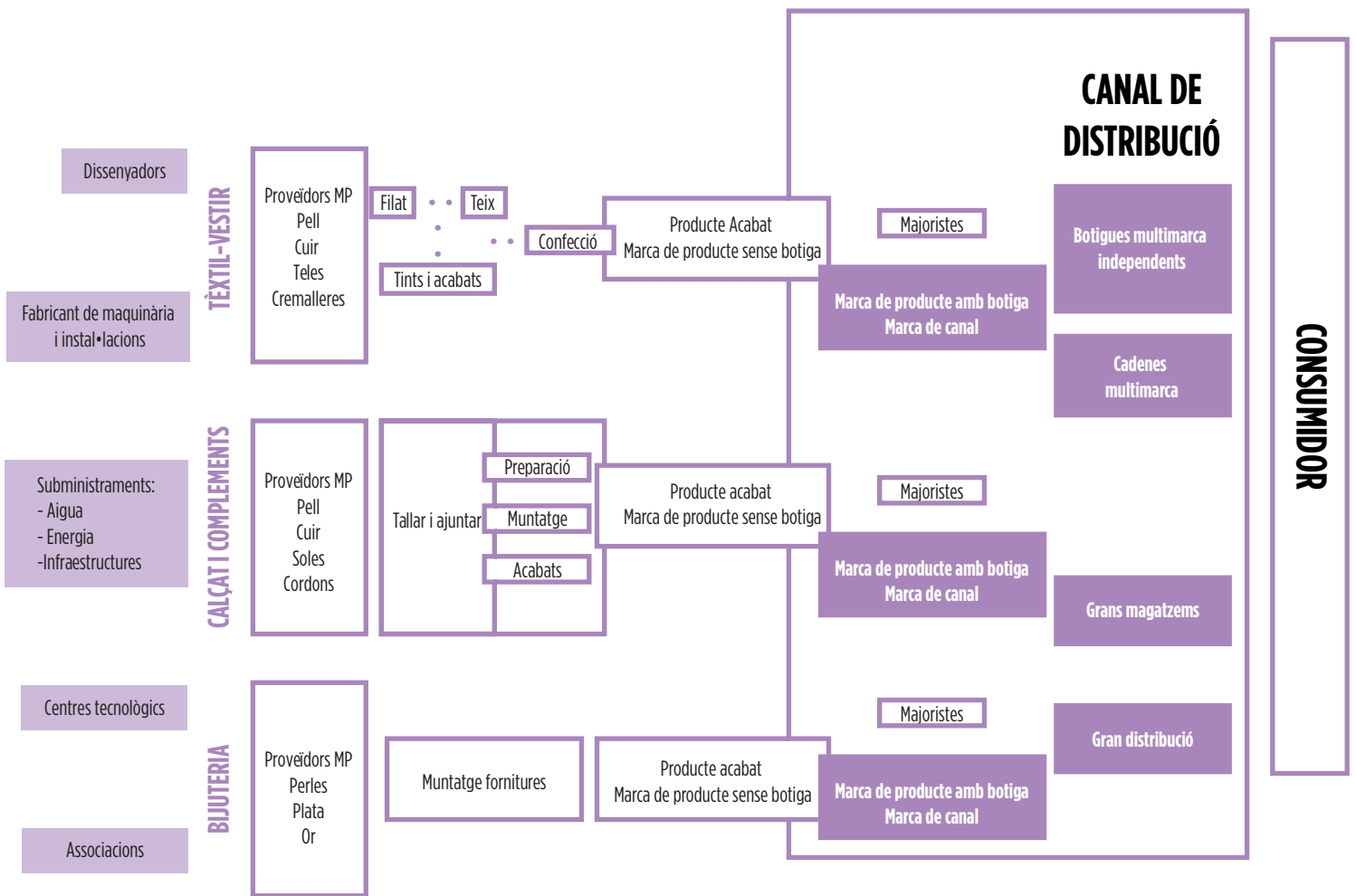

5.6

CLÚSTER
DE LA MODA

5.6.1. Cadena de valor clúster moda

5.6.2. Caracterització qualitativa del clúster de la moda

Aquest és un clúster tradicional de les Illes Balears, on s'inclouen totes les activitats relacionades amb el negoci de la moda. Els productes principals són: calçat masculí, calçat femení de moda, gamma mitjana-alta, calçat *casual wear*, avarques, bijuteria, perles, accessoris de pell i moda tèxtil.

En funció dels serveis relacionats i de la cadena de valor identificada en l'apartat anterior, s'obté la subclassificació següent de segments dins el clúster:

- **Bijuteria**, que inclou els productes següents:

- perles,
- bijuteria mitjana-alta,
- etc.

- **Calçat i complements pell**, que inclou els productes següents:

- calçat masculí clàssic i femení de moda, gamma mitjana-alta,
- *casual wear*,
- avarques,
- segments especialitzats com, per exemple, calçat de muntanya,
- etc.

- **Tèxtil de moda**, que inclou els productes següents:

- moda Adlib,
- peces exteriors de roba,
- bany,
- núvies,
- etc.

5.6.3. Caracterització quantitativa del clúster de la moda

Resultats generals del clúster de la moda

El clúster de la moda incorpora totes les activitats amb una alta tradició productiva a les Illes Balears, i l'any 2014 representava el 6 % del total d'empreses, el 2 % del volum de facturació i el 3 % de nombre de treballadors contractats. Es tracta d'un sector tradicional, on la major part de les empreses són familiars, amb marques conegudes i bon posicionament en marca i disseny.

Dins el clúster de la moda, l'activitat de major rellevància és la de calçat i complements, que, amb un 60 % de les empreses, representa el 81 % de la facturació total del clúster i ocupa el 70 % del total de treballadors. La segona activitat en importància és la relativa a bijuteria i perles, que representa el 24 % del total d'empreses i ocupa un de cada quatre treballadors del clúster. Per últim, el sector de moda tèxtil té un pes del 16 % en nombre d'empreses, i del 7 % i el 6 % en termes de facturació i treballadors; en aquest sentit és l'activitat amb menor pes dins el clúster.

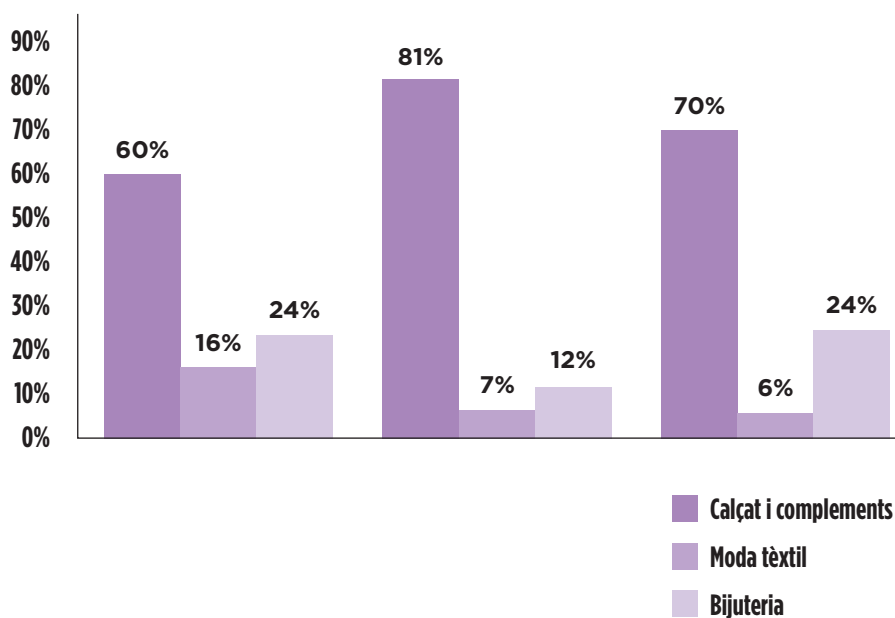
Taula 27. Resultats generals del clúster de la moda

	Nre. empreses		Volum de facturació		Nre. treballadors contractats	
	Valor	%	Valor	%	Valor	%
Clúster de la moda:	106	6,1 %⁽¹⁾	387	2 %⁽¹⁾	2.585	2,6 %⁽¹⁾
Calçat i complements	64	60 %	315	81 %	1.804	70 %
Moda tèxtil	17	16 %	26	7 %	153	6 %
Bijuteria	25	24 %	46	12 %	628	24 %

Font: SABI i elaboració pròpia

Unitat de mesura: el volum de facturació està en milions d'euros i el nombre de treballadors contractats sobre la base dels darrers comptes auditats 2014. Respecte al nombre d'empreses, fa referència al nombre d'empreses de la cadena de valor identificades en cada clúster, no al nombre d'empreses per CNAE.

(1) Percentatge sobre el total del mapping de clústers de les Illes Balears.

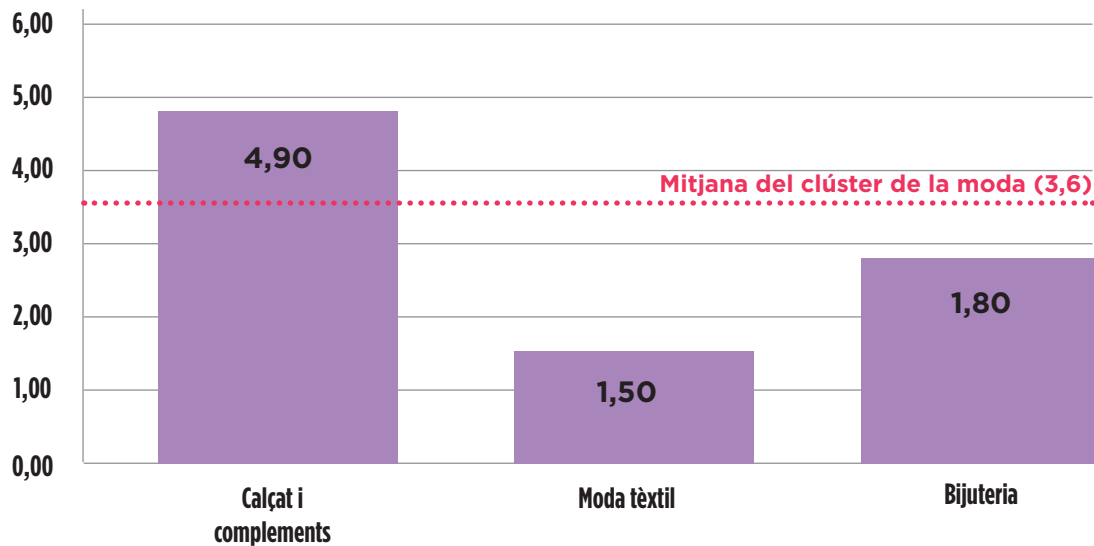
Gràfic 35. Resultats generals del clúster de la moda en percentatges

Font: SABI i elaboració pròpia

Quan s'analitza la ràtio volum de facturació sobre el nombre d'empreses per cada activitat dins el clúster, s'observa que l'activitat calçat i complements destaca notablement sobre la resta d'activitats, mentre que les activitats de bijuteria i moda tèxtil mantenen unes ràtios per sota del valor de la mitjana.

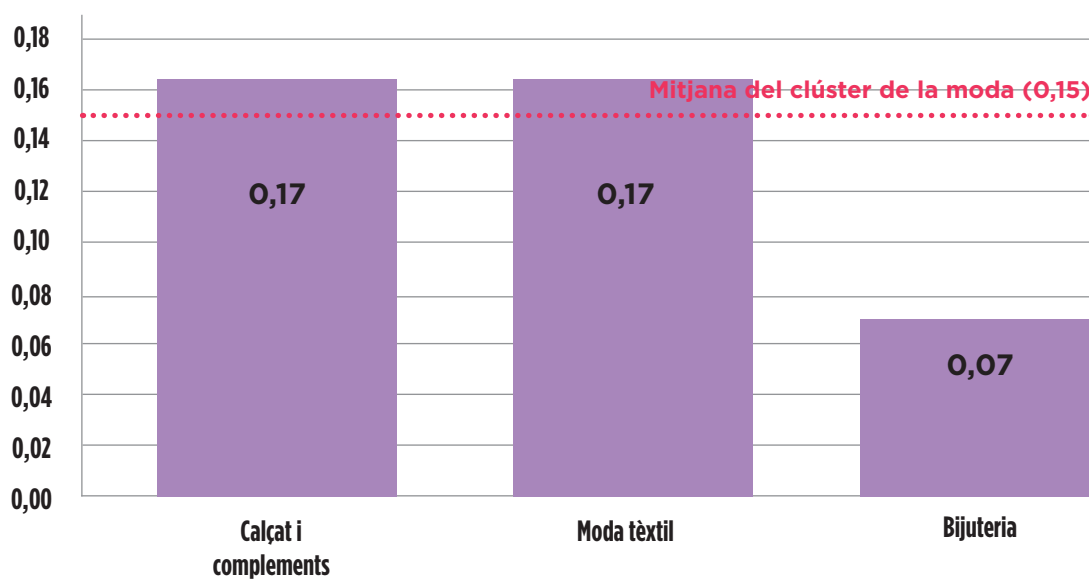
Gràfic 36. Comparació de la ràtio volum de facturació sobre nombre d'empreses per activitats del clúster moda

Font: SABI i elaboració pròpia
Unitat: milions d'euros / empresa.

Si es té en compte la ràtio volum de facturació sobre nombre de treballadors contractats, les activitats de calçat i complements estan per sobre de la mitjana.

Gràfic 37. Comparació de la ràtio volum de facturació sobre nombre de treballadors contractats per activitats del clúster moda

Font: SABI i elaboració pròpia
Unitat: milions d'euros / empresa.

Evolució del clúster de la moda i les seves activitats al llarg del període 2010-2014

El clúster de la moda ha estat un sector que ha patit els efectes de la crisi tant en termes de nombre d'empreses com de volum de facturació i nombre de treballadors. En efecte, en el període 2010-2014 el nombre d'empreses d'aquest sector ha caigut a la meitat, i ha passat de 199 empreses l'any 2010 a 106 l'any 2014, això és, un 46,7 % menys. Quant a volum de negoci, la caiguda no ha estat tan forta, atès que ha passat de 457 milions d'euros el 2010 a 387 milions el 2014, el que representa una caiguda interanual del 15 %. Menor ha estat l'impacte en treballadors, amb una caiguda del 7 %.

Possiblement l'impacte de la crisi s'ha traslladat en gran manera sobre les petites empreses, la majoria de les quals han anat desapareixent, tant empreses vinculades a activitats principals com vinculades a activitats auxiliars, sent les empreses amb certa dimensió les que s'han pogut mantenir en el negoci.

Taula 28. Comparació del clúster moda any 2010 i 2014

	2010			2014			Variació		
	Nre. empreses	Volum de facturació	Nre. treballadors	Nre. empreses	Volum de facturació	Nre. treballadors	Nre. empreses	Volum de facturació	Nre. treballadors
Clúster moda	199	457	2775	106	387	2.585	-46,7 %	-15 %	-7 %

Font: SABI i elaboració pròpia

Unitat de mesura: el volum de facturació està en milions d'euros i el nombre de treballadors contractats sobre la base dels darrers comptes auditats 2010 i 2014. Respecte al nombre d'empreses, fa referència al nombre d'empreses de la cadena de valor identificades en cada clúster, no al nombre d'empreses per CNAE.

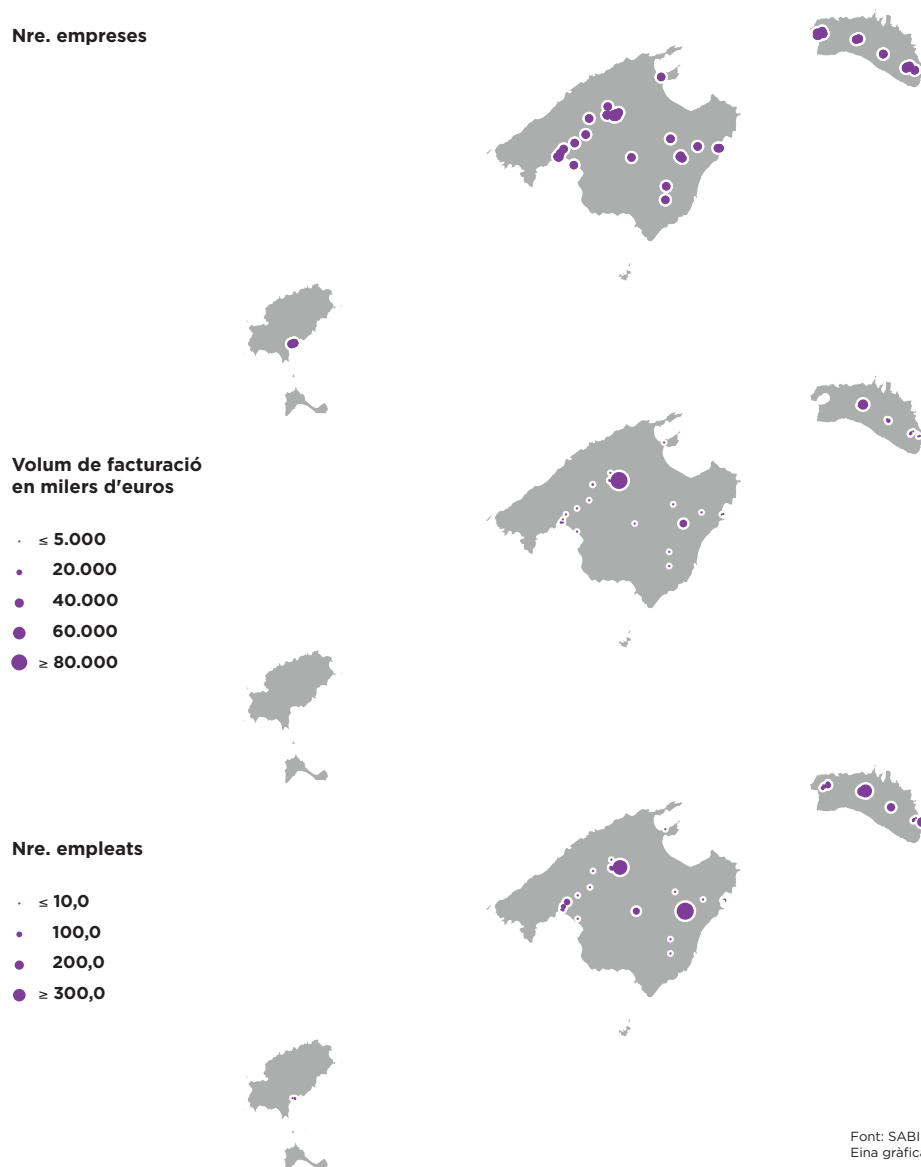
Geolocalització i concentració del clúster de la moda

Geolocalització del clúster de la moda

La geolocalització del clúster de la moda quant a nombre d'empreses es troba bastant dispersa segons l'activitat productiva, atès que es produeix la concentració geogràfica d'empreses en funció de si l'activitat és de calçat, bijuteria o tèxtil. Especialment rellevants són la zona del Raiguer (autopista Palma-Inca), per l'alta concentració d'empreses de calçat i complements; l'àrea de Manacor i voltants, pel sector perler, i l'illa de Menorca, per la bijuteria i el calçat. A Eivissa es troben la major part d'empreses de tèxtil moda, especialitzades en moda Adlib.

Quant al volum de facturació i el nombre de treballadors contractats, s'observa una concentració important a Inca, Manacor, Ferreries (Menorca) i Eivissa.

Gràfic 38. Localització del clúster de la moda en funció del nombre d'empreses, el volum de facturació i els treballadors contractats

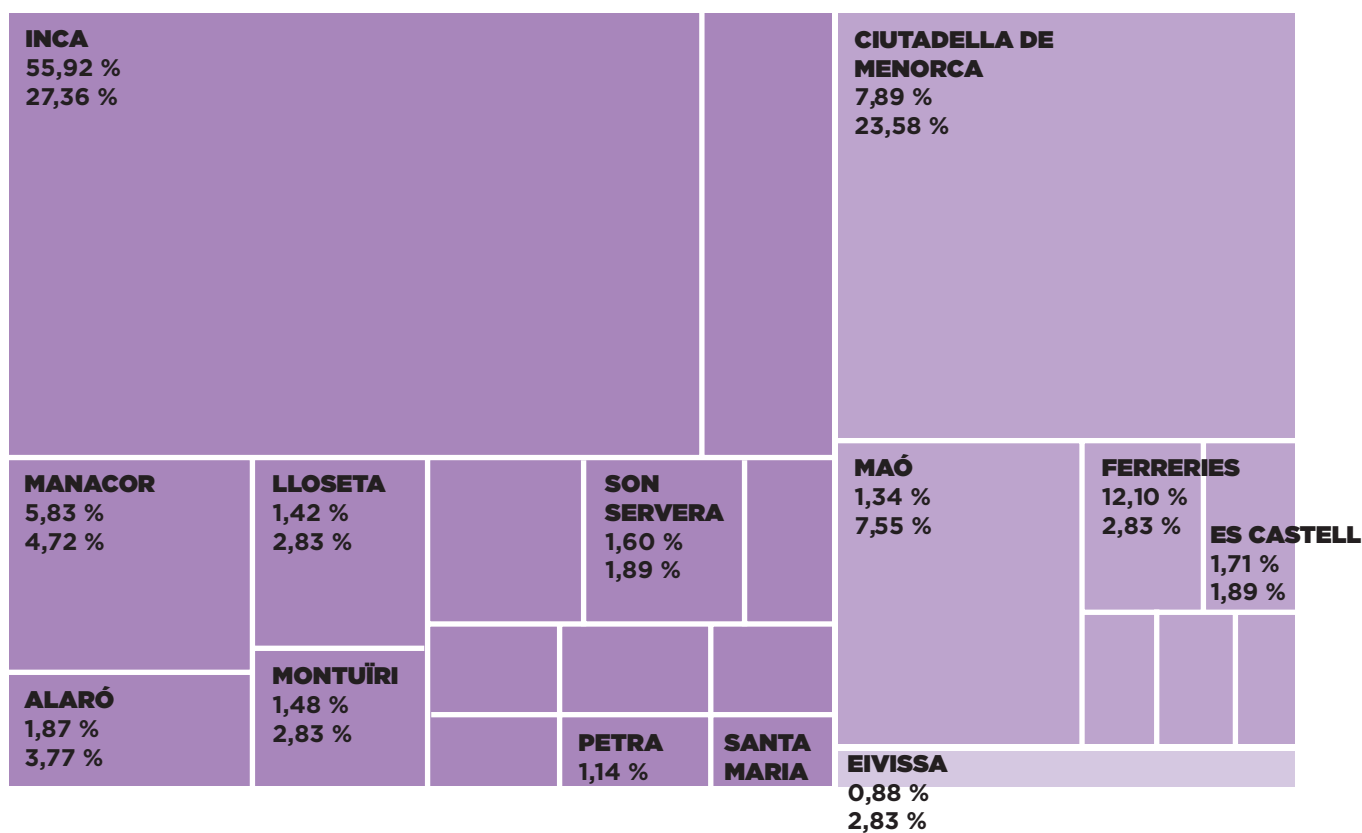

Font: SABI
Eina gràfica: Tableau (<http://www.tableau.com>)

Concentració del clúster de la moda

Se n'observa la concentració municipal a Inca, Ciutadella, Ferreries i Manacor, concentració totalment vinculada a la indústria tradicional del calçat, i a les perles a Manacor. A Eivissa hi ha una concentració menor però importantíssima, i totalment vinculada al sector de la moda tèxtil.

Gràfic 39. Concentració en termes de facturació i nombre d'empreses per municipi del clúster de la moda

- Mallorca
- Menorca
- Eivissa

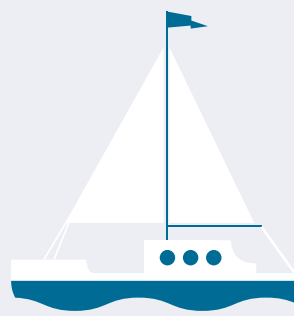
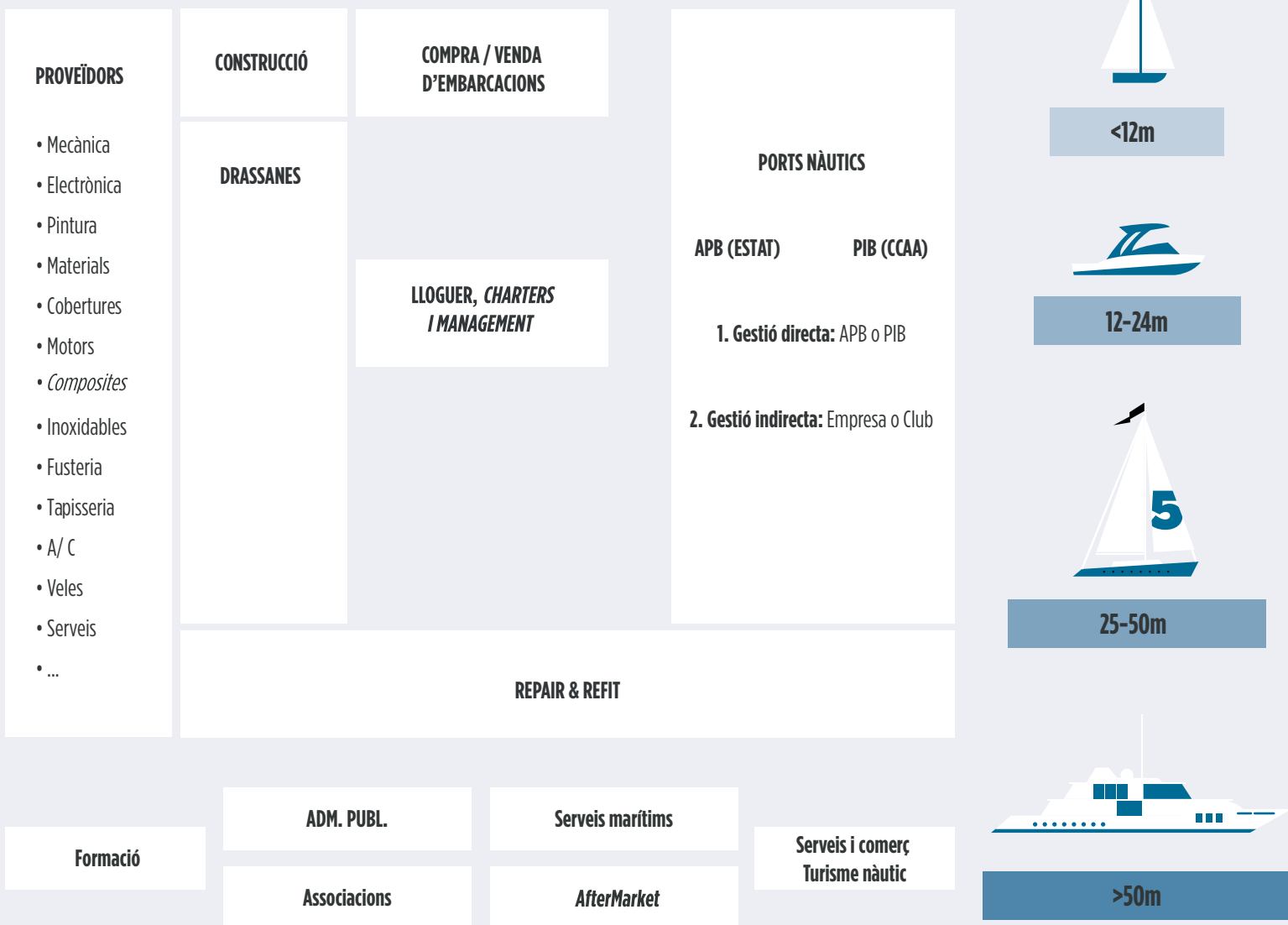

5.7

CLÚSTER
NÀUTIC

5.7.1. Cadena de valor del clúster nàutic

5.7.2. Caracterització qualitativa del clúster nàutic

Aquest clúster comprèn totes les empreses relacionades amb la nàutica d'esbarjo. El negoci de la nàutica recreativa cal diferenciar-lo del negoci marítim, que inclouria la part de transport de mercaderies i passatgers i la part pesquera. Per tant, la caracterització del clúster nàutic seria la següent:

- Se n'exclouen:

- Empreses marítimes: navilieres, transport marítim, consignatàries, terminals, etc.
- Pesqueres

- S'hi inclouen:

- Ports i clubs nàutics.
- Drassanes i fabricació d'embarcacions.
- Serveis de manteniment, reparació i *refit*.
- *Charter*, *brokerage* i *management* d'embarcacions nàutiques.

5.7.3. Caracterització quantitativa del clúster nàutic

Resultats generals del clúster nàutic

El clúster nàutic està molt vinculat al turisme, és un sector emergent molt important a les Illes Balears que any rere any va creixent amb força i de forma paral·lela al creixement del turisme.

En termes generals, aquest sector, en les variables de nombre d'empreses, volum de facturació i nombre de treballadors, representa sobre el total del mapping de clúster un 4 %, un 2 % i un 2 % respectivament.

Com que és un sector totalment vinculat al turisme, si sumam els resultats del clúster del turisme, el clúster auxiliar del turisme i el clúster nàutic, obtenim que en conjunt representen més de la meitat quant a nombre d'empreses (el 59 %), el 81 % quant a volum de facturació i el 78 % en nombre de treballadors contractats.

Taula 29. Resultats generals del clúster nàutic

	Nre. empreses		Volum de facturació		Nre. treballadors contractats	
	Valor	%	Valor	%	Valor	%
Clúster nàutic	74	4 %	336	2 %	1.920	2 %

Font: SABI i elaboració pròpia

Unitat de mesura: el volum de facturació està en milions d'euros i el nombre de treballadors contractats sobre la base dels darrers comptes auditats 2014. Respecte al nombre d'empreses, fa referència al nombre d'empreses de la cadena de valor identificades en cada clúster, no al nombre d'empreses per CNAE.

Taula 30. Resultats generals del clúster nàutic

	Nre. empreses		Volum de facturació		Nre. treballadors contractats	
	Valor	%	Valor	%	Valor	%
Clúster nàutic	74	4 %⁽¹⁾	336	2 %⁽¹⁾	1.920	2 %⁽¹⁾
Clúster turisme	641	37 %	13.493	71 %	65.960	67 %
Clúster auxiliar turisme	314	18 %	1.726	9 %	8.665	9 %
TOTAL dels tres clústers		59 %		82 %		78 %

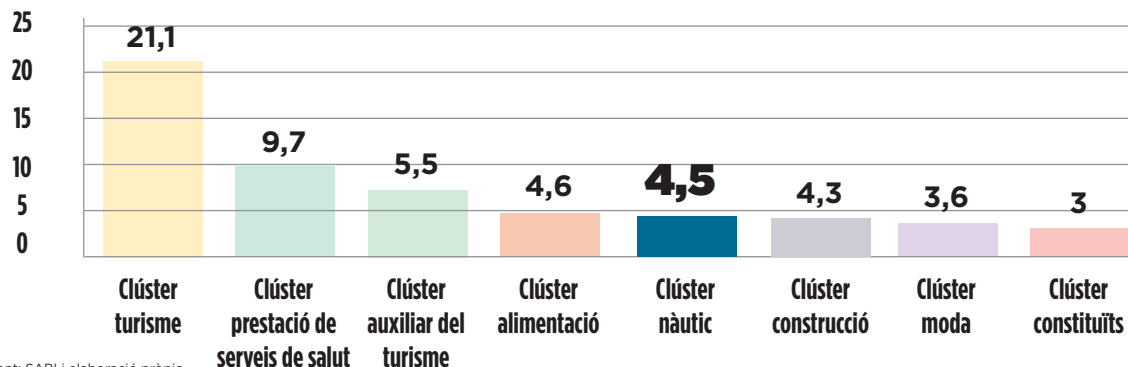
Font: SABI i elaboració pròpia

Unitat de mesura: el volum de facturació està en milions d'euros i el nombre de treballadors contractats sobre la base dels darrers comptes auditats 2014. Respecte al nombre d'empreses, fa referència al nombre d'empreses de la cadena de valor identificades en cada clúster, no al nombre d'empreses per CNAE.

(1) Percentatge sobre el total del mapping de clúster de les Illes Balears.

Si s'analitza la ràtio volum de facturació sobre el nombre d'empreses per cada clúster, s'observa que el clúster nàutic hi obté la cinquena posició.

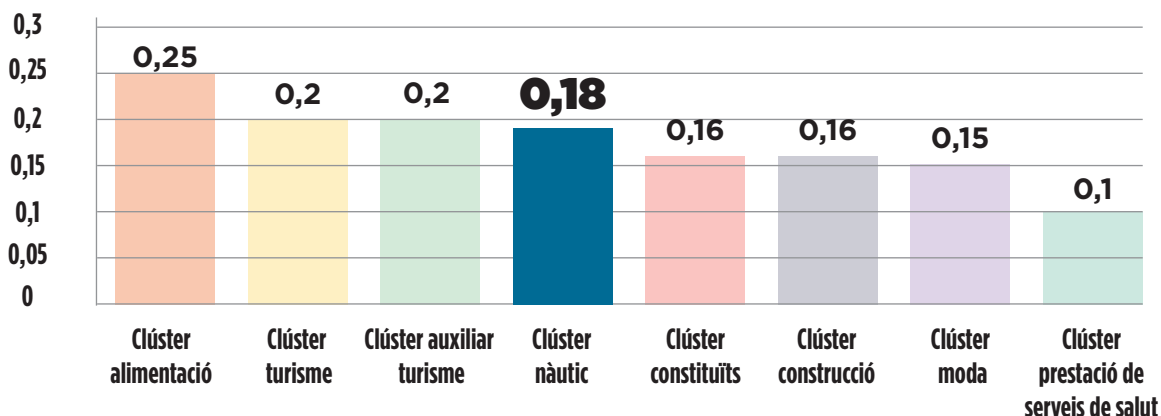
Gràfic 40. Comparació de la ràtio volum de facturació sobre nombre d'empreses per clústers

Font: SABI i elaboració pròpia
Unitat: milions d'euros / empresa.

S'utilitza la ràtio volum de facturació sobre nombre de treballadors contractats, i s'observa que el clúster nàutic hi obté la quarta posició.

Gràfic 41. Comparació de la ràtio volum de facturació sobre nombre de treballadors contractats per activitats del clúster nàutic

Font: SABI i elaboració pròpia
Unitat: milions d'euros / persona.

Evolució del clúster nàutic al llarg del període 2010-2014

El clúster nàutic és un sector emergent i en creixement, així ho demostren els resultats. Ha crescut un 16 % quant al nombre d'empreses, un 12 % en volum de facturació i un 50 % quant al nombre de treballadors contractats.

Taula 31. Comparació del clúster nàutic any 2010 i 2014

	2010			2014			Variació		
	Nre. empreses	Volum de facturació	Nre. treballadors	Nre. empreses	Volum de facturació	Nre. treballadors	Nre. empreses	Volum de facturació	Nre. treballadors
Clúster nàutic	64	300	1.276	74	336	1.920	16 %	12 %	50 %

Font: SABI i elaboració pròpia

Unitat de mesura: el volum de facturació està en milions d'euros i el nombre de treballadors contractats sobre la base dels darrers comptes auditats 2010 i 2014. Respecte al nombre d'empreses, fa referència al nombre d'empreses de la cadena de valor identificades en cada clúster, no al nombre d'empreses per CNAE.

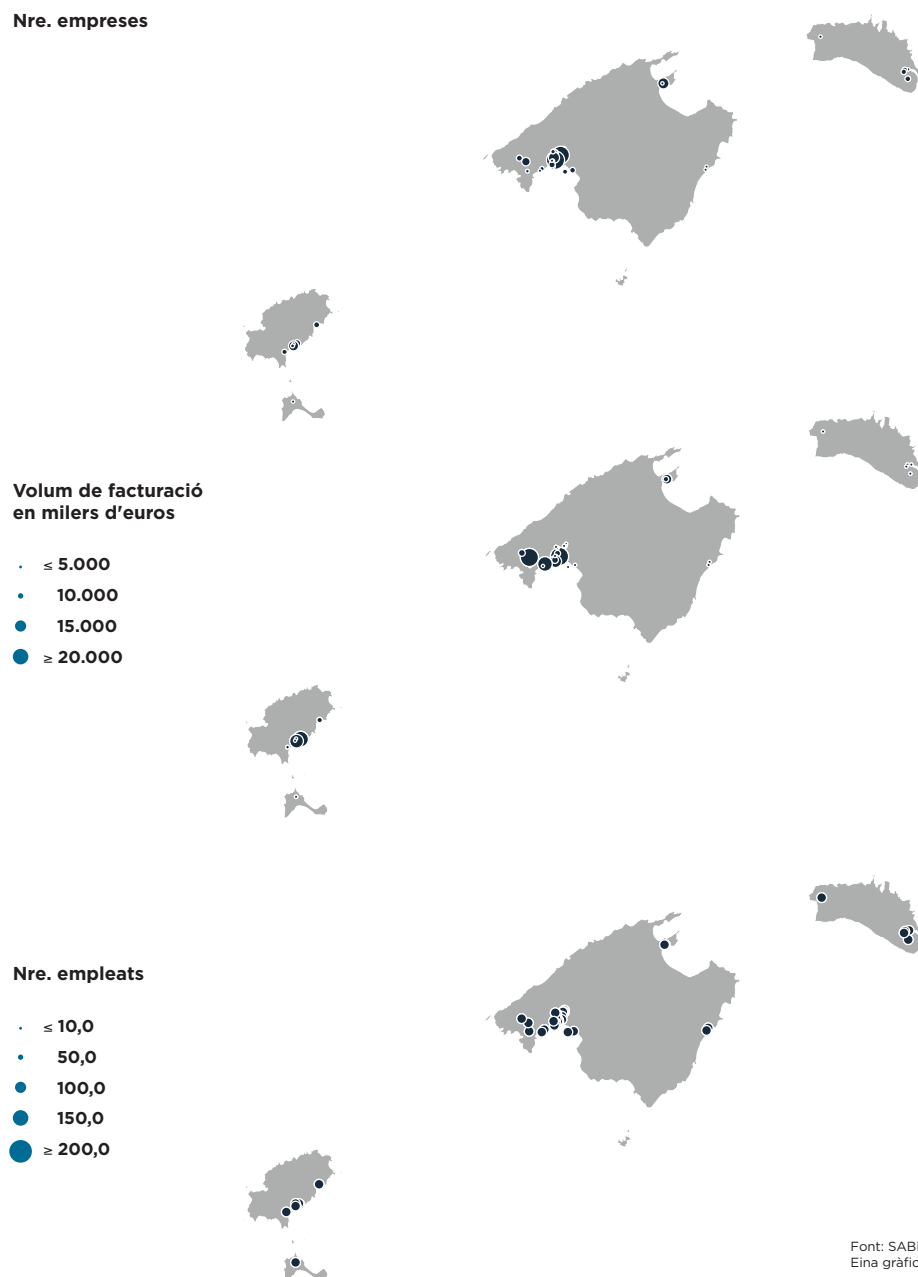
Geolocalització i concentració del clúster nàutic

Geolocalització i concentració del clúster nàutic

La geolocalització del clúster nàutic quant al nombre d'empreses a Mallorca se centra a Palma i a Calvià. A Menorca és a Maó i Ciutadella, i a Eivissa concentrada a Eivissa i Formentera.

Quant al volum de facturació i al nombre de treballadors contractats, el clúster nàutic està molt centrat en els municipis següents: Palma, Calvià, Alcúdia i Eivissa.

Gràfic 42. Localització del clúster nàutic en funció del nombre d'empreses, el volum de facturació i els treballadors contractats

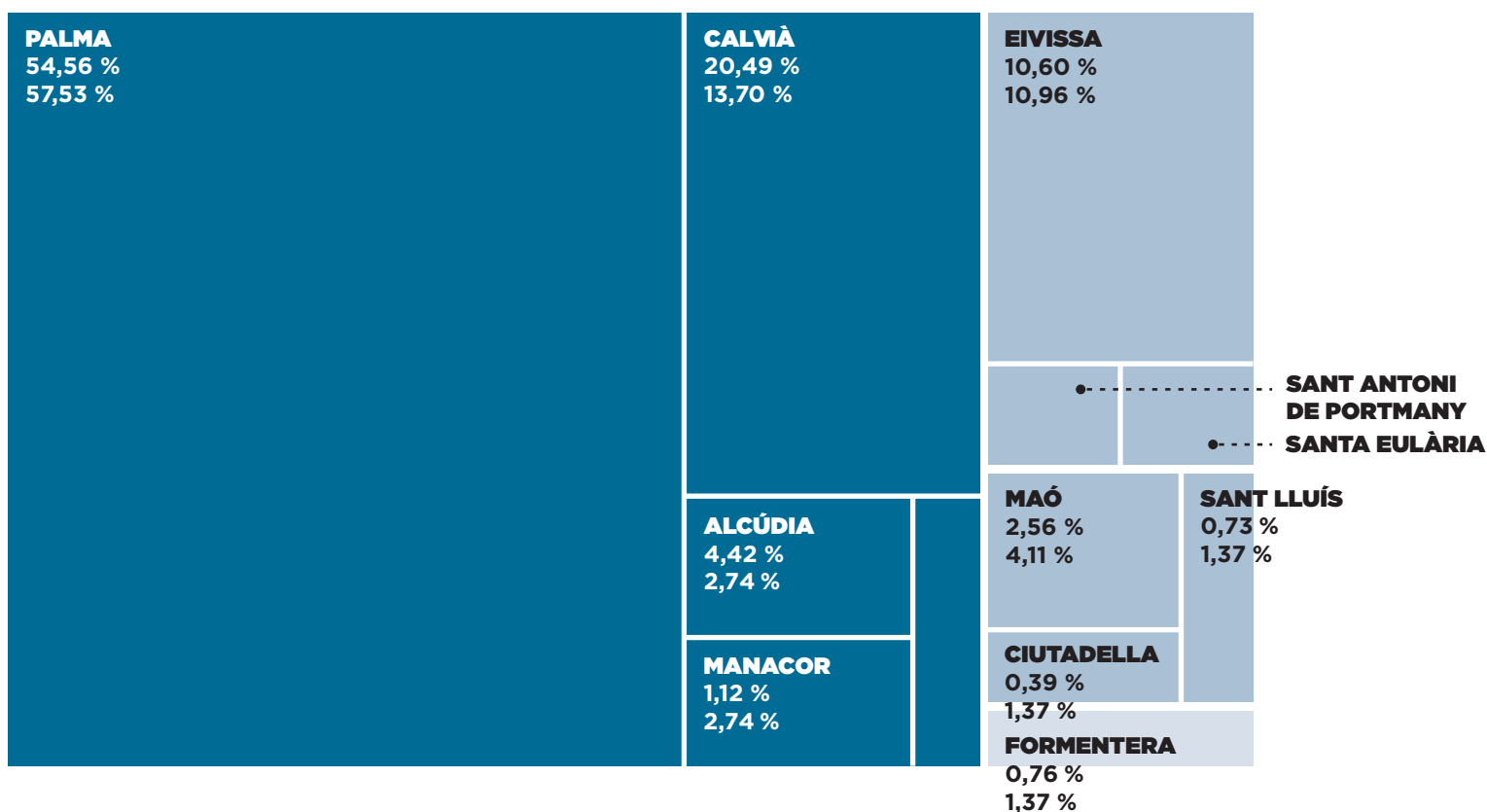

Font: SABI
Eina gràfica: Tableau (<http://www.tableau.com>)

Concentració del clúster nàutic

S'observa que la concentració municipal del clúster nàutic es produeix entre Palma i Calvià, majoritàriament a l'illa de Mallorca. A Eivissa la concentració representa un 10,6 % i un 10,96 % respectivament. Destaca Alcúdia, que representa un 4,42 i un 2,74 % respecte al volum de facturació i el nombre d'empreses. A Menorca destaca Maó amb un 2,56 % i 4,11%.

Gràfic 43. Concentració en termes de facturació i nombre d'empreses per municipi del clúster nàutic

- Mallorca
- Menorca
- Eivissa
- Formentera

6.

ANNEXOS

6.1. Índex de gràfics i taules

Gràfics

Gràfic 1. Evolució de l'índex de volum per sectors a les Illes Balears	9
Gràfic 2. Valor afegit brut per sectors a les Illes Balears (milions d'euros)	10
Gràfic 3. Pes dels sectors econòmics a les Illes Balears	11
Gràfic 4. Distribució per illes	24
Gràfic 5. Comparació de la ràtio volum de facturació sobre nombre d'empreses per Illes	25
Gràfic 6. Importància dels clústers en funció de tres variables: nombre d'empreses, volum de negoci i nombre de treballadors	29
Gràfic 7. Rànquing de les empreses excloses en funció del nombre de treballadors contractats	31
Gràfic 8. Rànquing de les empreses excloses en funció del volum de facturació	31
Gràfic 9. Mapping de clústers de les Illes Balears	32
Gràfic 10. Resultats generals del clúster del turisme en percentatges	38
Gràfic 11. Comparació de la ràtio volum de facturació sobre nombre d'empreses per activitats del clúster del turisme	39
Gràfic 12. Comparació de la ràtio volum de facturació sobre nombre de treballadors contractats per activitats del clúster del turisme	39
Gràfic 13. Localització del clúster del turisme en funció del nombre d'empreses, el volum de facturació i els treballadors contractats	41
Gràfic 14. Concentració municipal del clúster del turisme	42
Gràfic 15. Resultats generals del clúster auxiliar del turisme en percentatges	46
Gràfic 16. Comparació de la ràtio volum de facturació sobre nombre d'empreses per activitats del clúster auxiliar del turisme	47
Gràfic 17. Comparació de la ràtio volum de facturació sobre nombre de treballadors contractats per activitats del clúster auxiliar del turisme	47
Gràfic 18. Localització del clúster auxiliar del turisme en funció del nombre d'empreses, el volum de facturació i el treballadors contractats	49
Gràfic 19. Concentració municipal del clúster auxiliar del turisme	50
Gràfic 20. Resultats generals clúster de la construcció en percentatges	54
Gràfic 21. Comparació de la ràtio volum de facturació sobre nombre d'empreses per activitats del clúster de la construcció	55
Gràfic 22. Comparació de la ràtio volum de facturació sobre nombre de treballadors contractats per activitats del clúster de la construcció	55
Gràfic 23. Localització del clúster de la construcció en funció del nombre d'empreses, el volum de facturació i els treballadors contractats	57
Gràfic 24. Concentració municipal del clúster de la construcció	58
Gràfic 25. Resum del sector alimentació i vinculació amb els diferents clústers del mapping de les Illes Balears	61
Gràfic 26. Comparació de la ràtio volum de facturació sobre nombre d'empreses per activitats del clúster de l'alimentació.	63
Gràfic 27. Comparació de la ràtio volum de facturació sobre nombre de treballadors contractats per activitats del clúster de l'alimentació	63
Gràfic 28. Localització del clúster de l'alimentació en funció del nombre d'empreses, el volum de facturació i els treballadors contractats	65
Gràfic 29. Concentració en termes de facturació i nombre d'empreses per municipi del clúster de l'alimentació	66

Gràfic 30. Resultats generals clúster de prestació de serveis de salut	70
Gràfic 31. Comparació de la ràtio volum de facturació sobre nombre d'empreses per activitats del clúster de prestació de serveis de salut	71
Gràfic 32. Comparació de la ràtio volum de facturació sobre nombre de treballadors contractats per activitats del clúster de prestació de serveis de salut	71
Gràfic 33. Localització del clúster de prestació de serveis de salut en funció el nombre d'empreses, el volum de facturació i els treballadors contractats	73
Gràfic 34. Concentració en termes de facturació i nombre d'empreses per municipi del clúster de prestació de serveis de salut	74
Gràfic 35. Resultats generals clúster de la moda en percentatges	78
Gràfic 36. Comparació de la ràtio volum de facturació sobre nombre d'empreses per activitats del clúster de la moda	79
Gràfic 37. Comparació de la ràtio volum de facturació sobre nombre de treballadors contractats per activitats del clúster de la moda	79
Gràfic 38. Localització del clúster de la moda en funció del nombre d'empreses, el volum de facturació i els treballadors contractats	81
Gràfic 39. Concentració en termes de facturació i nombre d'empreses per municipi del clúster de la moda	82
Gràfic 40. Comparació de la ràtio volum de facturació sobre nombre d'empreses per activitats del clúster nàutic	86
Gràfic 41. Comparació de la ràtio volum de facturació sobre nombre de treballadors contractats per activitats del clúster nàutic	86
Gràfic 42. Localització del clúster nàutic en funció del nombre d'empreses, el volum de facturació i els treballadors contractats	87
Gràfic 43. Concentració en termes de facturació i nombre d'empreses per municipi del clúster nàutic	88

Taules

Taula 1. Evolució de les principals magnituds i els indicadors de la indústria, per agrupacions d'activitat	13
Taula 2. Evolució de les principals magnituds i els indicadors dels serveis, per agrupacions d'activitat	13
Taula 3. Especialització empresarial de la indústria a les Illes Balears, 2016	15
Taula 4. Especialització empresarial dels serveis a les Illes Balears, 2016	15
Taula 5. Nombre d'empreses i volum de facturació agregat	20
Taula 6. Nombre de treballadors contractats l'any 2014	21
Taula 7. Distribució per illes en funció del nombre d'empreses	22
Taula 8. Distribució per illes en funció del volum de facturació	23
Taula 9. Distribució per illes en funció dels treballadors contractats: total i percentatge	23
Taula 10. Activitats empresarials ordenades segons el volum de facturació sobre l'any 2014 (llista de les 20 primeres) i comparades amb l'any 2010	26
Taula 11. Activitats empresarials ordenades segons el nombre d'empreses sobre l'any 2014 (llista de les 20 primeres) i comparades amb l'any 2010	27
Taula 12. Mapping de clústers de les Illes Balears amb valors absoluts i percentatge sobre el total	28
Taula 13. Comparació entre nombre de treballadors contractats de la base d'empreses SABI amb la base d'empreses del mapping de clústers de les Illes Balears.	30
Taula 14. Distribució de les empreses excloses del mapping de clústers de les Illes Balears	30
Taula 15. Comparació del mapping de clústers de les Illes Balears anys 2010 i 2014 en valors absoluts	33
Taula 16. Comparació del mapping de clústers de les Illes Balears anys 2010 i 2014 en percentatge	34
Taula 17. Resultats generals del clúster del turisme	38
Taula 18. Comparació del clúster del turisme anys 2010 i 2014	40
Taula 19. Resultats generals del clúster auxiliar del turisme	46

Taula 20. Comparació del clúster auxiliar del turisme anys 2010 i 2014	.....	48
Taula 21. Resultats generals clúster de la construcció	.....	54
Taula 22. Comparació del clúster de la construcció anys 2010 i 2014	.....	56
Taula 23. Resultats generals clúster de l'alimentació	.....	62
Taula 24. Comparació del clúster de l'alimentació anys 2010 i 2014	.....	64
Taula 25. Resultats generals clúster prestació de serveis de salut	.....	70
Taula 26. Comparació del clúster de la moda anys 2010 i 2014	.....	72
Taula 27. Resultats generals clúster de la moda	.....	78
Taula 28. Comparació del clúster de la moda anys 2010 i 2014	.....	80
Taula 29. Resultats generals clúster nàutic	.....	85
Taula 30. Resultats generals clúster nàutic	.....	85
Taula 31. Comparació del clúster nàutic anys 2010 i 2014	.....	86

6.2. Índex de CNAE per clústers

A. Clúster del turisme

A.1. Explotació hotels

0150	Producció agrícola combinada amb la producció ramadera
3600	Captació, depuració i distribució d'aigua
4110	Promoció immobiliària
4639	Comerç a l'engròs, no especialitzat, de productes alimentaris, begudes i tabac
4711	Comerç al detall en establiments no especialitzats, amb predomini en productes alimentaris, begudes i tabac
4778	Un altre comerç al detall d'articles nous en establiments especialitzats
5510	Hotels i allotjaments similars
5520	Allotjaments turístics i altres allotjaments de curta estada
5590	Altres allotjaments
5610	Restaurants i llocs de menjars
5630	Establiments de begudes
6420	Activitats de les societats holding
6810	Compravenda de béns immobiliaris per compte propi
6820	Lloguer de béns immobiliaris per compte propi
6920	Activitats de comptabilitat, tenidoria de llibres, auditoria i assessoria fiscal
7010	Activitats de les seus centrals
7022	Altres activitats de consultoria de gestió empresarial
7490	Altres activitats professionals, científiques i tècniques n.c.a.a.
7911	Activitats de les agències de viatges
7990	Altres serveis de reserves i activitats que s'hi relacionen
8299	Altres activitats de suport a les empreses n.c.a.a.
8731	Assistència en establiments residencials per a persones majors
8790	Altres activitats d'assistència en establiments residencials
9609	Unes altres serveis personals n.c.a.a.

A.2. Intermediaris turístics

4531	Comerç a l'engròs de recanvis i accessoris de vehicles de motor
5223	Activitats annexes al transport aeri
5510	Hotels i allotjaments similars
6420	Activitats de les societats holding
7320	Estudi de mercat i realització d'enquestes d'opinió pública
7911	Activitats de les agències de viatges

- 7912 Activitats dels operadors turístics
- 8220 Activitats dels centres de trucades
- 8299 Altres activitats de suport a les empreses n.c.a.a.

A.3. Transport passatgers intern

- 3030 Construcció aeronàutica i espacial i la seva maquinària
- 3316 Reparació i manteniment aeronàutic i espacial
- 4519 Venda d'altres vehicles de motor
- 4520 Manteniment i reparació de vehicles de motor
- 4540 Venda, manteniment i reparació de motocicletes i dels seus recanvis i accessoris
- 4614 Intermediaris del comerç de maquinària, equip industrial, embarcacions i aereaus
- 4618 Intermediaris del comerç especialitzats en la venda d'altres productes específics
- 4910 Transport interurbà de passatgers per ferrocarril
- 4931 Transport terrestre urbà i suburbà de passatgers
- 4939 Altres tipus de transport terrestre de passatgers n.c.a.a.
- 5010 Transport marítim de passatgers
- 5020 Transport marítim de mercaderies
- 5110 Transport aeri de passatgers
- 5221 Activitats annexes al transport terrestre
- 5223 Activitats annexes al transport aeri
- 5229 Altres activitats annexes al transport
- 7711 Lloguer d'automòbils i vehicles de motor lleugers
- 7911 Activitats de les agències de viatges

A.4. Clúster de l'oci

- 1089 Elaboració d'altres productes alimentaris n.c.a.a.
- 4110 Promoció immobiliària
- 4632 Comerç a l'engròs de carn i productes carnis
- 4639 Comerç a l'engròs, no especialitzat, de productes alimentaris, begudes i tabac
- 4642 Comerç a l'engròs de peces de vestir i calçat
- 4649 Comerç a l'engròs d'altres articles d'ús domèstic
- 4711 Comerç al detall en establiments no especialitzats, amb predomini en productes alimentaris, begudes i tabac
- 4759 Comerç al detall de mobles, aparells d'il·luminació i altres articles d'ús domèstic en establiments especialitzats
- 4776 Comerç al detall de flors, plantes, llavors, fertilitzants, animals de companyia i aliments per a animals domèstics en establiments especialitzats
- 4778 Un altre comerç al detall d'articles nous en establiments especialitzats
- 4799 Un altre comerç al detall no realitzat ni en establiments, ni en llocs de venda ni en mercats ambulants
- 5510 Hotels i allotjaments similars
- 5520 Allotjaments turístics i altres allotjaments de curta estada
- 5590 Altres allotjaments
- 5610 Restaurants i llocs de menjars
- 5621 Provisió de menjars preparats per a esdeveniments
- 5630 Establiments de begudes
- 5914 Activitats d'exhibició cinematogràfica
- 6820 Lloguer de béns immobiliaris per compte propi
- 7410 Activitats de disseny especialitzat
- 7490 Altres activitats professionals, científiques i tècniques n.c.a.a.
- 7740 Arrendament de la propietat intel·lectual i productes similars, excepte treballs protegits pels drets d'autor
- 7810 Activitats de les agències de col·locació
- 7911 Activitats de les agències de viatges
- 7990 Altres serveis de reserves i activitats que s'hi relacionen
- 8121 Neteja general d'edificis
- 8299 Altres activitats de suport a les empreses n.c.a.a.
- 9001 Arts escèniques

- 9004 Gestió de sales d'espectacles
- 9103 Gestió de llocs i edificis històrics
- 9200 Activitats de jocs d'atzar i apostes
- 9311 Gestió d'instal·lacions esportives
- 9313 Activitats dels gimnasos
- 9319 Altres activitats esportives
- 9321 Activitats dels parcs d'atraccions i els parcs temàtics
- 9329 Altres activitats recreatives i d'entreteniment
- 9499 Altres activitats associatives n.c.a.a.

B. Clúster auxiliar del turisme

B.1. Clúster de producte i distribució *foodservice*

- 0321 Aqüicultura marina
- 0893 Extracció de sal
- 1011 Processament i conservació de carn
- 1013 Elaboració de productes carnis i de volateria
- 1071 Fabricació de pa i de productes frescos de fleca i pastisseria
- 1089 Elaboració d'altres productes alimentaris ncaa
- 1101 Destil·lació, rectificació i mescla de begudes alcohòliques
- 2041 Fabricació de sabons, detergents i altres articles de neteja i abrillantament
- 4322 Lampisteria, instal·lacions de sistemes de calefacció i aire condicionat
- 4617 Intermediaris del comerç de productes alimentaris, begudes i tabac
- 4619 Intermediaris del comerç de productes diversos
- 4631 Comerç a l'engròs de fruites i hortalisses
- 4632 Comerç a l'engròs de carn i productes carnis
- 4633 Comerç a l'engròs de productes lactis, ous, olis i greixos comestibles
- 4634 Comerç a l'engròs de begudes
- 4637 Comerç a l'engròs de cafè, te, cacau i espècies
- 4638 Comerç a l'engròs de peixos i mariscs i altres productes alimentaris
- 4639 Comerç a l'engròs, no especialitzat, de productes alimentaris, begudes i tabac
- 4645 Comerç a l'engròs de productes de perfumeria i cosmètica
- 4672 Comerç a l'engròs de metalls i minerals metàl·lics
- 4675 Comerç a l'engròs de productes químics
- 4690 Comerç a l'engròs no especialitzat
- 4711 Comerç al detall en establiments no especialitzats, amb predomini en productes alimentaris, begudes i tabac
- 4719 Un altre comerç al detall en establiments no especialitzats
- 4723 Comerç al detall de peixos i mariscs en establiments especialitzats
- 4729 Un altre comerç al detall de productes alimentaris en establiments especialitzats
- 4941 Transport de mercaderies per carretera
- 5229 Altres activitats annexes al transport
- 5621 Provisió de menjars preparats per a esdeveniments
- 6420 Activitats de les societats holding
- 6820 Lloguer de béns immobiliaris per compte propi

B.2. Clúster TIC turisme

- 2630 Fabricació d'equips de telecomunicacions
- 4321 Instal·lacions elèctriques
- 4339 Un altre acabat d'edificis
- 4619 Intermediaris del comerç de productes diversos
- 4642 Comerç a l'engròs de peces de vestir i calçat
- 4651 Comerç a l'engròs d'ordinadors, equips perifèrics i programes informàtics
- 4741 Comerç al detall d'ordinadors, equips perifèrics i programes informàtics en establiments especialitzats
- 4771 Comerç al detall de peces de vestir en establiments especialitzats

- 4772 Comerç al detall de calçat i articles de cuir en establiments especialitzats
- 4775 Comerç al detall de productes cosmètics i higiènics en establiments especialitzats
- 5829 Edició d'altres programes informàtics
- 6120 Telecomunicacions sense fils
- 6190 Altres activitats de telecomunicacions
- 6201 Activitats de programació informàtica
- 6202 Activitats de consultoria informàtica
- 6209 Altres serveis relacionats amb les tecnologies de la informació i la informàtica
- 6311 Processament de dades, allotjament i activitats relacionades
- 6399 Altres serveis d'informació ncaa
- 6832 Gestió i administració de la propietat immobiliària
- 7022 Altres activitats de consultoria de gestió empresarial
- 7219 Una altra recerca i desenvolupament experimental en ciències naturals i tècniques
- 7220 Recerca i desenvolupament experimental en ciències socials i humanitats
- 7311 Agències de publicitat
- 7911 Activitats de les agències de viatges
- 7990 Altres serveis de reserves i activitats que s'hi relacionen
- 8020 Serveis de sistemes de seguretat

B.3. Clúster de la construcció i equipament hoteler

- 2572 Fabricació de panys i ferramentes
- 2611 Fabricació de components electrònics
- 3101 Fabricació de mobles d'oficina i d'establiments comercials
- 3109 Fabricació d'altres mobles
- 4121 Construcció d'edificis residencials
- 4321 Instal·lacions elèctriques
- 4322 Lampisteria, instal·lacions de sistemes de calefacció i aire condicionat
- 4329 Altres instal·lacions en obres de construcció
- 4614 Intermediaris del comerç de maquinària, equip industrial, embarcacions i aeronaus
- 4616 Intermediaris del comerç de tèxtils, peces de vestir, peleteria, calçat i articles de cuir
- 4641 Comerç a l'engròs de tèxtils
- 4644 Comerç a l'engròs de porcellana, cristalleria i articles de neteja
- 4647 Comerç a l'engròs de mobles, catifes i aparells d'il·luminació
- 4662 Comerç a l'engròs de màquines eina
- 4669 Comerç a l'engròs d'una altra maquinària i equip
- 4673 Comerç a l'engròs de fusta, materials de construcció i aparells sanitaris
- 4674 Comerç a l'engròs de ferreteria, lampisteria i calefacció
- 4690 Comerç a l'engròs no especialitzat
- 4719 Un altre comerç al detall en establiments no especialitzats
- 4752 Comerç al detall de ferreteria, pintura i vidre en establiments especialitzats
- 4754 Comerç al detall d'aparells electrodomèstics en establiments especialitzats
- 4759 Comerç al detall de mobles, aparells d'il·luminació i altres articles d'ús domèstic en establiments especialitzats
- 5510 Hotels i allotjaments similars
- 5520 Allotjaments turístics i altres allotjaments de curta estada
- 6420 Activitats de les societats holding
- 6820 Lloguer de béns immobiliaris per compte propi
- 8121 Neteja general d'edificis
- 8731 Assistència en establiments residencials per a persones majors
- 9601 Rentatge i neteja de peces tèxtils i de pell

B. 4. Clúster de prod. i/o serveis resident estranger

- 4110 Promoció immobiliària
- 4632 Comerç a l'engròs de carn i productes carnis
- 4754 Comerç al detall d'aparells electrodomèstics en establiments especialitzats
- 5510 Hotels i allotjaments similars
- 6110 Telecomunicacions per cable

- 6810 Compravenda de béns immobiliaris per compte propi
- 6820 Lloguer de béns immobiliaris per compte propi
- 6831 Agents de la propietat immobiliària
- 8520 Educació primària
- 8531 Educació secundària general
- 8559 Una altra educació ncaa

B.5. Clúster d'hàbitat

- 0119 Altres cultius no perennes
- 1399 Fabricació d'altres productes tèxtils ncaa
- 1610 Serrada i riboteig de la fusta
- 1623 Fabricació d'altres estructures de fusta i peces de fusteria i ebenisteria per a la construcció
- 1629 Fabricació d'altres productes de fusta; articles de suro, cistelleria i esparteria
- 2511 Fabricació d'estructures metàl·liques i els seus components
- 3101 Fabricació de mobles d'oficina i d'establiments comercials
- 3102 Fabricació de mobles de cuina
- 3109 Fabricació d'altres mobles
- 4321 Instal·lacions elèctriques
- 4329 Altres instal·lacions en obres de construcció
- 4332 Instal·lació de fusteria
- 4615 Intermediaris del comerç de mobles, articles per a la llar i ferreteria
- 4641 Comerç a l'engròs de tèxtils
- 4643 Comerç a l'engròs d'aparells electrodomèstics
- 4647 Comerç a l'engròs de mobles, catifes i aparells d'il·luminació
- 4649 Comerç a l'engròs d'altres articles d'ús domèstic
- 4673 Comerç a l'engròs de fusta, materials de construcció i aparells sanitaris
- 4675 Comerç a l'engròs de productes químics
- 4690 Comerç a l'engròs no especialitzat
- 4711 Comerç al detall en establiments no especialitzats, amb predomini en productes alimentaris, begudes i tabac
- 4751 Comerç al detall de tèxtils en establiments especialitzats
- 4752 Comerç al detall de ferreteria, pintura i vidre en establiments especialitzats
- 4754 Comerç al detall d'aparells electrodomèstics en establiments especialitzats
- 4759 Comerç al detall de mobles, aparells d'il·luminació i altres articles d'ús domèstic en establiments especialitzats
- 4776 Comerç al detall de flors, plantes, llavors, fertilitzants, animals de companyia i aliments per a animals domèstics en establiments especialitzats
- 4778 Un altre comerç al detall d'articles nous en establiments especialitzats
- 5610 Restaurants i llocs de menjars
- 8130 Activitats de jardineria

C. Clúster de la construcció

C.1. Cluster de la construcció i serveis relacionats

- 1623 Fabricació d'altres estructures de fustes i peces de fusteria i ebenisteria per a la construcció
- 2361 Fabricació d'elements de formigó per a la construcció
- 2369 Fabricació d'altres productes de formigó, guix i ciment
- 2512 Fabricació de fusteria metàl·lica
- 2822 Fabricació de maquinària d'elevació i manipulació
- 4110 Promoció immobiliària
- 4121 Construcció d'edificis residencials
- 4122 Construcció d'edificis no residencials
- 4211 Construcció de carreteres i autopistes
- 4221 Construcció de xarxes per a fluids
- 4222 Construcció de xarxes elèctriques i de telecomunicacions

4299	Construcció d'altres projectes d'enginyeria civil ncaa
4311	Demolició
4312	Preparació de terrenys
4321	Instal·lacions elèctriques
4322	Lampisteria, instal·lacions de sistemes de calefacció i aire condicionat
4329	Altres instal·lacions en obres de construcció
4333	Revestiment de sòls i parets
4339	Un altre acabat d'edificis
4391	Construcció de cobertes
4399	Altres activitats de construcció especialitzada ncaa
4643	Comerç a l'engròs d'aparells electrodomèstics
4669	Comerç a l'engròs d'una altra maquinària i equip
4672	Comerç a l'engròs de metalls i minerals metàl·lics
4673	Comerç a l'engròs de fusta, materials de construcció i aparells sanitaris
4674	Comerç a l'engròs de ferreteria, lampisteria i calefacció
4752	Comerç al detall de ferreteria, pintura i vidre en establiments especialitzats
4754	Comerç al detall d'aparells electrodomèstics en establiments especialitzats
4941	Transport de mercaderies per carretera
5221	Activitats annexes al transport terrestre
6810	Compravenda de béns immobiliaris per compte propi
6820	Lloguer de béns immobiliaris per compte propi
6832	Gestió i administració de la propietat immobiliària
7022	Altres activitats de consultoria de gestió empresarial
7732	Lloguer de maquinària i equip per a la construcció i enginyeria civil
9311	Gestió d'instal·lacions esportives

C.2. Clúster de materials de la construcció

0220	Explotació de la fusta
0812	Extracció de graves i sorres; extracció d'argila i caolí
1623	Fabricació d'altres estructures de fusta i peces de fusteria i ebenisteria per a la construcció
1629	Fabricació d'altres productes de fusta; articles de suro, cistelleria i esparteria
2030	Fabricació de pintures, vernissos i revestiments similars; tintes d'impremta i massilles
2223	Fabricació de productes de plàstic per a la construcció
2332	Fabricació de maons, teules i productes de terra cuita per a la construcció
2351	Fabricació de ciment
2361	Fabricació d'elements de formigó per a la construcció
2362	Fabricació d'elements de guix per a la construcció
2363	Fabricació de formigó fresc
2369	Fabricació d'altres productes de formigó, guix i ciment
2370	Tallament, treball i acabat de la pedra
2399	Fabricació d'altres productes minerals no metàl·lics ncaa
2511	Fabricació d'estructures metàl·liques i els seus components
2512	Fabricació de fusteria metàl·lica
2572	Fabricació de panys i ferramentes
2594	Fabricació de pernys i productes de cargols
2599	Fabricació d'altres productes metàl·lics ncaa
3102	Fabricació de mobles de cuina
3109	Fabricació d'altres mobles
3519	Producció d'energia elèctrica d'altres tipus
4110	Promoció immobiliària
4121	Construcció d'edificis residencials
4311	Demolició
4321	Instal·lacions elèctriques
4329	Altres instal·lacions en obres de construcció
4332	Instal·lació de fusteria
4334	Pintura i envidrament
4339	Un altre acabat d'edificis
4399	Altres activitats de construcció especialitzada ncaa
4613	Intermediaris del comerç de la fusta i materials de construcció

- 4643 Comerç a l'engròs d'aparells electrodomèstics
- 4645 Comerç a l'engròs de productes de perfumeria i cosmètica
- 4652 Comerç a l'engròs d'equips electrònics i de telecomunicacions i els seus components
- 4662 Comerç a l'engròs de màquines eina
- 4669 Comerç a l'engròs d'una altra maquinària i equip
- 4672 Comerç a l'engròs de metalls i minerals metàl·lics
- 4673 Comerç a l'engròs de fusta, materials de construcció i aparells sanitaris
- 4674 Comerç a l'engròs de ferreteria, lampisteria i calefacció
- 4690 Comerç a l'engròs no especialitzat
- 4719 Un altre comerç al detall en establiments no especialitzats
- 4752 Comerç al detall de ferreteria, pintura i vidre en establiments especialitzats
- 5229 Altres activitats annexes al transport
- 7732 Lloguer de maquinària i equip per a la construcció i enginyeria civil

D. Clúster de l'alimentació

D.1. Clúster de producte alimentari

- 0113 Conreu d'hortalisses, arrels i tubercles
- 0121 Conreu de vinya
- 0127 Conreu de plantes per a begudes
- 0146 Explotació de bestiar porcí
- 0147 Avicultura
- 0321 Aqüicultura marina
- 0893 Extracció de sal
- 1013 Elaboració de productes carnis i de volateria
- 1043 Fabricació d'oli d'oliva
- 1053 Fabricació de formatges
- 1054 Preparació de llet i altres productes lactis
- 1061 Fabricació de productes de molinaria
- 1071 Fabricació de pa i de productes frescos de fleca i pastisseria
- 1072 Fabricació de galetes i productes de fleca i pastisseria de llarga durada
- 1082 Fabricació de cacau, xocolata i productes de confiteria
- 1083 Elaboració de cafè, te i infusions
- 1089 Elaboració d'altres productes alimentaris ncaa
- 1091 Fabricació de productes per a l'alimentació d'animals de granja
- 1101 Destil·lació, rectificació i mescla de begudes alcohòliques
- 1102 Elaboració de vins
- 1107 Fabricació de begudes no alcohòliques; producció d'aigües minerals i altres aigües embotellades
- 1721 Fabricació de paper i cartró ondats; fabricació d'envasos i embalatges de paper i cartró
- 4617 Intermediaris del comerç de productes alimentaris, begudes i tabac
- 4621 Comerç a l'engròs de cereals, tabac en branca, sements i aliments per a animals
- 4623 Comerç a l'engròs d'animals vius
- 4631 Comerç a l'engròs de fruites i hortalisses
- 4632 Comerç a l'engròs de carn i productes carnis
- 4633 Comerç a l'engròs de productes lactis, ous, olis i greixos comestibles
- 4634 Comerç a l'engròs de begudes
- 4636 Comerç a l'engròs de sucre, xocolata i confiteria
- 4638 Comerç a l'engròs de peixos i mariscs i altres productes alimentaris
- 4639 Comerç a l'engròs, no especialitzat, de productes alimentaris, begudes i tabac
- 4649 Comerç a l'engròs d'altres articles d'ús domèstic
- 4661 Comerç a l'engròs de maquinària, equips i subministraments agrícoles
- 4675 Comerç a l'engròs de productes químics
- 4690 Comerç a l'engròs no especialitzat
- 4711 Comerç al detall en establiments no especialitzats, amb predomini en productes alimentaris, begudes i tabac
- 4721 Comerç al detall de fruites i hortalisses en establiments especialitzats
- 4722 Comerç al detall de carn i productes carnis en establiments especialitzats

- 4724 Comerç al detall de pa i productes de fleca, confiteria i pastisseria en establiments especialitzats
- 4725 Comerç al detall de begudes en establiments especialitzats
- 4759 Comerç al detall de mobles, aparells d'il·luminació i altres articles d'ús domèstic en establiments especialitzats
- 4778 Un altre comerç al detall d'articles nous en establiments especialitzats
- 4941 Transport de mercaderies per carretera
- 5610 Restaurants i llocs de menjars
- 6820 Lloguer de béns immobiliaris per compte propi
- 7120 Anàlisis i assajos tècnics
- 7219 Una altra recerca i desenvolupament experimental en ciències naturals i tècniques
- 8299 Altres activitats de suport a les empreses ncaa

D.2. Clúster de producte gourmet

- 0121 Conreu de la vinya
- 0141 Explotació de bestiar boví per a la producció de llet
- 0893 Extracció de sal
- 1013 Elaboració de productes carnis i de volateria
- 1053 Fabricació de formatges
- 1071 Fabricació de pa i de productes frescos de fleca i pastisseria
- 1089 Elaboració d'altres productes alimentaris ncaa
- 1101 Destil·lació, rectificació i mescla de begudes alcohòliques
- 1102 Elaboració de vins
- 4675 Comerç a l'engròs de productes químics
- 4711 Comerç al detall en establiments no especialitzats, amb predomini en productes alimentaris, begudes i tabac
- 4724 Comerç al detall de pa i productes de fleca, confiteria i pastisseria en establiments especialitzats
- 4781 Comerç al detall de productes alimentaris, begudes i tabac en llocs de venda i en mercats ambulants

E. Clúster de prestació serveis de salut

- 1712 Fabricació de paper i cartró
- 2312 Manipulació i transformació de vidre pla
- 3519 Producció d'energia elèctrica d'altres tipus
- 3600 Captació, depuració i distribució d'aigua
- 3811 Recollida de residus no peril·losos
- 3821 Tractament i eliminació de residus no peril·losos
- 3832 Valorització de materials ja classificats
- 4532 Comerç al detall de recanvis i accessoris de vehicles de motor
- 4646 Comerç a l'engròs de productes farmacèutics
- 4677 Comerç a l'engròs de ferralla i productes de deixalla
- 4690 Comerç a l'engròs no especialitzat
- 4774 Comerç al detall d'articles mèdics i ortopèdics en establiments especialitzats
- 4778 Un altre comerç al detall d'articles nous en establiments especialitzats
- 5229 Altres activitats annexes al transport
- 6820 Lloguer de béns immobiliaris per compte propi
- 7022 Altres activitats de consultoria de gestió empresarial
- 8110 Serveis integrals a edificis i instal·lacions
- 8121 Neteja general d'edificis
- 8122 Altres activitats de neteja industrial i d'edificis
- 8129 Altres activitats de neteja
- 8130 Activitats de jardineria
- 8211 Serveis administratius combinats
- 8299 Altres activitats de suport a les empreses ncaa
- 8425 Protecció civil
- 8610 Activitats hospitalàries
- 8621 Activitats de medicina general

- 8622 Activitats de medicina especialitzada
- 8623 Activitats odontològiques
- 8690 Altres activitats sanitàries
- 8710 Assistència en establiments residencials amb cures sanitàries
- 8720 Assistència en establiments residencials per a persones amb discapacitat intel·lectual, malaltia mental i drogodependència
- 8731 Assistència en establiments residencials per a persones majors
- 9601 Rentatge i neteja de peces tèxtils i de pell

F. Clúster de la moda

- 1330 Acabat de tèxtils
- 1399 Fabricació d'altres productes tèxtils ncaa
- 1411 Confecció de peces de vestir de cuir
- 1413 Confecció d'altres peces de vestir exteriors
- 1419 Confecció d'altres peces de vestir i accessoris
- 1420 Fabricació d'articles de pelleteria
- 1512 Fabricació d'articles de marroquineria, viatge i de guarnicioneria i talabarderia
- 1520 Fabricació de calçat
- 2229 Fabricació d'altres productes de plàstic
- 2561 Tractament i revestiment de metalls
- 2593 Fabricació de productes de filferro, cadenes i molles
- 3212 Fabricació d'articles de joieria i articles similars
- 3213 Fabricació d'articles de bijuteria i articles similars
- 3299 Altres indústries manufactureras ncaa
- 4624 Comerç a l'engròs de cuirs i pells
- 4642 Comerç a l'engròs de peces de vestir i calçat
- 4644 Comerç a l'engròs de porcellana, cristalleria i articles de neteja
- 4719 Un altre comerç al detall en establiments no especialitzats
- 4751 Comerç al detall de tèxtils en establiments especialitzats
- 4771 Comerç al detall de peces de vestir en establiments especialitzats
- 4772 Comerç al detall de calçat i articles de cuir en establiments especialitzats
- 4777 Comerç al detall d'articles de rellotgeria i joieria en establiments especialitzats
- 5210 Dipòsit i emmagatzematge
- 6420 Activitats de les societats holding
- 6820 Lloguer de béns immobiliaris per compte propi
- 7490 Altres activitats professionals, científiques i tècniques ncaa

G. Clúster nàutic

- 1623 Fabricació d'altres estructures de fusta i peces de fusteria i ebenisteria per a la construcció
- 3012 Construcció d'embarcacions d'esbarjo i esport
- 3313 Reparació d'equips electrònics i òptics
- 3315 Reparació i manteniment naval
- 4511 Venda d'automòbils i vehicles de motor lleugers
- 4519 Venda d'altres vehicles de motor
- 4520 Manteniment i reparació de vehicles de motor
- 4614 Intermediaris del comerç de maquinària, equip industrial, embarcacions i aeronaus
- 4673 Comerç a l'engròs de fusta, materials de construcció i aparells sanitaris
- 4674 Comerç a l'engròs de ferreteria, lampisteria i calefacció
- 4675 Comerç a l'engròs de productes químics
- 4719 Un altre comerç al detall en establiments no especialitzats
- 4764 Comerç al detall d'articles esportius en establiments especialitzats
- 4771 Comerç al detall de peces de vestir en establiments especialitzats
- 4778 Un altre comerç al detall d'articles nous en establiments especialitzats
- 4799 Un altre comerç al detall no realitzat ni en establiments, ni en llocs de venda ni en mercats ambulants
- 5222 Activitats annexes al transport marítim i per vies navegables interiors
- 5229 Altres activitats annexes al transport
- 6190 Altres activitats de telecomunicacions

- 6820 Lloguer de béns immobiliaris per compte propi
- 7490 Altres activitats professionals, científiques i tècniques ncaa
- 7732 Lloguer de maquinària i equip per a la construcció i enginyeria civil
- 7734 Lloguer de mitjans de navegació
- 7739 Lloguer d'una altra maquinària, equips i béns tangibles ncaa
- 7810 Activitats de les agències de col·locació
- 8121 Neteja general d'edificis
- 9311 Gestió d'instal·lacions esportives
- 9312 Activitats dels clubs esportius
- 9329 Altres activitats recreatives i d'entreteniment
- 9499 Altres activitats associatives ncaa

H. Clústers constituïts

H.1. Clúster BIOIB

- 0128 Conreu d'espècies, plantes aromàtiques, medicinals i farmacèutiques
- 2120 Fabricació d'especialitats farmacèutiques
- 3250 Fabricació d'instruments i subministraments mèdics i odontològics
- 7120 Anàlisis i assajos tècnics
- 7211 Recerca i desenvolupament experimental en biotecnologia
- 7219 Una altra recerca i desenvolupament experimental en ciències naturals i tècniques
- 8030 Activitats de recerca

H.2. Sector de contingut

- 0150 Producció agrícola combinada amb la producció ramadera
- 1330 Acabat de tèxtils
- 1629 Fabricació d'altres productes de fusta; articles de suro, cistelleria i esparteria
- 1811 Arts gràfiques i serveis que s'hi relacionen
- 1812 Altres activitats d'impressió i arts gràfiques
- 4618 Intermediaris del comerç especialitzats en la venda d'altres productes específics
- 4645 Comerç a l'engròs de productes de perfumeria i cosmètica
- 4673 Comerç a l'engròs de fusta, materials de construcció i aparells sanitaris
- 4676 Comerç a l'engròs d'altres productes semielaborats
- 4719 Un altre comerç al detall en establiments no especialitzats
- 5811 Edició de llibres
- 5813 Edició de periòdics
- 5819 Altres activitats editorials
- 5915 Activitats de producció cinematogràfica i de vídeo
- 5916 Activitats de produccions de programes de televisió
- 6020 Activitats de programació i emissió de televisió
- 7022 Altres activitats de consultoria de gestió empresarial
- 7311 Agències de publicitat
- 7490 Altres activitats professionals, científiques i tècniques ncaa
- 9001 Arts escèniques

H.3. Clúster químic

- 2041 Fabricació de sabons, detergents i altres articles de neteja i abrillantament
- 3700 Recollida i tractament d'aigües residuals
- 4619 Intermediaris del comerç de productes diversos
- 4644 Comerç a l'engròs de porcellana, cristalleria i articles de neteja
- 4645 Comerç a l'engròs de productes de perfumeria i cosmètica
- 4663 Comerç a l'engròs de maquinària per a la mineria, la construcció i l'enginyeria civil
- 4675 Comerç a l'engròs de productes químics
- 4775 Comerç al detall de productes cosmètics i higiènics en establiments especialitzats
- 4778 Un altre comerç al detall d'articles nous en establiments especialitzats
- 7120 Anàlisis i assajos tècnics
- 8559 Una altra educació ncaa
- 8690 Altres activitats sanitàries

6.3. Referències

La base empírica del mapping de clústers és l'estudi que va realitzar l'empresa Cluster Development, per encàrrec de l'IDI, l'any 2012. La base d'empreses 2012 són les obtingudes del SABI amb comptes auditats el 2010, a més d'una quarantena d'entrevistes, a través de les quals es va desenvolupar la cadena de valor corresponent de cada clúster.

Cluster Development és una empresa especialitzada en el desenvolupament i en l'execució de la metodologia clúster.

Aquest informe es pot modificar en futures versions.

MAPPING CLÚSTERS
DE LES ILLES BALEARS

MAPPING CLÚSTERS

DE LES ILLES BALEARS

G CONSELLERIA
O TREBALL, COMERÇ
I I INDÚSTRIA
B
/

idi Institut d'Innovació
Empresarial
de les Illes Balears